Introductiedossier Buitenlandse Zaken

Ten behoeve van de nieuwe bewindspersonen aantredend bij het ministerie van Buitenlandse Zaken in het kabinet Rutte IV.

December 2021

Opsteller: directie Ondersteuning Bestuur

Inhoudsopgave

1. Voorwoord

Welkom bij BZ! In dit introductiedossier treft u, onder 2, een korte beschrijving met een voorstel voor een inwerkprogramma vanaf uw aantreden. Onderdeel 3 is het generieke introductiedossier voor nieuwe bewindspersonen met een beschrijving van het ministerie, de verschillende DG's, directies en andere organen. Onderdeel 4 t/m 8 zijn uitgebreidere introducties van de verschillende DG's met korte beschrijvingen van de belangrijkste actualiteiten. Deze zullen uitgebreider met u worden besproken en verder ingekleurd in de verschillende introductiegesprekken. Onderdeel 9 is een kort overzicht van de belangrijkste actualiteiten op de BZ-begroting. Onder 10 treft u, ter verdere verdieping, een aantal bijlagen met openbare documenten (kamerbrieven, rapporten etc.). Het hele introductiedossier zal, net als dat van alle andere ministeries, actief openbaar worden gemaakt na het aantreden van het nieuwe kabinet.

2. Inwerkprogramma

Voorstel is om de volgende opzet ten aanzien van het inwerkprogramma te hanteren:

- U ontmoet de SG, de PSG en de verschillende DG's voor een eerste inhoudelijk kennismakingsgesprek zo spoedig mogelijk na aantreden, vanaf de week van 10 januari 2022.

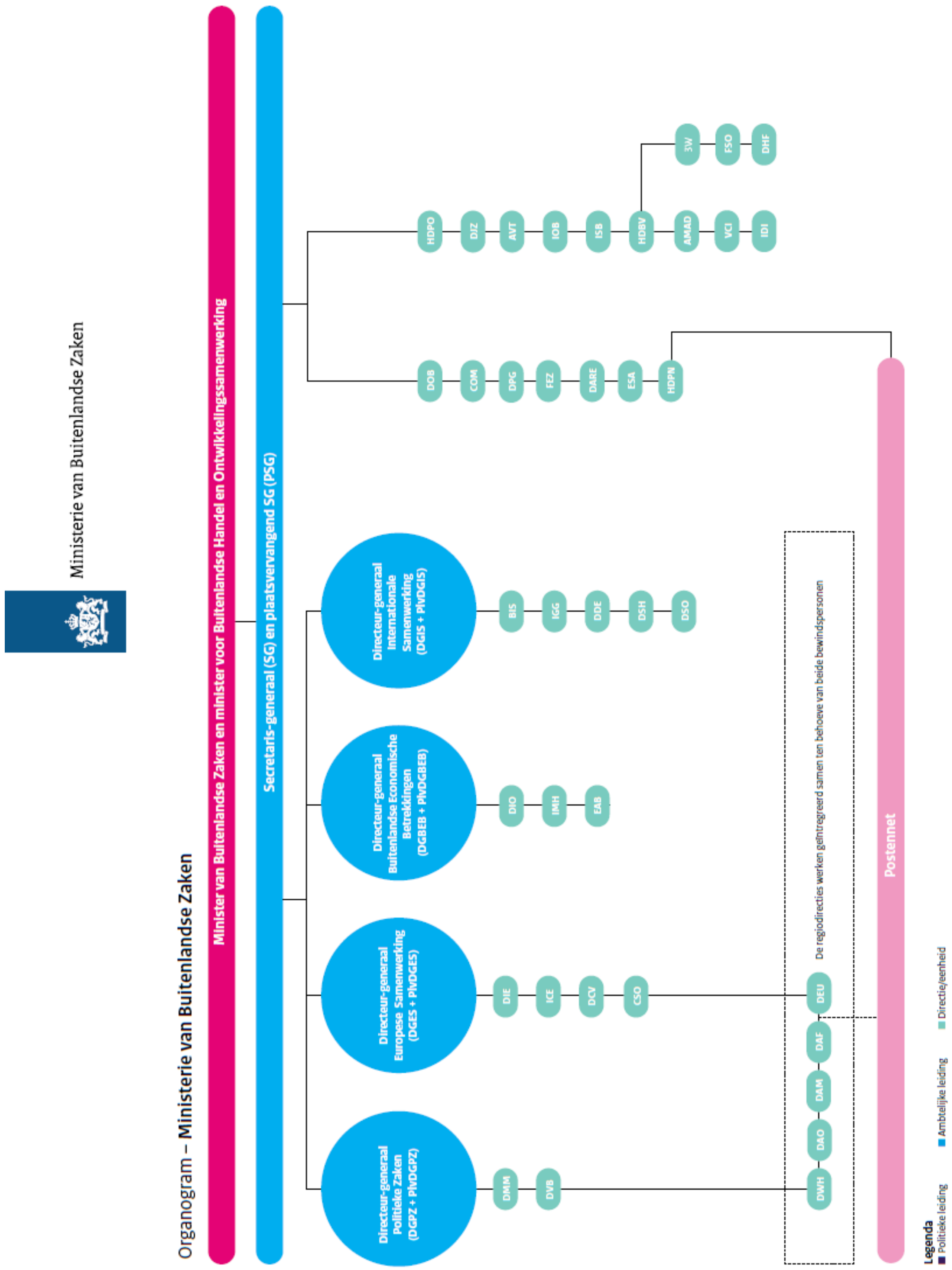
- Er zullen verschillende blokken in uw agenda worden gezet voor directie-/themagesprekken van 45 minuten. De DG-en kunnen hierin zelf prioritering aanbrengen. Dit is specifiek de aanvulling op het inwerkdossier, voor verdere verdieping en duiding van actualiteiten en gevoeligheden.

- De verwachting is dat u snel zult reizen in het kader van uw 'reguliere' agenda. Aanvullend blijft de mogelijkheid om kennismakingsreizen of video-teleconferenties (VTC's) in te plannen.

Het inwerkprogramma wordt gecoördineerd door uw secretariaat waarbij uiteraard rekening zal worden gehouden met specifieke wensen.

3. Zo werken we bij BZ

Organogram

3.1 Missie en kerntaken

3.1.1 Missie

Het is de missie van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) om het Koninkrijk der Nederlanden veiliger en welvarender te maken en Nederlanders in het buitenland te steunen. Samen met onze partners zetten wij ons in voor een rechtvaardige wereld. Kernwaarden van het Ministerie zijn samenwerken, verantwoordelijkheid nemen en het behalen van resultaten.

3.1.2 Binnenland = buitenland

Nederland kan niet zonder het buitenland. Nederlandse bedrijven en burgers zijn overal in de wereld actief en onze economie profiteert daarvan. De Nederlandse diplomatie helpt om de belangen van Nederland en de Nederlanders in het buitenland te behartigen. Het Koninkrijk (Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten) heeft wereldwijd ongeveer 140 diplomatieke vertegenwoordigingen. Dit zijn bijvoorbeeld ambassades en consulaten. Vanuit Den Haag en onze posten over de hele wereld werken we aan een veilige, stabiele en welvarende wereld. Daarbij vormen de posten de ogen en oren van Nederland in het buitenland. Zo is het ministerie van Buitenlandse Zaken ieder uur van de dag ergens in de wereld actief.

Voor een handelsnatie zijn goede internationale betrekkingen cruciaal. Nederlandse bedrijven verdienen hun geld voor een groot deel over de grens. BZ zet zich daarom actief in voor de belangen van Nederlandse bedrijven in het buitenland. Via onze consulaire dienstverlening ondersteunen we Nederlanders in het buitenland, vooral in noodsituaties. Daarnaast dragen we bij aan een eerlijke en duurzame wereld met kansen voor iedereen. De Nederlandse overheid wil duurzame economische groei in o.a. ontwikkelingslanden bevorderen. Nederland wil werken aan stabiliteit en veiligheid in de wereld en het waarborgen van mensenrechten. Nederland speelt een actieve rol in het voorkomen en bestrijden van oorlogen en draagt bij aan het verbeteren van de internationale rechtsorde. Niet in de laatste plaats geeft Buitenlandse Zaken, in overleg met andere ministeries, vorm aan de samenwerking in Europa.

3.2 Het ministerie van Buitenlandse Zaken

3.2.1 Organisatie

Politieke top
Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft twee ministers. De minister van Buitenlandse Zaken (minBZ, intern ook wel genoemd 'M') is verantwoordelijk voor het buitenlandbeleid en de algemene leiding van het ministerie. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (minBHOS, intern ook wel genoemd 'R') is verantwoordelijk voor het beleid op de terreinen buitenlandse handel en OS.

Ambtelijke top
De secretaris-generaal (SG), de plaatsvervangend secretaris-generaal (PSG) en de vier directeuren-generaal (DG's) vormen samen de ambtelijke top en de bestuursraad van het ministerie. De DG's geven leiding aan de directoraten-generaal, die de bewindslieden op de verschillende beleidsterreinen ondersteunen. De bestuursraad (BR) ziet toe op de hoofdlijnen en samenhang van het beleid en op een goede afstemming van de werkzaamheden. De Managementraad vormt op tactisch niveau de schakel tussen beleid en uitvoering en besluit over organisatie-brede projecten en programma's met betrekking tot het functioneren van het departement en de posten. De Managementraad rapporteert aan de Bestuursraad.

De directoraten-generaal zijn (in alfabetische volgorde):
- Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB);
- Europese Samenwerking (DGES);
- Internationale Samenwerking (DGIS);
- Politieke Zaken (DGPZ).

Directies
Onder de ambtelijke top hangen diverse beleids- en ondersteunende directies die beleidsthema's verder uitwerken en die de politieke en ambtelijke top ondersteunen. De directies zijn onderverdeeld in vier groepen:

- Regiodirecties ontwikkelen en implementeren een samenhangend en effectief beleid in relatie tot regio's en landen. Samen met het postennetwerk vormen de regiodirecties het expertisecentrum voor landen- en regiokennis binnen het Rijk. Om flexibiliteit, samenwerking en dienstverlening te vergroten, zijn de regiodirecties ondergebracht in een regiopool, waarin taken worden gebundeld en capaciteit flexibel kan worden ingezet.

- Themadirecties brengen kennis en expertise samen over één of meerdere onderwerpen van het buitenlandbeleid. Voorbeelden van thema's zijn: veiligheid, economische ontwikkeling, milieu en klimaat, onderwijs, mensenrechten, humanitaire hulp, gender, migratie en Brexit. De kennis van de themadirecties wordt gekoppeld aan de regiopool.

- Forumdirecties werken aan de Nederlandse inbreng in internationale (multilaterale) organisaties, die ook fora worden genoemd. Zij sturen de vertegenwoordigingen bij die internationale organisaties aan. Sommige forumfuncties zijn geïntegreerd in regio- en themadirecties (zoals de Directie Veiligheidsbeleid voor de NAVO en de OVSE, en de Directie Europa voor de Raad van Europa).

- Ondersteunende directies en/of diensten zorgen voor de ondersteuning van de organisatie op terreinen zoals financiën, personeel, informatievoorziening en communicatie.

3.2.2 Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland

Nederland heeft een wijdvertakt netwerk van vertegenwoordigingen in het buitenland om de Nederlandse belangen optimaal te bevorderen. Het netwerk kent verschillende vormen van presentie. Nederland heeft over de hele wereld ruim 140 vertegenwoordigingen: ambassades, consulaten, permanente vertegenwoordigingen bij internationale organisaties en een aantal bijzondere kantoren. Daarnaast zijn er economische steunpunten en tal van honorair consuls.

In het kader van een moderne en flexibele diplomatie verandert het postennetwerk mee met de ontwikkelingen in de wereld en de belangen van het Koninkrijk. Doel is het wijdvertakte netwerk te behouden, maar het postennetwerk zal qua vorm meer variatie kennen door op- en af te schalen naarmate de belangen van het Koninkrijk daarom vragen.

De taken van een post variëren, net als de vorm en de omvang. Het belang van het Koninkrijk ter plaatse is leidend. Voorbeelden van activiteiten van posten zijn het ondersteunen van Nederlandse bedrijven in het buitenland door het wegnemen van toegangsbarrières, of het verlenen van consulaire diensten aan Nederlandse burgers in het buitenland.

Namens de SG is de hoofddirecteur postennet (HDPN) verantwoordelijke voor de integrale aansturing van het postennetwerk. HDPN is tevens aanspreekpunt postennetwerk voor externe partners (Rijksoverheid en daarbuiten).

Tijdens de ambassadeursconferentie komen de ongeveer 140 ambassadeurs, permanent vertegenwoordigers en consuls-generaal naar Den Haag om hun contacten aan te halen met de politiek, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties in Nederland. De eerstvolgende ambassadeursconferentie staat gepland voor voorjaar 2022 (exacte datum moet nog nader bepaald worden en is ook afhankelijk van de COVID ontwikkelingen).

Het postennetwerk:

- Ambassades (112). Een ambassade is een vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden (Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten) in een ander land. Deze is gevestigd in de stad waar de regering van dat land zich bevindt. De Nederlandse ambassade onderhoudt de betrekkingen met dat land en behartigt de belangen van Nederland.

Nederlanders die in het buitenland wonen of daar tijdelijk verblijven kunnen bij de ambassade terecht voor consulaire documenten, zoals paspoorten. Ook staat de ambassade Nederlanders bij als zij in problemen zijn geraakt, bijvoorbeeld door een ongeval of arrestatie. Buitenlanders die naar Nederland willen reizen, kunnen bij de ambassade terecht voor de benodigde documenten. De ambassade helpt Nederlandse bedrijven bij hun internationale activiteiten in dat land.

- Consulaire posten (28 beroeps consulair en 289 honorair). Als een land erg groot is, dan wel meerdere belangrijke steden of regio's heeft, is er naast de ambassade vaak nog een consulaat(- generaal) in dat land. Een consulaat valt onder de ambassade en verleent onder andere consulaire diensten en behartigt economische belangen. Een consulaat staat onder leiding van een beroeps- dan wel een 'honoraire' consul. Honoraire consuls zijn onbezoldigde ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Zij vervullen hun ambt als nevenfunctie. Zij ontvangen daarvoor uitsluitend een onkostenvergoeding. Zij verzorgen een beperkt aantal consulaire diensten en dragen zorg voor de promotie van economische en culturele relaties. Door hun grondige kennis van lokale omstandigheden en hun brede netwerken vormen zij een belangrijk onderdeel van het postennetwerk.

- Permanente vertegenwoordigingen (PV) (28). Een permanente vertegenwoordiging is een vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij een internationale organisatie, bijvoorbeeld de Verenigde Naties en de Europese Unie. Zij vormen de schakel tussen Den Haag en een internationale organisatie. Sommige PV's zijn ondergebracht bij bilaterale ambassades, enkelen zijn geaccrediteerd bij meerdere internationale organisaties tegelijk.

- Andere vertegenwoordigingen. Er zijn enkele 'andere vertegenwoordigingen', die om diverse redenen zijn ontstaan maar (nog) niet één van de bovengenoemde reguliere vormen hebben aangenomen. Het betreft de vertegenwoordigingen bij de Palestijnse Autoriteit in Ramallah (Palestijnse Gebieden) en het Netherlands Trade and Investment Office (NTIO) in Taipei (Taiwan). Daarnaast werken er vooruitgeschoven medewerkers in de ambassadekantoren Chisinau (Moldavië), Minsk (Wit-Rusland) en N'Djamena (Tsjaad), die vallen onder de ambassades in resp Boekarest, Warschau en Khartoum. Tot slot is er in de Democratische Republiek Congo nog een bijkantoor in Goma waar medewerkers werken op het moment zij in het oosten van het land zijn. Dit kantoor heeft geen formele status anders dan een dependance van de ambassade in Kinshasa.

- Netherlands Business Support Offices (NBSO's) (22). De NBSO's ondersteunen vooral midden- en kleinbedrijven bij hun internationale activiteiten. Ook stimuleren zij Nederlandse handel en investeringen. NBSO's hebben geen diplomatieke status. Het NBSO-netwerk bestaat uit 22 kantoren in elf landen. De kantoren zijn gevestigd in regio's die kansen bieden voor Nederlandse bedrijven, maar waar geen ambassade of consulaat aanwezig is.

3.2.3 Ondersteuning bewindslieden

Secretariaten bewindspersonen
De secretariaten van de ministers bestaan uit twee particulier secretarissen (PS), een politiek assistent (PA) en twee secretaresses. Zij dragen zorg voor de agenda, correspondentie en de logistieke voorbereiding van verplichtingen en reizen van de bewindspersonen en hun interne en externe contacten (inclusief die met het Koninklijk Huis, Hoge Colleges van Staat en de Staten- Generaal).

De secretariaten spelen voorts een rol bij het stroomlijnen van de informatievoorziening van de bewindslieden. De particulier secretarissen zijn beschikbaar voor de begeleiding van de bewindspersoon tijdens parlementaire verplichtingen en dienstreizen. De particulier secretarissen en de overige secretariaatsmedewerkers ressorteren personeels-technisch onder de Directie Ondersteuning Bestuur (DOB).

De politiek assistent is als onderdeel van het secretariaat van de bewindspersoon belast met de advisering over parlementaire en partijpolitieke zaken. Bewindspersonen benoemen hun eigen politiek assistent. De benoeming van een politiek assistent dient ter kennisgeving aan de ministerraad te worden gemeld.

Media en communicatie
De directie Communicatie (COM) is verantwoordelijk voor de media- en communicatiestrategie voor de bewindspersonen, het BZ-beleid en het ministerie. Luisteren naar wat er speelt in de wereld en in Nederland en het verhaal van BZ vertellen, op onze eigen kanalen en op zelfgekozen momenten: dat is waar het bij COM om draait. Daarvoor beschikt COM over een ervaren, breed inzetbaar team, met uiteenlopende expertises.
COM verzorgt naast de dagelijkse woordvoering ten behoeve van de media ook communicatie via sociale en online media, corporate en interne communicatie. Een specifieke taak van de directie is daarnaast om samen met de regiodirecties en posten zorg te dragen voor de internationale positionering van Nederland en het kabinetsbeleid uit te dragen voor buitenlandse doelgroepen.

De bewindspersonen worden vanuit COM ondersteund door multidisciplinaire teams waarin alle communicatieve aspecten van hun optredens worden gecoördineerd. In deze teams wordt samengewerkt tussen onder andere woordvoerders, speechschrijvers en communicatieadviseurs. Daarnaast legt COM steeds meer nadruk op online communicatie en engagement. Daar passen een scherpe online kanalenstrategie en effectief gebruik van beeld bij.

Rechtspositionele aangelegenheden
De 'werkgeversrol' voor de bewindspersonen wordt sinds 2014 vervuld door het Bureau Algemene Bestuursdienst (ABD) van het ministerie van BZK. De ABD fungeert ook als aanspreekpunt voor rechtspositionele vragen en vragen over de toepassing van relevante regelgeving. De Directie Ondersteuning Bestuur (DOB) en de personeelsdienst van BZ vervullen hierbij een ondersteunende rol.

Protocollaire aangelegenheden
De Directie Protocol en Gastlandzaken (DPG) draagt ten behoeve de bewindspersonen zorg voor de protocollaire aspecten die aan het ambt verbonden zijn.

3.3 Ministerraad

3.3.1 Ministerraad en Raad van ministers van het Koninkrijk

Ministerraad (MR)
De ministers vormen tezamen de ministerraad. De minister-president (MP) is voorzitter van de raad. De raad beraadslaagt en besluit over het algemeen regeringsbeleid en bevordert de eenheid van dat beleid. De raad vergadert in beginsel op vrijdag en voorts zo dikwijls als de MP of ten minste twee andere ministers dat wenselijk achten. Ten aanzien van hetgeen ter vergadering besproken wordt of geschiedt, bestaat een geheimhoudingsplicht.

Raad van ministers van het Koninkrijk (RMR)
De raad van ministers van het Koninkrijk is samengesteld uit de door de Koning benoemde ministers en de door de regeringen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten benoemde Gevolmachtigde Ministers. De Gevolmachtigde Ministers handelen namens de regeringen van hun land, die hen benoemen en ontslaan. De regeringen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn ieder gerechtigd - indien een bepaald onderwerp daartoe aanleiding geeft - naast de Gevolmachtigde Minister tevens een minister met raadgevende stem te doen deelnemen aan het overleg. De raad behartigt de aangelegenheden van het Koninkrijk, waaronder buitenlandse betrekkingen en defensie. De raad vergadert in beginsel eens per maand op vrijdag direct voorafgaand aan de ministerraad.

'Huidige' vervangingsregeling
- MinBZ en MinBHOS vervangen elkaar in de raad.
- Als MinBZ niet door MinBHOS kan worden vervangen dan vervangt de minister van Defensie (MinDEF). Als dat niet lukt dan vervangt MP. Als dat niet lukt dan vervangt vice-MP.
- Als MinBHOS niet door MinBZ kan worden vervangen dan vervangt de minister van Economische Zaken (MinEZ). Als dat niet lukt dan vervangt MP. Als dat niet lukt dan vervangt vice-MP.
- Als MinDEF is verhinderd, wordt deze vervangen door MinBZ. Als dat niet lukt dan vervangt MinBHOS.

- Als MinEZ is verhinderd, wordt deze vervangen door MinFIN. Als dat niet lukt dan vervangt MP.

3.3.2 Onderraden en andere commissies uit de raad

Onderraden
Ter voorbereiding op besluitvorming door de ministerraad vinden er vergaderingen van onderraden plaats. Onderraden beperken zich tot een aantal onderwerpen en worden altijd door MP voorgezeten. Een minister van een vakdepartement is de coördinerend minister, die verantwoordelijk is voor de interdepartementale coördinatie. Van elke onderraad is een raadadviseur van het Kabinet Minister-President (KMP) de secretaris. De frequentie van vergaderen verschilt; dat kan variëren van twee tot vijftien maal per jaar.

Overzicht (huidige situatie)

• Raad Veiligheid en Inlichtingen (RVI)	MinBZ is lid
• Raad Defensie en Internationale Aangelegenheden	MinBZ en MinBHOS
• Raad Financiële en Economische Zaken, Infrastructuur en Landbouw (RFEZIL)	MinBHOS is lid
• Raad Europese Aangelegenheden (REA)	MinBZ is lid
• Raad Defensie en Internationale Aangelegenheden (RDIA)	MinBZ en MinBHOS

Ministeriële Commissies (MC's)
Naast de onderraden zijn er enkele ministeriële overlegorganen. Belangrijkste verschil met onderraden is dat MC's geen permanent karakter hebben, maar in beginsel voor de duur van een kabinetsperiode worden ingesteld. MC's worden gevormd voor een bepaald thema of onderwerp. MP is ook hier de voorzitter en een raadadviseur van het KMP de secretaris. De meest relevante MC's voor BZ zijn de volgende:

Overzicht (huidige situatie)

• Ministeriele Commissie Onderzeebootvervanging (MCOV)	MinBZ is lid
• Ministeriële Kerngroep Speciale Operaties (MKSO)	MinBZ is lid
• Bewindspersonenoverleg MH17 / MC Vliegramp Oekraïne (BWO-MH17-MCVO)	MinBZ is lid
• Ministeriële Commissie Covid-19 (MCC-19)	MinBZ of MinBHOS
• Ministeriële Commissie Economische Veiligheid (MCEV)	MinBZ en MinBHOS
• Ministeriële Commissie Klimaat en Energie (MCKE)	MinBHOS is lid
• Ministeriële Commissie Stikstof en PFAS (MCSP)	MinBHOS is lid
• Bewindspersonenoverleg Migratie (BWO Migratie)	MinBZ en MinBHOS
• Ministeriele Commissie Stikstof en PFAS	MinBHOS is lid

3.3.3 Ambtelijke voorportalen

De interdepartementale voorbereiding van de onderwerpen die in een (onder-)raad worden behandeld gebeurt via ambtelijke coördinatiecommissies, ook wel ambtelijke voorportalen genoemd. Overzicht van meest relevante ambtelijke voorportalen:

CoRIA (Coördinatiecommissie Internationale Aangelegenheden)
De CoRIA is het ambtelijk voorportaal van de ministerraad (MR) en de raad van ministers van het Koninkrijk (RMR). De CoRIA dient als gremium om onderwerpen interdepartementaal te bespreken. Voorbeelden zijn de internationale speerpunten van het kabinetsbeleid, actuele internationale ontwikkelingen, meerjarige landenstrategieën, het postennet en de strategische reisagenda.

De Strategische CoRIA is het overleg o.l.v. de SG BZ met de Directeuren Internationale Zaken (IZ) van de overige departementen en de landen. Het overleg vindt in beginsel iedere 6 weken plaats. Stukken die in principe geen geschilpunten bevatten - bijv. verdragen, instructies naar internationale conferenties en HGIS-jaarverslag - worden via de Schriftelijke CoRIA (mailronde) afgestemd.

Tussen de CoRIA en (R)MR zit geen specifieke onderraad. Eventuele politieke geschilpunten omtrent onderwerpen die van de CoRIA naar de (R)MR gaan, worden voorafgaand aan de (R)MR zo nodig in een ingelast BWO of de relevante onderraad besproken om geschilpunten te kunnen oplossen.

CoCo (Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen)
In de CoCo wordt het Nederlandse standpunt ten behoeve van de Raden in Brussel afgestemd. Voor ieder agendapunt worden een inleiding en een concept-conclusie geformuleerd (het Nederlands standpunt). Alle departementen zijn ambtelijk vertegenwoordigd in de CoCo. De CoCo komt wekelijks op dinsdagochtend onder voorzitterschap van BZ bijeen. De CoCo wordt voorgezeten door de minister van Buitenlandse Zaken, die deze verantwoordelijkheid op dit moment heeft gedelegeerd aan DGES. Bij afwezigheid van DGES is Directeur Integratie Europa de voorzitter. Indien beiden afwezig zijn, bekleedt (P)SG het voorzitterschap.

Het secretariaat van de CoCo wordt door de Directie Integratie Europa gevoerd. De ontwerp-CoCo-conclusies gaan op vrijdag toe aan de minister van Buitenlandse Zaken met een kort toelichtend memo. Op de maandag daaropvolgend worden de ontwerp-conclusies interdepartementaal verspreid voor behandeling de volgende dag (dinsdag).

De definitieve CoCo-conclusies gaan ter goedkeuring (met een aanbiedingsbrief van de minister van BZ) rechtstreeks naar de Ministerraad (uiterlijk donderdag). De conclusies van de CoCo zijn een vast agendaonderwerp van de Ministerraad. Indien in de CoCo op een onderwerp geen overeenstemming wordt bereikt, kan een item expliciet besproken worden tijdens de MR.

HCEU (Hoogambtelijke Commissie EU-zaken)
De HCEU bereidt de ministeriële commissie EU-zaken voor (MCEU). Daar wordt o.a. de strategische positionering van Nederland in de EU besproken en de inzet voor Europese Raden bepaald. De HCEU en de MCEU worden naar behoefte bijeengeroepen.

CDIA (Commissie Defensie en Internationale Aangelegenheden)
Bij de vorige kabinetsformatie is een nieuwe onderraad ingesteld, de Raad Defensie en Internationale Aangelegenheden (RDIA), met daarin de ministers van BZ, BHOS, Defensie, Financiën, JenV en EZK. OCW sluit als agenda-lid standaard aan. Daar is een hoog-ambtelijk voorportaal bij gecreëerd, de CDIA. Dit is gekomen naast de al bestaande CoRIA waarin alle departementen en de landen vertegenwoordigd zijn. Defensie en BZ bereiden en zitten (op niveau SG) de CDIA beurtelings voor. De CDIA komt in principe eens per maand bijeen. De CDIA is het voorportaal voor de RDIA en de MR en agendeert onder meer beleidsnota's internationaal, BHOS, Defensie en is daar de stuurgroep voor. Ook kabinetsreacties op beleidsdoorlichtingen en adviezen van de AIV en de WRR worden in de CDIA besproken als ook kamerbrieven op internationale onderwerpen die naar de MR gaan maar niet voor alle departementen en/of landen relevant zijn.

Secretarissen-Generaal Overleg (SGO)
Het wekelijkse overleg van de secretarissen-generaal (SGO) is de periodieke ontmoetingsplaats voor de ambtelijke leiding van de departementen. Het SGO dient als voorportaal voor de ministerraad op onderwerpen die zien op de inrichting van de Rijksoverheid. Tevens wordt in het SGO de Ministerraad voorbesproken.

3.4 Parlement

Plenaire debatten
Onder de plenaire debatten vallen onder meer de 30-leden debatten, het wekelijkse Vragenuurtje, de jaarlijkse Algemene Politieke Beschouwingen, de begrotingsbehandelingen van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking alsmede Verantwoordingsdag ('Gehaktdag').

Het Vragenuurtje vindt iedere dinsdag plaats van 14.00-15.00 uur. Tijdens dit Vragenuurtje kunnen Kamerleden mondelinge vragen stellen aan bewindspersonen (of hun vervanger), meestal over urgente kwesties. Doorgaans dienen Kamerleden op maandag het onderwerp van hun vragen in bij de voorzitter van de Tweede Kamer. Uitloop is mogelijk tot dinsdagochtend 11.00 uur. Op dinsdag besluit het presidium van de Kamer welke vragen bestemd zijn voor het Vragenuurtje. Indien een bewindspersoon van Buitenlandse Zaken naar de Kamer wordt geroepen om mondelinge vragen te

beantwoorden, wordt deze in de praktijk ondersteund door de betreffende directeur-generaal (DG) of een van zijn of haar ambtenaren.

De begrotingen van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking worden doorgaans in het najaar in de Tweede Kamer behandeld. In december stemt de Tweede Kamer over de begrotingen (en eventuele amendementen daarop) van alle ministeries. Vóór het Kerstreces spreekt de Eerste Kamer zich uit over de begrotingen, al dan niet tijdens een plenaire zitting.

Debatten in commissieverband
De meeste werkzaamheden van de Tweede Kamer vinden in commissieverband plaats. De belangrijkste commissies voor BZ zijn op dit moment de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, de vaste commissie voor Europese Zaken en de vaste Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (Tweede Kamer). In de Eerste Kamer gaat het om de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en om de vaste commissie Europese Zaken. De bewindspersonen van het ministerie van Buitenlandse Zaken hebben vrijwel wekelijks overleg met een van deze commissies.

De meest voorkomende vorm van een commissievergadering is het commissiedebat (CD). Dit is een regulier overleg tussen een commissie en een bewindspersoon, waarbij een bepaald onderdeel van het beleidsterrein van de bewindspersoon aan de orde komt. Tijdens een CD kunnen geen moties worden ingediend, dit kan alleen tijdens een Tweeminutendebat (2MD). Een Tweeminutendebat is een plenaire voortzetting van een CD en moet door één of meer leden worden aangevraagd. Tijdens een CD (en Tweeminutendebat) wordt een bewindspersoon ondersteund door een DG of een directeur, vaak vergezeld door enkele beleidsmedewerkers, en de politiek assistent. Zij ondersteunen de bewindspersoon in de beantwoording van de vragen die door Kamerleden worden gesteld en noteren daarnaast de toezeggingen die door de bewindspersoon worden gedaan.

In bepaalde gevallen kan de commissie besluiten om in plaats van een commissiedebat (CD) een schriftelijk overleg (SO) te houden, bijvoorbeeld tijdens recesperiodes of in het geval dat een CD om andere redenen niet mogelijk is. Dit schriftelijk overleg bestaat uit een schriftelijke vragenronde door de Kamer, gevolgd door een antwoord van de betreffende bewindspersoon. Naast CD’s en SO’s kunnen commissies ook een nopenotaoverleg houden, over belangrijke beleidsstukken die het ministerie heeft uitgebracht of over initiatiefnota’s die door Kamerleden zijn ingebracht. Een andere vorm van overleg is het wetgevingsoverleg (WGO). Dit vindt voor BZ vrijwel alleen plaats in het kader van het jaarverslag en het jaarlijkse WGO OS bij de begrotingsbehandeling van BHOS.

Overleggen met de Eerste Kamer (EK) vinden minder vaak plaats, voornamelijk omdat Buitenlandse Zaken weinig wetgeving maakt, zeker in vergelijking met andere ministeries. Wel spreekt de Eerste Kamer jaarlijks over de Staat van de Europese Unie.

Schriftelijke en feitelijke vragen
De Kamer heeft een aantal instrumenten tot haar beschikking om de regering te bevragen over haar beleid. Het meest gebruikte instrument zijn de schriftelijke vragen, de ‘Kamervragen’. Deze vragen komen iedere dag op het Ministerie binnen en hebben een beantwoordingstermijn van drie weken. Indien duidelijk is dat deze termijn niet gehaald gaat worden, kan eenmalig uitstel worden gevraagd, waardoor de termijn met drie weken wordt verlengd. De Eerste en Tweede Kamer rappelleren bij het ministerie indien de termijnen worden overschreden.

Daarnaast kan een Kamercommissie besluiten om een feitelijke vragenronde te houden. Hierbij kunnen per fractie een aantal vragen over een bepaald onderwerp worden gesteld. Deze worden door de griffier van de commissie verzameld en gebundeld naar BZ gestuurd. Vaak zijn dit uitgebreide vragenlijsten met een korte deadline. De feitelijke vragenronde dient doorgaans ter voorbereiding op een Kamerdebat. Een feitelijke vragenronde verschilt van een schriftelijk overleg in die zin dat vragen in een feitelijke vragenronde technisch en niet politiek van aard behoren te zijn. Daarnaast zijn de feitelijke vragenlijsten geanonimiseerd, waar bij een schriftelijk overleg duidelijk is welke fracties welke vragen hebben ingediend.

Zowel de schriftelijk als de feitelijke vragen komen bij de parlementaire informatiedienst (PID) – Directie Ondersteuning Bestuur (DOB) - binnen en worden vervolgens bij de betreffende directie uitgezet.

Technische briefings
Meerdere keren per jaar vinden in commissieverband technische briefings plaats. In een technische briefing geven ambtenaren uitleg over de technische aspecten van een onderwerp. Vervolgens krijgen Kamerleden de gelegenheid politiek neutrale vragen te stellen. Technische briefings worden doorgaans georganiseerd ter voorbereiding op een groter debat. Ook komt het voor dat er technische briefings worden georganiseerd voorafgaand aan een werkbezoek van de Kamercommissie naar een bepaald land. Daarnaast verzoeken de Kamercommissies met enige regelmaat om een technische briefing door een Nederlandse ambassadeur, bijvoorbeeld voorafgaand aan het EU-voorzitterschap van het land van plaatsing. Voorafgaand aan het organiseren van een technische briefing wordt altijd de toestemming van de betrokken bewindspersoon gevraagd.

Procedurevergadering
De procedurevergadering van de commissies van de Tweede Kamer heeft een huishoudelijk karakter. In deze vergadering wordt besloten over de (wijze van) behandeling van voorliggende brieven, nota's en wetsvoorstellen van de regering: debat, vragenronde etc. Deze vergadering vindt tweewekelijks plaats.

3.5 Personeel

Enkele aantallen per medio 2021
- Voor Buitenlandse Zaken werken momenteel wereldwijd 6192 medewerkers op 5880 fte.
- Daarvan zijn 3205 medewerkers aangenomen als BZ-ambtenaren. De man-vrouw verhouding is 46% - 54% (waarbij het percentage vrouwen gestaag verder toeneemt) en hun gemiddelde leeftijd bedraagt ruim 47 jaar.
- 2307 personen zijn aangenomen als lokaal medewerkers op de posten, met een man-vrouw verhouding van 41% - 59% en een gemiddelde leeftijd van ruim 42 jaar.
- Op het departement in Den Haag werken 2.922 ambtenaren op 2448 fte (57% vrouw, 43% man).
- Op de posten werken 718 uitgezonden BZ-ambtenaren en 392 attachés samen met de lokale medewerkers.
- Bij Buitenlandse Zaken werken 133 medewerkers gedetacheerd van andere ministeries; 68 BZ-collega's zijn elders gedetacheerd.

Internationale Functie
BZ ontwikkelt HR-beleid en biedt praktische ondersteuning voor alle internationaal werkende rijksambtenaren, bijvoorbeeld via de Academie voor Internationale Betrekkingen (AIB), en door het expertisecentrum Wereldwijd Werken (3W) bij uitzendingen naar het buitenland. Voorts vindt uitwisseling van medewerkers plaats tussen BZ en andere departementen, ook op het niveau van het topmanagement (ABD). Een groot deel van de BZ-medewerkers is wereldwijd inzetbaar.

Eén team
Voor de uitvoering van het buitenlandbeleid zijn zowel uitgezonden BZ-medewerkers, lokaal aangenomen medewerkers, als de medewerkers van de andere departementen (inclusief attachés) onmisbaar. Op de post werken zij gezamenlijk aan de doelen van Nederland op basis van de 'One Team' gedachte.

Plaatsingsproces
Afwisseling tussen functies in Den Haag en in het buitenland is onmisbaar. BZ kent een overplaatsingssysteem waarbij de wereldwijd inzetbare medewerkers regelmatig van functie veranderen. De standaard plaatsingstermijn op een post is 5 jaar en op het departement 7 jaar waarbij medewerkers na 3 jaar in functie weer mogen reflecteren op andere BZ functies. Vooralsnog wisselen ieder jaar binnen BZ ongeveer 700 ambtenaren van functie.

Naast uitwisseling van personeel binnen de Rijksoverheid vinden regelmatig detacheringen van BZ-medewerkers plaats bij internationale organisaties zoals de EU, de VN en de NAVO, evenals bij NGO's, denktanks en bedrijven.

Uitwisseling van personeel
Sinds 2014 vindt structureel uitwisseling plaats tussen topmanagers van de Algemene Bestuursdienst (ABD) en topmanagers van BZ. Ook op lagere schalen vindt steeds meer uitwisseling plaats.

3.6 Begrotingscyclus en HGIS

3.6.1 Begrotingscyclus

De begrotingscyclus bestaat uit de begrotingsvoorbereiding, de begrotingsuitvoering en de verantwoording. De Ministerraad neemt in beginsel één maal per jaar besluiten over de verdeling van de begrotingsmiddelen in het kader van de Voorjaarsnota (voor het lopende jaar) en de Kaderbrief (voor het komende jaar). In de achterliggende tijd is de praktijk echter dat er regelmatig tussentijds, buiten het hoofdbesluitvormingsmoment om, besluiten worden genomen met financiële gevolgen voor de Rijksbegroting. Het hoofdbesluitvormingsmoment van de Voorjaarsbesluitvorming is normaliter rond april. De besluitvorming heeft zowel betrekking op de binnenlandse uitgaven als op de HGIS (Homogene Groep Internationale Samenwerking, zie in 6.2). Input voor deze jaarlijkse besluitvorming vormen de beleidsbrieven van de ministeries, die in maart worden ingediend bij Financiën. In de beleidsbrieven formuleren ministeries hun eventuele claims. Het HGIS-deel van de beleidsbrieven wordt ook naar de minister van Buitenlandse Zaken gestuurd, omdat deze de besluitvorming over de HGIS-middelen coördineert. De invulling van de Kaderbrief wordt vormgegeven in de Begroting/Miljoenennota.

Na de besluitvorming over de Voorjaarsnota/Kaderbrief moeten nieuwe claims of tegenvallers voor de begroting in principe wachten tot volgend jaar. Wel is er de mogelijkheid om gedurende de uitvoering wijzigingen in het lopende jaar door te voeren. Dit vindt plaats via suppletoire begrotingswetten. Op BZ worden deze wijzigingen intern voorbereid in de jaarplancyclus (voorjaar, ten behoeve van de eerste suppletoire begroting) en de uitvoeringsrapportage (september, ten behoeve van de tweede suppletoire begroting). De laatste beleidsmatige mutaties van het jaar worden in december aan de Tweede Kamer gemeld in de zogenoemde Decemberbrief (ook wel bekend als de Veegbrief).

Na afloop van het jaar wordt de verantwoording van BZ opgesteld. De verantwoording wordt beoordeeld door de Auditdienst Rijk (ADR) (ten behoeve van de accountantsverklaring) en door de Algemene Rekenkamer. Op de derde woensdag in mei (Verantwoordingsdag) biedt de minister van Financiën het Jaarverslag van het Rijk en alle verantwoordingen van de verschillende departementen aan de Kamer aan.

Begrotingsbehandeling in het Parlement
De begrotingen van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking die op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer worden aangeboden, worden doorgaans in het najaar in de Tweede Kamer behandeld. In december stemt de Tweede Kamer over de begrotingen (en eventuele amendementen daarop) van alle ministeries. Vóór het Kerstreces spreekt de Eerste Kamer zich uit over de begrotingen (doorgaans zonder het houden van een apart debat over de begrotingen).

3.6.2 Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)

Wat is de Homogene Groep Internationale Samenwerking?
De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is een budgettair overzicht binnen de Rijksbegroting, dat is ingesteld in 1997 als onderdeel van de herijking van het buitenlands beleid. In de HGIS worden de buitenlandactiviteiten van de departementen gebundeld. Daarmee is in één oogopslag zichtbaar welke uitgaven Nederland doet in het kader van internationale samenwerking.

Binnen de HGIS wordt onderscheid gemaakt tussen de uitgaven die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (Official Development Assistance, ODA) en andere uitgaven voor internationaal beleid ('non-ODA'). De minister van Buitenlandse Zaken is coördinator van het buitenlandbeleid en daarmee ook van de HGIS. De minister voor Buitenlandse Handel en

Ontwikkelingssamenwerking is eerstverantwoordelijke voor de coördinatie van de ODA-middelen die overigens niet alleen op de BHOS-begroting staan.

Omvang HGIS
De HGIS-nota 2021 geeft inzicht in de begrote middelen voor internationale samenwerking in 2021 van alle departementen. De HGIS is ingericht langs negen beleidsthema's. Deze indeling is gebaseerd op de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de internationale
paragrafen van overige begrotingen. Het totale HGIS-budget voor 2021 komt uit op omstreeks EUR 6 miljard (cijfers pre regeerakkoord). Hiervan kwalificeert ongeveer EUR 4,5 miljard (75%) als Official Development Assistance (ODA). Grootste spelers binnen de HGIS zijn BHOS (EUR 3 miljard), BZ (EUR 1,5 miljard, excl de EU-afdrachten van EUR 9,8 miljard), FIN (bedrag per jaar varieert, gemiddeld ongeveer EUR 0,3 miljard) en DEF (EUR 0,2 miljard), de asieltoerekening (EUR 0,5 miljard) en de EU-toerekening (EUR 0,4 miljard).

De negen beleidsthema's in de HGIS zijn:
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid;
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit;
3. Effectieve Europese samenwerking;
4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van NL waarden en belangen;
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen;
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat;
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs);
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling;
9. Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven.

Verdeling naar thema
Het totale HGIS-budget voor 2021 komt uit op omstreeks EUR 6 miljard. De bedragen (x EUR 1.000) per beleidsthema zijn:

Figuur 1 Totale HGIS uitgaven per beleidsthema (x EUR 1.000)

Waarom de HGIS?
1. De bundeling van buitenlanduitgaven in de HGIS versterkt de samenhang in het buitenlands beleid en leidt tot programmatische samenwerking en interdepartementale ontschotting.

- Dankzij de HGIS kan het kabinet niet alleen politiek maar ook financieel het geïntegreerd buitenlands beleid vormgeven en uitvoeren. Hierdoor wordt de samenhang vergroot. De HGIS dwingt tot het maken van een integrale afweging van diverse internationale beleidsprioriteiten.
- De internationale context stelt steeds hogere eisen aan een geïntegreerd buitenlands beleid om in te kunnen spelen op verschillende en met elkaar verweven ontwikkelingen zoals de migratievraagstukken, klimaatverandering, energiepolitiek, biodiversiteit, voedselzekerheid en uitdagingen op het gebied van veiligheid en ontwikkeling. Hierbij is het van belang een

integrale afweging te maken tussen verschillende uitgaven voor buitenlands beleid. Dit geldt bijvoorbeeld voor de 3D-benadering (Diplomacy, Defence, Development), de economische belangenbehartiging, gastlandbeleid en het postennet.

- Vanuit de HGIS zijn in het verleden nieuwe initiatieven gefinancierd met betrokkenheid van meerdere ministeries. Voorbeelden zijn bijdragen aan crisisbeheersingsoperaties (o.a. Afghanistan, Mali, Irak), vestiging van internationale organisaties in Nederland (o.a. EMA NCIA, Europol, ICC en Eurojust),internationale conferenties in Nederland (o.a. Climate Adaptation Summit, Nuclear Security Summit, Global Conference on CyberSpace, en het EU-voorzitterschap) en de interdepartementale inzet op China.
- In lijn met de rijksbrede trend wordt binnen de HGIS steeds meer samengewerkt bij de inzet van personeel en materieel ten behoeve van het buitenlands beleid. Voorbeelden hiervan zijn de oprichting van 3W (Wereldwijd Werken), de harmonisatie van het reisbeleid, de Academie voor Internationale Betrekkingen en de Attachenotitie.
- De ODA-uitgaven maken onderdeel uit van de HGIS en zijn gekoppeld aan het BNI. De HGIS biedt het kader waarbinnen de ODA uitgaven worden gecoördineerd. Dit zorgt voor samenhang van de ODA-activiteiten op de verschillende departementale begrotingen, om onder meer effectief te werken aan inclusieve groei, stabiliteit en armoedebestrijding. Het gaat bijvoorbeeld om bijdragen aan de Wereldbank (Financiën), landbouwcontributies (LNV), het Stabiliteitsfonds (BZ), eerstejaarsopvang van asielzoekers (JenV) en bijdragen voor noodhulp (BHOS).

2. De HGIS biedt overzicht.

- Jaarlijks wordt de inzet op de HGIS gepubliceerd door middel van een HGIS-nota en HGIS-jaarverslag. Deze verschijnen tegelijkertijd met de overige begrotingsstukken (bij Prinsjesdag en Verantwoordingsdag).
- Omdat de HGIS een overzicht geeft van het buitenlands beleid (ODA én non-ODA) en de buitenland uitgaven, kunnen de Eerste en Tweede Kamer daar bij de begrotingsbehandeling integraal over debatteren. De belangstelling vanuit het parlement voor de HGIS is aanzienlijk.

HGIS Besluitvorming

- De minister van Buitenlandse Zaken coördineert de uitgaven voor buitenlands beleid. De HGIS besluitvorming wordt interdepartementaal voorbereid in de Commissie Defensie en Internationale Aangelegenheden (CDIA). De verantwoordelijkheid voor de ambtelijke voorbereiding ligt bij het ministerie van Buitenlandse Zaken.
- De HGIS kent in de MR een specifiek besluitvormingsmoment op basis van het voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken. Deze HGIS besluitvorming maakt onderdeel uit van de totale budgettaire besluitvorming in het voorjaar (besluitvormingsmemorandum).
- De middelen die onderdeel zijn van de HGIS staan op de diverse departementale begrotingen. De betreffende ministers blijven verantwoordelijk voor de eigen begroting.
- Voor loon- en prijsstijgingen (inclusief wisselkoersontwikkelingen) en niet-voorziene tegenvallers is binnen de HGIS vanuit de BNI-bijstelling een reservering opgenomen op het artikel HGIS nominaal en onvoorzien. Compensatie voor loon- en prijsbijstelling vindt met voorrang plaats uit deze reservering. Daarbij wordt voor de HGIS rekening gehouden met de buitenlandcomponent van deze uitgaven.
- Bij de begrotingsuitvoering kan er aanleiding zijn om herschikkingen voor te stellen binnen het totaal van de HGIS. Tegenvallers dienen in eerste instantie binnen de HGIS op dezelfde begroting te worden opgevangen en meevallers kunnen worden besteed aan andere uitgaven binnen de HGIS. Voor (majeure) beleidsintensiveringen geldt gecoördineerde besluitvorming door de Ministerraad. Dit geldt ook voor tegenvallers die niet binnen de HGIS op dezelfde begroting worden gecompenseerd.

HGIS-momenten (lopen parallel met reguliere begrotingsmomenten)

medio maart	De minister van BZ, als coördinator van de HGIS, ontvangt de HGIS delen van de beleidsbrieven van alle ministeries.
April	HGIS besluitvorming in CDIA (op basis van beleidsbrieven). HGIS besluitvorming in MR (tegelijk met de reguliere Voorjaarsbesluitvorming in de MR).
Mei	Aanbieden HGIS jaarverslag aan de Tweede Kamer (afgestemd in CDIA).

Augustus	HGIS nota in CDIA.
Augustus/September	HGIS nota in RDIA.
Prinsjesdag	Aanbieden HGIS nota aan de Tweede Kamer.

3.6.3 Jaarplancyclus

BZ werkt met een jaarlijkse planning- en controlcyclus. Startpunt van de cyclus is het jaarplan. Alle posten, directies en enkele -in het kader van de pilot landenjaarplannen gevormde- landenteams, stellen jaarlijks een plan op waarin afspraken over resultaten met de departementsleiding worden vastgelegd. De jaarplannen van de posten omvatten ook de inzet en werkbudgetten van de EZ-medewerkers op de posten. Er worden geen separate jaarverslagen opgesteld, posten, directies en landenteams doen verslag van het afgelopen jaar via de terugblik in het jaarplan.

De toenemende differentiatie van het postennet noopt tot een meer op maat gesneden aanpak van de jaarplancyclus. In 2017 werd daarom besloten om als ‘paraplu’ over de jaarplannen een nieuw instrument te ontwikkelen: MeerjarenLandenStrategieen (MLS-en). In een MLS wordt het Nederlandse buitenlandbeleid vertaald naar de context van een land. De (verwachte) ontwikkelingen in een land, de Nederlandse doelstellingen en inzet, de beoogde impact en inzicht in (potentiële) risico's vormen een 4-jarig kader voor de inzet in een land. Het doel van een MLS is om een integrale aanpak te realiseren: van post en betrokken thema, -forum en -regiodirecties gezamenlijk. Voor 16 landen met een aanmerkelijk Nederlands belang worden interdepartementale MSL-en opgesteld voor de rijksbrede inzet van Nederland voor een periode van vier jaar (MLS-i) . Voor <aantal> landen met aanzienlijke ODA-budgetten zijn reguliere MLS-en opgesteld, de rest van de landen beschikt over een MLS-light. In het jaarplan worden de meerjarendoelen uit de MLS vertaald naar resultaten voor het komende jaar waar post, directie of landenteam aan bijdraagt.

3.7 Beschrijving dienstonderdelen

3.7.1 Organisatiebesluit

De beschrijving van de dienstonderdelen volgt op hoofdlijnen het organisatiebesluit van het ministerie van Buitenlandse Zaken 2022. Dit organisatiebesluit is recent bijgewerkt en zal begin volgend jaar formeel worden vastgesteld. Hierin zijn de hoofdstructuur en taken van het ministerie beschreven tot en met het directieniveau. Als de hoofdstructuur en taken van het ministerie veranderen, wordt ook het organisatiebesluit aangepast. Het organisatiebesluit wordt getekend door de minister van Buitenlandse Zaken en gepubliceerd in de Staatscourant. Aan het besluit toegevoegd zijn de namen van de leidinggevenden.

3.7.2 Secretaris-generaal en plaatsvervangend secretaris-generaal

3.7.2.1 Secretaris-generaal (SG)
Secretaris-generaal: drs. P.H.A.M. (Paul) Huijts

De secretaris-generaal (SG) heeft onder andere tot taak de algemene leiding van het Ministerie, het informeren en adviseren van de bewindspersonen over alle aangelegenheden het Ministerie betreffende, en het voorzitten van het SGDG-beraad, waarin onder andere besluiten worden genomen over het algemene beleid en beheer van het Ministerie. De SG geeft leiding aan de volgende centrale dienstonderdelen:

Directie Ondersteuning Bestuur (DOB)
Directeur: drs. S.H.H. (Sander) Janssen
Plv. directeur: drs. J.W. (Jacob) Wiersma

DOB is belast met de ondersteuning van de politieke en ambtelijke leiding van het Ministerie bij interne beleidsvorming en besluitvorming, het algemene management van het Ministerie en de externe contacten (zoals de parlementaire communicatie en het optreden van het Ministerie in het interdepartementale verkeer). DOB verzorgt alle taken die centraal belegd zijn voor de Directoraten-Generaal en directies.

Hoofddirectie postennet (HDPN)
Directeur:	drs. B.M. (Barbara) van Hellemond

Plv. directeur: mr. A.R. (Floor) Nuiten

HDPN is verantwoordelijk voor het opstellen van een visie en de beleidsvorming voor het postennet. HDPN zorgt dat de posten over de juiste mensen en middelen beschikken en voldoende ondersteund worden vanuit Den Haag om hun opdracht uit te voeren en zich op tijd en snel aan kunnen passen en de Nederlandse belangen wereldwijd zo goed mogelijk te bedienen. Namens de SG neemt HDPN besluiten over personele aangelegenheden op de posten.

Directie Communicatie (COM)
Directeur: drs. P. (Peter) Mollema
Plv. Directeur: J.D. (Jacquelien) Nienhuis

COM is belast met de interne en externe communicatie van de beleidsdoelstellingen van het Ministerie. De communicatiewerkzaamheden hebben betrekking op de (strategie over de) implementatie en het naar buiten uitdragen en verklaren van beleidsvoornemens op strategisch, tactisch en operationeel niveau vanuit de beleidsterreinen van het Ministerie.

Innovatieteam DARE
Programmamanager: drs. C.M. (Caroline) Wiedenhof

DARE staat voor Durven, Ambitie, Resultaat en Effectief. DARE ondersteunt veranderingen in de organisatie, zoals Het Nieuwe Werken.

Directie Protocol en Gastlandzaken (DPG)
Directeur: mr. D.A.C (Dominique) Kühling
Plv. Directeur: drs. T.J. (Tessa) Terpstra

DPG is belast met het gastlandbeleid van Nederland. Dit omvat het faciliteren van ambassades en internationale organisaties en hun medewerkers in Nederland, alsmede het handhaven en implementeren van de wet- en regelgeving op dit gebied. Daarnaast organiseert DPG de staats- en (werk)bezoeken van inkomende en uitgaande hoogwaardigheidsbekleders, alsmede van bepaalde evenementen. DPG vervult protocoltaken, inclusief het regeringsprotocol. De Ambassadeur voor Internationale Organisaties (AMIO) is aan DPG verbonden;

Eenheid Strategische Advisering (ESA)
Hoofd: dr. A.D. (Arjan) Uilenreef

De Eenheid Strategische Advisering (ESA) valt rechtstreeks onder de SG. ESA is de interne denktank en strategische eenheid van BZ. De eenheid (12 personen) heeft twee hoofdtaken: het versterken van het strategisch vermogen van BZ en het versterken van een kennisgedreven beleid. DG-overstijgende thema's waarop ESA signaleert, adviseert en faciliteert zijn: verschuivende mondiale verhoudingen en geo-economie, lessen internationale inzet na 20 jaar 'war on terror', klimaatbestendig buitenlandbeleid, een toekomstbestendige EU, digitaal buitenlandbeleid en de verbinding tussen binnenlands- en buitenlandsbeleid. ESA doet dit samen met de deelnemers aan het BZ-Strategieberaad (20 strategisch beleidsadviseurs die in de beleidsdirecties werken). ESA is ook beschikbaar voor incidentele advisering op verzoek van de bestuursraad of directies (ESA-collega's werden bijvoorbeeld ingeschakeld voor advies over versterking van de BZ-crisisstructuur, eerste lessons learned uit de missies in Afghanistan en voorbereiding nieuwe BHOS-nota).

Ambassadeur in Algemene Dienst (AMAD)
T. (Tijmen) Rooseboom
N. (Nathalie) Jaarsma

3.7.2.2 Plaatsvervangend Secretaris-generaal (PSG)
Plv. Secretaris-Generaal: drs. C.A. (Carola) van Rijnsoever

De plaatsvervangend secretaris-generaal (PSG) heeft de leiding over de volgende centrale dienstonderdelen:

Directie Vertalingen (AVT)
Directeur: drs. W.G. (Wolfram) Metz

AVT is belast met het verzorgen van vertalingen in en uit de vreemde talen voor het eigen ministerie, andere ministeries, het Koninklijk Huis, het Kabinet van de Minister-President en voor Hoge Colleges van Staat. AVT verstrekt tevens taalkundige en culturele adviezen.

Hoofddirectie Bedrijfsvoering (HDBV)
Directeur: H. (Hans) de Jong

HDBV is opgericht per 1 april 2021. Binnen deze hoofddirectie hebben DHF, 3W en FSO hun krachten gebundeld. HDBV is daarmee de grootste directie (meer dan 400 fte) binnen BZ. De drie directies werken hechter met elkaar samen en gaan steeds meer samen 1 loket bedrijfsvoering vormen. Dit zorgt voor een beter op elkaar afgestemd producten- en dienstenaanbod dat voor BZ-collega's gemakkelijk te vinden en aan te vragen is. Het Bureau Bedrijfsvoering (BBV) ondersteunt bij de onderlinge afstemming binnen HDBV én met de afstemming met collega's op de posten en het departement.

Directie 3W (Wereld Wijd Werken)
Directeur: P. (Paul) Heemskerk

3W is een Shared Service Organisatie belast met de levering van producten en diensten ter ondersteuning van diegenen die voor de Nederlandse overheid in het buitenland werken, reizen en verblijven.

Directie FSO (Financiële Service Organisatie)
Directeur: G. (Gerrit) Hoekman

De FSO is een interne dienstverlener en is partner van alle posten en directies op het gebied van financiële bedrijfsvoering. FSO houdt zich bezig met de financiële administratie, registratie activiteitencyclus/programmabeheer, inkoopadvisering en contractbeheer, bankverkeer en cashmanagement en verschillende controltaken.

Directie DHF (Huisvesting en Facilitair)
Directeur: J. (Joop) Nijssen

DHF heeft als doel het realiseren en instandhouden van optimale huisvesting t.b.v. de gehele BZ-organisatie, zowel wereldwijd als in NL. Daarnaast het beheer van de centrale budgetten t.b.v. facilitaire zaken op de posten.

Directie Juridische Zaken (DJZ)
Directeur: mr. J.O. (Jan) van der Loo

DJZ is belast met het behandelen van vraagstukken op alle terreinen van het recht. DJZ treedt op als agent van het Koninkrijk, dan wel Nederland, voor de Europese en internationaalrechtelijke colleges (o.a. in Den Haag, Luxemburg en Straatsburg). DJZ is expertisecentrum voor de rijksoverheid en treedt op als raadsman van het Ministerie voor de bestuurs- en civiele rechter. Tot de taken van DJZ behoren tevens volkenrechtelijke advisering, het coördineren van de voorbereiding tot en met de bekendmaking van de verdragen voor het Koninkrijk, het opstellen van BZ-wetgeving, het coördineren van zaken op het gebied van de Wet openbaarheid van bestuur, van de Wet bescherming persoonsgegevens en van de Nationale Ombudsman;

Directie Financieel Economische Zaken (FEZ)
Directeur: drs. F.C. (Freek) Keppels
Plv. Directeur: S.M. (Scot) Cowan

FEZ is concerncontroller en adviseert de politieke- en ambtelijke leiding conform de Comptabiliteitswet en het Besluit Taak FEZ. FEZ is verantwoordelijk voor een ordentelijk en departementaal breed afgewogen begrotings- en verantwoordingsproces en bewaakt de uitkomsten daarvan. Tevens is de

directie verantwoordelijk voor de vormgeving van de interne planning & control cyclus van het ministerie. Vanuit de financiële expertise ondersteunt zij bij alle aspecten van beleid en bedrijfsvoering. FEZ beoordeelt en adviseert de ambtelijke en politieke leiding over beleidsvoornemens vanuit de optiek van rechtmatigheid, doelmatigheid, doeltreffendheid, budgettaire inpasbaarheid, bekostiging- en financieringssystematiek, ordelijk financieel beheer, financiële informatievoorziening, beleidsvorming en advisering op toezicht en alle onderwerpen die de begrotingen van BZ en voor BHOS raken. Ook ondersteunt FEZ de budgethouders bij besluitvorming op centraal en decentraal niveau en bevordert de integratie van beheer en beleid. Hiermee levert FEZ een bijdrage aan het realiseren van de beleidsdoelstellingen van het Ministerie. FEZ stuurt de financiële functie op het departement en de posten aan.

Hoofddirectie Personeel en Organisatie (HDPO)
Hoofddirecteur: ir. R.M. (Reina) Buijs
Plv. Directeur: C.M.T. (Carla) Keser-van Rossum

HDPO is belast met de ontwikkeling en implementatie van beleid, kaders, systemen en instrumenten op het gebied van organisatie en personeel van het Ministerie en ten aanzien van internationaal werkende ambtenaren rijksbreed. Daarnaast adviseert en ondersteunt HDPO het lijnmanagement bij de toepassing ervan. De directie is tevens belast met de ontwikkeling en organisatie van opleidingsprogramma’s ten behoeve van alle medewerkers van het Ministerie alsmede internationaal werkende ambtenaren rijksbreed (Academie voor Internationale Betrekkingen).

Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB)
Directeur: dr. P. (Peter) van der Knaap

IOB is belast met het leveren van een bijdrage aan kennis over de uitvoering en effecten van het Nederlands buitenlands beleid. IOB voorziet in onafhankelijke evaluatie van beleid en uitvoering ten aanzien van alle beleidsterreinen die vallen binnen de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). Voorts adviseert IOB ten aanzien van de programmering en uitvoering van de evaluaties die onder verantwoordelijkheid van beleidsdirecties en ambassades worden gedaan.

Inspectie en Evaluatie Bedrijfsvoering (ISB)
Inspecteur van dienst: mr. drs. B. Brechje) Schwachöfer
Inspecteurs: drs. M.N. Leemhuis (Margriet)
drs. H.G.C. (Henk) van den Dool
drs. F. (Ferdinand) Lahnstein

ISB is belast met de organisatiedoorlichting van posten en directies, gericht op een onafhankelijke en integrale beoordeling van het functioneren van de beleids- en bedrijfsvoering en op advisering ter optimalisering daarvan.

Directie IDI (Informatievoorziening en Digitale Innovatie)
Wnd. directeur: R. (Rob) Groenewegen

De Directie IDI is de regie-organisatie voor alle I(CT)-voorzieningen binnen BZ en de beleidsorganisatie (departementaal CIO-office) voor de digitale ontwikkeling van BZ. Daarnaast adviseert IDI het hoger management over digitalisering en inspireert posten en directies om met digitalisering te innoveren. BZ heeft geen eigen ICT-operatie (‘beheerders/ programmeurs’) in huis, maar neemt ICT-diensten af bij commerciële en overheidsleveranciers zoals SSC-ICT en Microsoft. Het departementale ICT-budget BZ bedraagt jaarlijks ruim 100 miljoen euro, DCV en FEZ hebben daarnaast ook een eigen ICT-budget.
Directie VCI (Veiligheid Crisiscoördinatie en Integriteit)
Directeur: mr. C. (Claire) Zalm

VCI draagt bij aan de bescherming van medewerkers en informatie van BZ, zodat BZ haar taken in een (sociaal) veilige omgeving en betrouwbaar kan uitvoeren. Binnen VCI zijn meerdere functionarissen ondergebracht met een specifieke zelfstandige taak, namelijk de beveiligingsautoriteit (BVA), de Functionaris Gegevensbescherming (FG), de Centrale Crisis Coördinator (CCC) en de Centrale Coördinator Integriteit (CCI). De thema’s van de functionarissen (integrale beveiliging,

gegevensbescherming, crisis- en calamiteitenmanagement en integriteit) hebben duidelijke raakvlakken. Het samenbrengen onder één directie bevordert de integrale aanpak op deze thema's. Al deze functionarissen hebben een onafhankelijke positie en zijn daarom rechtstreeks opgehangen onder de (P)SG.

3.7.3 Directoraten-Generaal (in alfabetische volgorde)

3.7.3.1 DG Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB)

DGBEB: drs. J.W. (Hanneke) Schuiling
Plv. DGBEB: drs. P.C. (Peter) Potman

Het Directoraat-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen staat onder leiding van de Directeur-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB) en is belast met het versterken van de positie van ondernemend Nederland in de wereld. DGBEB draagt bij aan de ontwikkeling van een duurzaam mondiaal handels- en investeringssysteem. Tot de taak van DGBEB behoren economische diplomatie, het bevorderen van de bilaterale handel en investeringen, het stimuleren van internationaal ondernemen, de acquisitie van investeringen uit het buitenland, de opdrachtverlening aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) op het gebied van economische diplomatie, het sluiten van handels- en investeringsverdragen via de EU, het sluiten van bilaterale investeringsverdragen en het stimuleren van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. DGBEB is, in overleg met DGPZ, verantwoordelijk voor de controle op de export van strategische goederen.

DGBEB organiseert de economische missies naar het buitenland en is aanspreekpunt voor de economische afdelingen van het postennet. DGBEB is voorts verantwoordelijk voor het contact met en onderhandelingen in diverse internationale organisaties op het gebied van handel en investeringen, zoals de Europese Commissie en de Raad, WTO, UNCTAD en OESO.

Het Directoraat-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen bestaat uit:

Directie Internationaal Ondernemen (DIO)
Directeur: drs. W. (Wampie) Libon-Van der Wal
Plv. Directeur: ir. M.C.F. (Merei) Wagenaar MBA

DIO is belast met het bevorderen van duurzame economische ontwikkeling door het versterken van duurzame internationale handel en investeringen en van de economische naamsbekendheid van Nederland. DIO is voorts, in samenspraak met het ministerie van Financiën, beleidsverantwoordelijk voor de Exportkredietverzekeringsfaciliteit (EKV) van de Staat. Daarnaast vervult DIO een dienstverlenende functie voor onder andere de ministeries van Algemene Zaken en van Economische Zaken.

Directie Economische Advisering en Beleidsontwikkeling (EAB)
Directeur: drs. P.C. (Peter) Potman
Clusterhoofd: mr. drs. D. (Dirk-Jan)Brouwer MSc

EAB is belast met de strategische beleidsvorming ten aanzien van internationalisering van de Nederlandse economie. Voorts is EAB belast met de coördinatie van de Nederlandse inbreng in de OESO. Zij functioneert daarnaast ondersteunend voor veel DGBEB-brede inhoudelijke en beleidsprocessen.

Directie Internationale Marktordening en Handelspolitiek (IMH)
Directeur: C.J.M. (Caroline) Kollau
Plv. Directeur: drs. H.A. (Hannah) Tijmes

IMH is belast met het bevorderen van open internationale handel en investeringen en de verankering daarvan in internationale afspraken en in Europees beleid. Voorts bevordert IMH internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen door de ontwikkeling van gedragsstandaarden voor het ondernemen en door als netwerkpartner rond internationaal ondernemen publiek-privaat bij te dragen

aan het realiseren van duurzaamheids- en ontwikkelingsdoelen. IMH controleert de export van strategische goederen, met name goederen voor tweeërlei gebruik, gericht op kansen voor het innovatieve en hightech bedrijfsleven en een veiliger wereld.

3.7.3.2DG Europese Samenwerking (DGES)

DGES: mr. drs A.J.I. (Anita) van den Ende
Plv. DGES: drs. L.H.J. (Lise) Gregoire-van Haaren

Het Directoraat-Generaal Europese Samenwerking staat onder leiding van de Directeur-Generaal Europese Samenwerking (DGES) en is verantwoordelijk voor de relatie tussen Nederland en afzonderlijke (kandidaat)lidstaten van de Europese Unie (EU). DGES draagt zorg voor een samenhangend Nederlands beleid binnen de Europese Unie en regionale organisaties zoals de Raad van Europa en de Benelux. DGES stemt met andere ministeries de Nederlandse inbreng in het Europese besluitvormingsproces af. DGES is een schakel tussen de andere ministeries en de permanente vertegenwoordiging bij de Europese Unie (PV EU) in Brussel. DGES draagt zorg voor de dienstverlening aan Nederlanders die in het buitenland verblijven, stelt beleid op t.a.v. visumverlening en is dienstverlenend aan de vreemdelingenketen op het terrein van toelating van vreemdelingen. Voorts is DGES belast met internationale culturele samenwerking.

Het Directoraat-Generaal Europese Samenwerking bestaat uit:

Directie Europa (DEU)
Directeur: drs. E. (Erica) Schouten
Plv. Directeur: drs. M.W. (Mauritz) Verheijden

DEU is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van alle lidstaten van de Europese Unie, de Europese buurlanden op de Balkan en in het Oosten tot en met de Kaukasus en Centraal-Azië. DEU is verantwoordelijk voor de Nederlandse inbreng in de Raad van Europa. Vanuit DEU worden de posten in de regio aangestuurd. DEU draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

DEU werkt met een platte organisatiestructuur, bestaande uit drie afdelingen die ieder een aantal clusters bevatten. De teamleden zijn flexibel inzetbaar met veel eigen verantwoordelijkheid. DEU heeft Het Nieuwe Werken en het gebruik van sociale media stevig omarmd.

DEU is onderverdeeld in de volgende afdelingen:

DEU-Oost: Hieronder vallen Armenië, Azerbeidzjan, Georgië, Kazakstan, Kirgizië, Moldavië, Oekraïne, Oezbekistan, de Raad van Europa, Rusland, Tadzjikistan, Turkmenistan en Wit-Rusland.

DEU-Midden: Hieronder vallen de landen Albanië, Bulgarije, Bosnië-Herzegovina, Cyprus, Griekenland, Hongarije, Kosovo, Kroatië, Noord-Macedonië, Malta, Montenegro, Polen, Roemenië, Servië, Slovenië, Slowakije, Tsjechië en Turkije.

DEU-West: Hieronder vallen de landen Andorra, België, Benelux, Denemarken, Estland, Finland, Duitsland, Frankrijk, Ierland, IJsland, Italië, Liechtenstein, Letland, Litouwen, Luxemburg, Monaco, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, San Marino, Spanje, Vaticaanstad, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland.

Directie Integratie Europa (DIE)
Directeur: drs. L.H.J. (Lise) Gregoire-van Haaren
Plv. Directeur: drs. J. (Job) van den Berg

DIE is belast met de voorbereiding van politieke besluitvorming van het Nederlandse EU-beleid en is verantwoordelijk voor institutionele vormgeving, EU-uitbreiding, EU-OS en de EU-

meerjarenbegroting. DIE coördineert instructies voor Brusselse werkgroepen en Comités en verzorgt de voorbereiding van Raden van Ministers en de Europese Raad, inclusief de daarbij behorende Kamerdebatten.

Directie Consulaire Zaken en Visumbeleid (DCV)
Directeur: drs. D. (Dirk-Jan) Nieuwenhuis
Plv. Directeur: drs. H.L. (Henk) van der Vegt

DCV is belast met het verlenen van consulaire diensten aan Nederlanders in het buitenland en draagt bij aan de regulering van het vreemdelingenverkeer naar Nederland. DCV werkt hierbij nauw samen met interne en externe stakeholders. DCV is belast met aansturing van de consulaire functie op het departement en de posten.

Consulaire Service Organisatie (CSO)
Directeur: R.D. Janssen (Rutger)

CSO is een shared service organisatie die als primaire taak heeft om backoffice processen met betrekking tot het toekennen van visa en reisdocumenten vorm te geven. Daarnaast verzorgt CSO de backoffice werkzaamheden ten aanzien van een aantal andere consulaire diensten en producten, waaronder legalisaties;

Eenheid Internationaal Cultuurbeleid (ICE)
Hoofd ICE: mr. D. (Dewi) van de Weerd (tevens Hoofd ACS)
Plv. hoofd ICE: mr. drs. J.H.M. (Jos) van Dinther

ICE is belast met de internationale culturele samenwerking, bestaande uit internationaal cultuurbeleid, gedeeld cultureel erfgoed alsmede cultuur, sport en ontwikkelingssamenwerking. ICE draagt door middel van cultuuruitwisseling en culturele initiatieven bij aan de Nederlandse bilaterale relaties en aan het beeld van Nederland over de grens. ICE versterkt de internationale positie van de Nederlandse creatieve industrie. Hoofd ICE is tevens Ambassadeur Culturele Samenwerking (ACS).

3.7.3.3 DG Internationale Samenwerking (DGIS)

DGIS: drs. K. (Kitty) van der Heijden
Plv. DGIS: drs. B.M. (Birgitta) Tazelaar

Het Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking (DGIS) staat onder leiding van de Directeur-Generaal Internationale Samenwerking en draagt zorg voor de initiëring, de coördinatie, het budgettair beheer en de uitvoering van het beleid voor internationale samenwerking.

Het Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking bestaat uit:

Bureau Internationale Samenwerking (BIS)
Hoofd: drs. J.H.L.M. (Joost) Andriessen

BIS is belast met thema-overstijgende, strategische onderwerpen op ontwikkelingssamenwerking en speelt daarbij een coördinerende en verbindende rol binnen het DGIS. BIS signaleert daarnaast trends in ontwikkelingssamenwerking en internationale verhoudingen en vertaalt deze naar strategische beleidsadviezen. Voorts ontwikkelt BIS resultaatgerichte kaders voor de vormgeving en uitvoering van OS.

Directie Duurzame Economische Ontwikkeling (DDE)
Directeur: drs. S. (Steven) Collet (tevens AMBO, ambassadeur Bedrijfsleven en Ontwikkelingssamenwerking)
Plv. Directeur: drs. S.M. (Saskia) Jongma

DDE is belast met het bevorderen van duurzame economische groei en zelfredzaamheid als motor voor armoedebestrijding in ontwikkelingslanden. Centraal staan het versterken van lokaal ondernemingsklimaat en ondernemerschap in lage- en middeninkomenslanden en het stimuleren van

bijdragen van het Nederlands bedrijfsleven daaraan. Directeur DDE is tevens ambassadeur Bedrijfsleven & Ontwikkelingssamenwerking. De Taskforce Innovatieve Financiering is verbonden aan DDE.

Directie Stabiliteit en Humanitaire Hulp (DSH)
Directeur: drs. M.H. (Marriët) Schuurman
Plv. Directeur: mr. A.J.B. (Alexander) Gerts

DSH is belast met het bevorderen van veiligheid, stabiliteit, rechtsorde, goed bestuur, wederopbouw en humanitaire hulp in conflictgebieden en fragiele staten. DSH is verantwoordelijk voor het beheer van de middelen voor Veiligheid & Rechtsorde, waaronder het stabiliteitsfonds en het wederopbouwfonds, en overlegt daartoe met DVB. DSH werkt samen met de Taskforce Migratie.

Directie Sociale Ontwikkeling (DSO)
Directeur: drs. P.M.M. (Pascalle) Grotenhuis (tevens ASRA, Ambassadeur voor Aids en Seksuele en Reproductieve Rechten)
Plv. Directeur: mr. drs. A.S. (Siemon) Tuinstra

DSO is belast met het bevorderen van sociale ontwikkeling binnen het beleid voor internationale en ontwikkelingssamenwerking. Prioriteiten zijn seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), gendergelijkheid en vrouwenrechten, participatie van maatschappelijke organisaties en burgers, alsmede de hoger onderwijs stimulerende (kennis)programma's voor studenten uit ontwikkelingslanden. De Ambassadeur voor Aidsbestrijding (AMBA) en de Taskforce Vrouwenrechten en Gendergelijkheid (TFVG) zijn verbonden aan DSO. De TFVG is verantwoordelijk voor coördinatie en uitvoering van beleid ten aanzien van vrouwenrechten en gendergelijkheid, voor zowel de Minister van Buitenlandse Zaken als de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De TFVG werkt kolom overstijgend.

Directie Inclusieve Groene Groei (IGG)
Directeur: drs. R.E. (René) van Hell (Directeur Ambassadeur Duurzame Ontwikkeling Ambassadeur Polaire Gebieden)
Plv. Directeur: drs. C.B. (Carmen) Hagenaars

IGG is belast met de zorg voor de totstandkoming en uitvoering van het Nederlandse internationale beleid op de thema's energie, klimaat, water, voedselzekerheid, grondstoffen en de polaire gebieden. Directeur IGG is tevens Ambassadeur Duurzame Ontwikkeling (AMDO) en Arctisch Ambassadeur. De gezant Natuurlijke Hulpbronnen is verbonden aan IGG.

3.7.3.4 DG Politieke Zaken (DGPZ)

DGPZ: dr. M.E.C. (Matthijs) van der Plas
plv. DGPZ: mr. drs. M.J. (Marcel) de Vink

Het Directoraat-Generaal Politieke Zaken (DGPZ) staat onder leiding van de Directeur-Generaal Politieke Zaken en geeft invulling aan het buitenlandbeleid (waaronder op het terrein van vrede en veiligheid, mensenrechten en het regiobeleid) en adviseert en coördineert op het gebied van buitenlandpolitieke aangelegenheden. DGPZ is belast met de aansturing van het postennet, waarin hij wordt bijgestaan door een Coördinator Postennet en de samenwerkende regiodirecties (met onder meer regiobureau Atlas).

Het Directoraat-Generaal Politieke Zaken bestaat uit:

Directie Noord-Afrika en Midden-Oosten (DAM)
Directeur: drs. M.D. (Marc) Gerritsen
Plv. Directeur: drs. A. (Guusje) Korthals Altes

DAM is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van de landen behorende tot Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Vanuit DAM worden de posten in de regio

aangestuurd. DAM draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

DAM bestaat uit een managementteam en vier clusters: Maghreb en Egypte, Mashreq, Golfstaten, en Midden-Oosten Vredesproces.

Directie Azië en Oceanië (DAO)
Directeur: drs. K.M. (Karin) Mössenlechner
Plv. Directeur: mr. G. (Gerrie) Willems

DAO is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van de landen behorende tot Azië en Oceanië. Vanuit DAO worden de posten in de regio aangestuurd. DAO draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

De directie bestaat uit twee teams, elk onderverdeeld in twee clusters. Daarnaast is er een strategisch beleidsadviseur, het China kennisnetwerk en een speciaal gezant voor connectiviteit, allen in team 1 ondergebracht:.

Team 1:
DAO/CH is verantwoordelijk voor China, Hong Kong, Macau en Taiwan.
DAO/OA is verantwoordelijk voor Oceanië en Oost-Azië: Australië, Fiji, Japan, Kiribati, Marshalleilanden, Micronesië, Mongolië, Nauru, Nieuw Zeeland, Noord-Korea, Palau, Papoea Nieuw Guinea, Samoa, Solomon eilanden, Tonga, Tuvalu, Vanuatu en en Zuid-Korea.

Team 2:
DAO/ZA is verantwoordelijk voor Zuid-Azië: Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, India, Malediven, Nepal, Pakistan en Sri-Lanka.

DAO/ZO is verantwoordelijk voor Zuidoost-Azië: Brunei, Cambodja, Filipijnen, Indonesië, Laos, Maleisië, Myanmar, Oost-Timor, Singapore, Thailand en Vietnam.

Directie Westelijk Halfrond (DWH)
Directeur: drs. Y. (Yvette) van Eechoud
plv. Directeur: -

DWH is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van de landen behorende tot het Westelijk Halfrond. Vanuit DWH worden de posten in de regio aangestuurd. De Adviseur Koninkrijkszaken is belast met de behartiging van de buitenlandse belangen van de Caribische Koninkrijksdelen en de inachtneming van de kaders van het buitenlands beleid door de Koninkrijksdelen. DWH draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

Afdeling Latijns-Amerika en Caribisch gebied Cluster Zuid
Hieronder vallen de landen: Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, Ecuador, Paraguay, Peru en Uruguay.

Cluster Noord
Hieronder vallen de landen: Costa Rica, Cuba, Dominicaanse Republiek, El Salvador, Guatemala, Guyana, Haïti, Honduras, Jamaica, Nicaragua, Panama, Suriname, Trinidad & Tobago en overige kleine eilandstaten in het Caribisch gebied alsmede Venezuela.

Afdeling Noord-Amerika en Koninkrijkszaken
Noord-Amerika: Canada, de Verenigde Staten, Mexico en Belize; Koninkrijkzaken: Aruba, Curaçao, St. Maarten.

DWH/AK: adviseur Koninkrijksaangelegenheden

Directie Multilaterale Organisaties en Mensenrechten (DMM)
Directeur: drs. G.P.M.H. (Gerard) Steeghs
plv. Directeur: A. (Anita) Conijn MSC

DMM is belast met de beleidsontwikkeling en coördinatie van het Nederlands buitenlands beleid (inclusief ontwikkelingssamenwerking) ten aanzien van de mensenrechten en diverse internationale organisaties. DMM stuurt diverse permanente vertegenwoordigingen aan. DMM houdt zich bezig met multilaterale organisaties en mensenrechten, de VN, de internationale financiële instellingen (IFI's), diverse internationale strafhoven en tribunalen, alsmede het internationaal schuldenbeleid. De Mensenrechtenambassadeur (MRA) is verbonden aan DMM.

Directie Veiligheidsbeleid (DVB)
Directeur: mr. J.A. (Joost) Flamand
plv. Directeur: drs. W.R.M. (Wouter) Jurgens

DVB is belast met het bevorderen van het Nederlandse veiligheidsbeleid (waaronder crisisbeheersing en vredesoperaties, non-proliferatie, ontwapening en wapenbeheersing, terrorismebestrijding en nationale veiligheid, cyber, en wapenexportcontrole), dat is gericht op het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid, de internationale rechtsorde en de internationale stabiliteit. Daarbij werkt DVB samen met de directie DSH.

3.7.4 Ambassadeurs en Speciaal Vertegenwoordigers/Gezanten

Naast 'reguliere' ambassadeurs kent BZ de volgende speciaal vertegenwoordigers. Een aantal van deze functies staat hiervoor ook al vermeld bij de directies.

Ambassadeursfunctie
- AMAD Ambassadeur in Algemene Dienst met het thema Veiligheid en Cyber Nathalie Jaarsma
- AMAD Ambassadeur in Algemene Dienst met het thema Jeugd Tijmen Rooseboom
- MRA Mensenrechtenambassadeur Bahia Tahzib
- AMIO Ambassadeur Internationale Organisaties Simon Smits
- CD Ontwapeningsambassadeur, PV Geneve Rob Gabriëlse
- PSC Ambassadeur Politiek en Veiligheidscomité, PV EU Brussel Delphine Pronk

Speciaal Gezant/Vertegenwoordiger
- Religie gezant Jos Douma
- Coördinator Nationale Implementatie Sustainable Development Goals Sandra Pellegrom
- Speciaal Vertegenwoordiger Migratie Joost Klarenbeek
- Speciaal Vertegenwoordiger voor Syrië en Afghanistan Emiel de Bont
- Gezant Oostelijk Partnerschap (bij DEU) Jaap Frederiks
- Watergezant (BZ/I&W/EZK) Henk Ovink (MinIenW)
- Klimaatgezant (BZ/EZK) Jaime de Bourbon de Parme
- Kennisgezant/Coördinator Kennisbeleid Dirk-Jan Koch

Ambassadeur/Speciaal Gezant als 'nevenfunctie'
- AMBO Ambassadeur Bedrijfsleven en Ontwikkelingssamenwerking, nevenfunctie van directeur DDE Steven Collet
- AMDO/ARC Ambassadeur Duurzame Ontwikkeling en Arctisch Ambassadeur nevenfunctie van directeur IGG René van Hell
- ACS Ambassadeur Internationale Culturele Samenwerking, nevenfunctie van hoofd ICE Dewi van der Weerd
- ASRA Ambassadeur Vrouwenrechten en Gendergelijkheid, nevenfunctie van directeur DSO Pascalle Grotenhuis

- SVGM Speciaal Gezant voor de Grote Meren, (meestal een nevenfunctie van Plv dir DAF). Momenteel geen gezant Grote Meren
- Speciaal Gezant Hoorn van Afrika, nevenfunctie directeur DAF Alle Dorhout
- Speciaal Gezant Sahel, nevenfunctie van afdelingshoofd DAF (niet functiegebonden) Josephine Frantzen
- SVT Speciaal Vertegenwoordiger Terrorismebestrijding, nevenfunctie van hoofd DVB/TN, tevens adviseur Nationale Veiligheid bij DVB Huib Mijnarends

3.7.4 Posten

De posten worden aangestuurd door de hoofddirecteur postennet (HDPN). Thematische sturing is er vanuit Directoraten-Generaal binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken en vanuit andere ministeries.

De posten staan onder leiding van een Chef de Poste (CdP) en in voorkomend geval van een plaatsvervangend Chef de Poste. De Chef de Poste is belast met onder andere de belangenbehartiging van het Koninkrijk der Nederlanden in zijn ambtsgebied, de leiding en inrichting van de post daaronder begrepen het bijdragen aan een ontschotte en versterkte samenwerking tussen ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken en de attachés op de post, de beleidsuitvoering, en aansturing van de honoraire consulaten(-generaal) in het ambtsgebied.

Ambassades (112)

1. Abidjan Ivoorkust
2. Abu Dhabi Verenigde Arabische Emiraten
3. Abuja Nigeria
4. Accra Ghana
5. Addis Abeba Ethiopië
6. Algiers Algerije
7. Amman Jordanië
8. Ankara Turkije
9. Athene Griekenland
10. Bagdad Irak
11. Bakoe Azerbeidzjan
12. Bamako Mali
13. Bangkok Thailand
14. Beiroet Libanon
15. Belgrado Servië
16. Berlijn Duitsland
17. Bern Zwitserland
18. Boedapest Hongarije
19. Boekarest Roemenië
20. Bogotá Colombia
21. Brasilia Brazilië
22. Bratislava Slowakije
23. Brussel België
24. Buenos Aires Argentinië
25. Bujumbura Burundi
26. Cairo Egypte
27. Canberra Australië
28. Caracas Venezuela
29. Colombo Sri Lanka
30. Cotonou Benin
31. Dakar Senegal
32. Damascus Syrië (tijdelijk gesloten)
33. Dar Es Salaam Tanzania
34. Dhaka Bangladesh
35. Doha Qatar
36. Dublin Ierland
37. Hanoi Vietnam
38. Harare Zimbabwe
39. Havana Cuba
40. Helsinki Finland
41. Islamabad Pakistan
42. Jakarta Indonesië
43. Jerevan Armenië
44. Juba Zuid-Sudan
45. Kabul Afghanistan
46. Kampala Oeganda

47. Khartoem Sudan
48. Kiev Oekraïne
49. Kigali Rwanda
50. Kinshasa Congo
51. Koeweit Koeweit
52. Kopenhagen Denemarken
53. Kuala Lumpur Maleisië
54. Lima Peru
55. Lissabon Portugal
56. Ljubljana Slovenië
57. Londen Verenigd Koninkrijk
58. Luanda Angola
59. Luxemburg Luxemburg
60. Madrid Spanje
61. Manilla Filippijnen
62. Maputo Mozambique
63. Mexico-stad Mexico
64. Moskou Russische Federatie
65. Muscat Oman
66. Nairobi Kenia
67. New Delhi India
68. Niamey Niger
69. Nicosia Cyprus
70. Nur Sultan Kazachstan
71. Oslo Noorwegen
72. Ottawa Canada
73. Ouagadougou Burkina Faso
74. Panama-stad Panama
75. Paramaribo Suriname
76. Parijs Frankrijk
77. Peking China
78. Port of Spain Trinidad en Tobago
79. Praag Tsjechië
80. Pretoria Zuid-Afrika
81. Pristina Kosovo
82. Rabat Marokko
83. Riga Letland
84. Riyad Saudi-Arabië
85. Rome Italië
86. San José Costa Rica
87. Sana'a Jemen
88. Santiago de Chile Chili
89. Santo Domingo Dominicaanse Republiek
90. Sarajevo Bosnië en Herzegovina
91. Seoul Zuid-Korea
92. Singapore Singapore
93. Skopje Noord-Macedonië
94. Sofia Bulgarije
95. Stockholm Zweden
96. Tallinn Estland
97. Tbilisi Georgië
98. Teheran Iran
99. Tel Aviv Israël
100. Tirana Albanië
101. Tokio Japan
102. Tripoli Libië
103. Tunis Tunesië
104. Valletta Malta
105. Vaticaanstad Vaticaanstad

106. Vilnius Litouwen
107. Warschau Polen
108. Washington Verenigde Staten van Amerika
109. Wellington Nieuw-Zeeland
110. Wenen Oostenrijk
111. Yangon Myanmar
112. Zagreb Kroatië

Consulaten-Generaal (28)

1. Antwerpen België
2. Atlanta Verenigde Staten van Amerika
3. Bangalore India
4. Chicago Verenigde Staten van Amerika
5. Chongqing China
6. Dubai Verenigde Arabische Emiraten
7. Düsseldorf Duitsland
8. Erbil Irak
9. Guangzhou China
10. Ho Chi Minh Stad Vietnam
11. Hong Kong Hong Kong SAR China
12. Istanbul Turkije
13. Lagos, Nigeria
14. Kaapstad Zuid-Afrika
15. San Francisco Verenigde Staten van Amerika
16. Miami Verenigde Staten van Amerika
17. Milaan Italië
18. Mumbai India
19. München Duitsland
20. New York Verenigde Staten van Amerika
21. Osaka Japan
22. Rio de Janeiro Brazilië
23. Sao Paulo Brazilië
24. Shanghai China
25. St. Petersburg Rusland
26. Sydney Australië
27. Toronto Canada
28. Vancouver Canada

Permanente vertegenwoordigingen (zelfstandig) (12)

1. PV EU Brussel (België)
2. PV ICC Den Haag (Nederland)
3. PV NAVO Brussel (België)
4. PV OESO Parijs (Frankrijk)
5. PV OPCW Den Haag (Nederland)
6. PV OVSE Wenen (Oostenrijk)
7. PV Raad van Europa Straatsburg (Frankrijk)
8. PV UNESCO Parijs (Frankrijk)
9. PV VN Genève (Zwitserland)
10. PV VN New York (Verenigde Staten)
11. PV VN Rome (Italië)
12. PV VN Wenen (Oostenrijk)

Permanente vertegenwoordigingen (ondergebracht bij een ambassade of PV) (16)

1. PV African Union Addis Abeba (Ethiopië)
2. PV ASEAN Jakarta (Indonesië)
3. PV COMESA Harare (Zimbabwe)
4. PV Conference on Disarmament Genève (Zwitserland)
5. PV EAC (Arusha) Dar es Salaam (Tanzania)
6. PV ECOWAS Abuja (Nigeria)

7. PV ESCAP Bangkok (Thailand)
8. PV IMO Londen (Verenigd Koninkrijk)
9. PV League of Arab States Cairo (Egypte)
10. PV OAS Washington (Verenigde Staten)
11. PV SADC (Gabarone, Botswana) Pretoria (Zuid-Afrika)
12. PV UNEP, Habitat Nairobi (Kenia)
13. PV UNRWA Ramallah (Palestijnse Gebieden)
14. PV WFP, IFAD Rome (Italië)
15. PV WTO (World Trade Organization), IOM, Rode Kruis Genève (Zwitserland)
16. PV WTO (World Tourism Organization) Madrid (Spanje)

Andere vertegenwoordigingen (6)
1. Chisinau (ambassadekantoor) Moldavië
2. Minsk (ambassadekantoor) Wit-Rusland
3. Ndjamena (ambassadekantoor) Tsjaad
4. NTIO Taipei (Netherlands Trade and Investment Office) Taiwan
5. Ramallah (vertegenwoordiging bij de Palestijnse Autoriteit) in de Palestijnse Gebieden
6. Goma (geen status)

Netherlands Business Support Offices (22)
1. Argentinië Cordoba Capital
2. Brazilië Belo Horizonte
3. Brazilië Porto Alegre
4. China Chengdu
5. China Dalian
6. China Jinan
7. China Nanjing
8. China Qingdao
9. China Wuhan
10. Duitsland Hamburg
11. Duitsland Frankfurt
12. Duitsland Stuttgart
13. Frankrijk Lyon
14. Frankrijk Nantes
15. India Ahmedabad
16. India Hyderabad
17. Indonesië Surabaya
18. Mexico Querétaro
19. Spanje Barcelona
20. Verenigd Koninkrijk Manchester
21. Verenigde Staten Los Angeles
22. Verenigde Staten Houston

Naast bovenstaande posten zijn er nog
- 289 consulaten onder leiding van een honorair consul
- Een flexibel aantal Netherlands (agricultural) Business Support Offices N(A)BSO’s

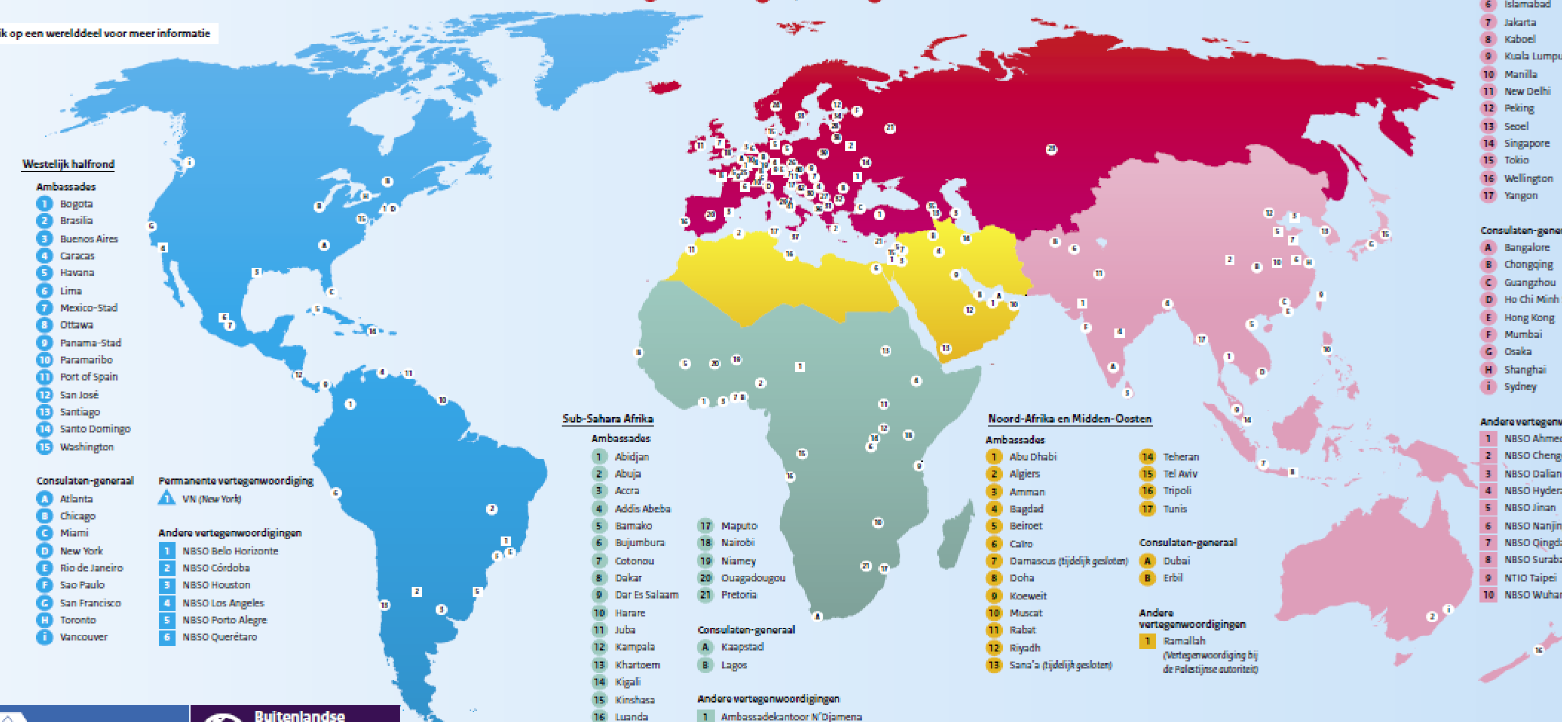
Honoraire Consulaten (289)
Aalborg, Aarhus, Aberdeen, Adelaide, Ajaccio, Aken, Aleppo, Alexandrië, Alexandroupolis, Ancona, Antalya, Antananarivo, Antofagasta, Apia, Arequipa, Arusha, Asmara, Asuncion, Atlanta (ga), Atyrau, Auckland, Bangalore, Bangui, Banjul, Barcelona, Bari, Basseterre (St. Kitts), Beira, Belem, Belfast, Belize, Bergen, Bilbao, Birmingham, Bishkek, Bissau, Bludenz, Bologna, Brazzaville, Bremen, Brest, Brisbane, Cagliari (Sardinië), Calais, Calgary (Alberta), Cali, Cancun, Cardiff, Cartagena, Casablanca, Catania (Sicilië), Cayenne, Cebu, Ceuta, Chisinau, Christchurch, Christchurch (Barbados), Ciudad del carmen, Cleveland (oh), Cluj-napoca, Conakry, Concepcion, Constanta, Corfu, Cork, Curitiba, Cusco, Dallas (tx), David, Denver (co), Detroit (mi), Djibouti, Dover, Dresden, Dubrovnik, Edinburgh, Edmonton (alb.), Eilat, Emden, Famagusta, Faro/albufeira, Florence, Fortaleza, Fort-de-France, Frankfurt am main, Fredericton (nb), Funchal, Gaborone, Gaziantep, Gdansk, Geneve, Gent, Genua, Georgetown, Gibraltar, Gijón, Gotenburg, Grand Rapids (mi), Graz, Guadalajara, Guatemala-stad,

Guayaquil, Haifa, Halifax, Hamburg, Hamilton (Bermuda), Hannover, Heraklion, Hobart, Honolulu, Houston (tx), Hull, Innsbruck, Iquique, Izmir, Jacksonville (fl), Karachi, Kathmandu, Keulen, Kingston, Kingstown, Kleef, Kolkata, Krakow, Kuopio, Kuta (Bali), La Nucia, La Paz, Lahore, Larvik, Lattakia, Le Havre, Libreville, Lille, Lilongwe, Limassol, Linz, Liverpool, Livorno, Los Angeles (ca), Lugano, Luik, Lusaka, Lviv, Lyon, Mahe, Male, Malmö, Managua, Manama, Manaus, Maracaibo, Mariehamn, Marmaris, Marseille, Maseru, Mbabane, Medan, Medellin, Melbourne, Merida, Minneapolis (mn), Miri, Mombasa, Monaco, Monterrey, Montevideo, Montpellier, Montréal, Münster, Nador, Nagasaki, Nagoya, Nampula, Napels, Nassau (Bahamas), Natal, N'djamena, Neurenberg, New Orleans (la), Niamey, Nice, Norwich, Nouakchott, Noumea, Nuku'alofa, Nuuk, Odense, Opatija, Orlando(fl), Ouagadougou, Oulu, Palermo (Sicilië), Palma de Mallorca, Papeete (Frans-Polynesië), Patras, Perpignan, Perth, Phoenix (az), Phuket, Piraeus, Pointe-à-Pitre, Ponta Elgada, Porlamar, Port au Prince, Port Louis, Port Moresby, Portland, Porto Alegre, Praia, Presov, Puerto Cabello, Puerto Montt, Puerto Plata, Punta Arenas, Punta Cardon, Quebec (qc), Quito, Raleigh (nc), Recife, Rendsburg, Reykjavik, Rhodos, Rosario de Santa Fe, Roseau, Rovaniemi, Sachalin, Saint Denis, Saint John's, Saint Louis, Salt Lake City (ut), Salvador, Salzburg, Samos, San Juan (p.r.), San Marino, San Salvador, Santa Cruz, Santa Cruz de Tenerife, Santos, Sao Tome en Principe, Saskatoon, Seattle (wa), Seria, Sevilla, Southampton, Split, Split, St. George's, St. Louis (mo), St. Sampsons (Guernsey), Stavanger, Straatsburg, Stuttgart, Surabaya, Suva, Tampere, Tampico, Tasjkent, Tegucigalpa, Temuco, Thessaloniki, Thimphu, Timisoara, Torremolinos, Tórshavn, Toulouse, Tres Arroyos, Tromsø, Trondheim, Turijn, Turku, Ulaanbaatar, Vaasa, Vaduz, Valdivia, Valencia, Valparaiso, Venetie, Veracruz, Verona, Vientiane, Vigie, Vitoria, Volos, Windhoek, Winnipeg (mb), Wroclaw, Yaoundé, Zurich.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken. We zijn er. Voor Nederland, wereldwijd.

We werken vanuit Den Haag en via ons wereldwijde netwerk van **ambassades en posten** aan de belangen van Nederland. Dat doen we door samen te werken en te onderhandelen. Ook in de Europese Unie en binnen internationale organisaties als de NAVO en de Verenigde Naties maken we ons sterk. In Nederland werken we nauw samen met andere ministeries, grote gemeenten, NGO's, de reisbranche, kennisinstellingen en bedrijven.
Onze medewerkers staan klaar voor Nederlanders in het buitenland. Diplomatie is ons vak.

Klik op een werelddeel voor meer informatie

Europa

Ambassades
1 Ankara
2 Athene
3 Bakoe
4 Belgrado
5 Berlijn
6 Bern
7 Boedapest
8 Boekarest
9 Bratislava
10 Brussel
11 Dublin
12 Helsinki
13 Jerevan
14 Kiev
15 Kopenhagen
16 Lissabon
17 Ljubljana
18 Londen
19 Luxemburg
20 Madrid
21 Moskou
22 Nicosia
23 Noersoeltan
24 Oslo
25 Parijs
26 Praag
27 Pristina
28 Riga
29 Rome
30 Sarajevo
31 Skopje
32 Sofia
33 Stockholm
34 Tallinn
35 Tbilisi
36 Tirana
37 Valletta
38 Vilnius
39 Warschau
40 Wenen
41 Vaticaanstad
42 Zagreb

Consulaten-generaal
A Antwerpen
B Düsseldorf
C Istanbul
D Milaan
E München
F St. Petersburg

Permanente vertegenwoordigingen
1 EU (Brussel)
2 FAO / VN (Rome)
3 ICC (Den Haag)
4 NAVO (Brussel)
5 OESO (Parijs)
6 OPCW (Den Haag)
7 OVSE (Wenen)
8 Raad van Europa (Straatsburg)
9 UNESCO (Parijs)
10 VN (Genève)
11 VN (Wenen)

Andere vertegenwoordigingen
1 Ambassadekantoor Chisinau
2 Ambassadekantoor Minsk
3 NBSO Barcelona
4 NBSO Frankfurt
5 NBSO Hamburg
6 NBSO Lyon
7 NBSO Manchester
8 NBSO Nantes
9 NBSO Stuttgart

Westelijk halfrond

Ambassades
1 Bogota
2 Brasilia
3 Buenos Aires
4 Caracas
5 Havana
6 Lima
7 Mexico-Stad
8 Ottawa
9 Panama-Stad
10 Paramaribo
11 Port of Spain
12 San José
13 Santiago
14 Santo Domingo
15 Washington

Consulaten-generaal
A Atlanta
B Chicago
C Miami
D New York
E Rio de Janeiro
F Sao Paulo
G San Francisco
H Toronto
I Vancouver

Permanente vertegenwoordiging
1 VN (New York)

Andere vertegenwoordigingen
1 NBSO Belo Horizonte
2 NBSO Córdoba
3 NBSO Houston
4 NBSO Los Angeles
5 NBSO Porto Alegre
6 NBSO Querétaro

Sub-Sahara Afrika

Ambassades
1 Abidjan
2 Abuja
3 Accra
4 Addis Abeba
5 Bamako
6 Bujumbura
7 Cotonou
8 Dakar
9 Dar Es Salaam
10 Harare
11 Juba
12 Kampala
13 Khartoem
14 Kigali
15 Kinshasa
16 Luanda
17 Maputo
18 Nairobi
19 Niamey
20 Ouagadougou
21 Pretoria

Consulaten-generaal
A Kaapstad
B Lagos

Andere vertegenwoordigingen
1 Ambassadekantoor N'Djamena

Noord-Afrika en Midden-Oosten

Ambassades
1 Abu Dhabi
2 Algiers
3 Amman
4 Bagdad
5 Beiroet
6 Caïro
7 Damascus (tijdelijk gesloten)
8 Doha
9 Koeweit
10 Muscat
11 Rabat
12 Riyadh
13 Sana'a (tijdelijk gesloten)
14 Teheran
15 Tel Aviv
16 Tripoli
17 Tunis

Consulaten-generaal
A Dubai
B Erbil

Andere vertegenwoordigingen
1 Ramallah (Vertegenwoordiging bij de Palestijnse autoriteit)

Azië en Oceanië

Ambassades
1 Bangkok
2 Canberra
3 Colombo
4 Dhaka
5 Hanoi
6 Islamabad
7 Jakarta
8 Kaboel
9 Kuala Lumpur
10 Manilla
11 New Delhi
12 Peking
13 Seoel
14 Singapore
15 Tokio
16 Wellington
17 Yangon

Consulaten-generaal
A Bangalore
B Chongqing
C Guangzhou
D Ho Chi Minh Stad
E Hong Kong
F Mumbai
G Osaka
H Shanghai
I Sydney

Andere vertegenwoordigingen
1 NBSO Ahmedabad
2 NBSO Chengdu
3 NBSO Dalian
4 NBSO Hyderabad
5 NBSO Jinan
6 NBSO Nanjing
7 NBSO Qingdao
8 NBSO Surabaya
9 NTIO Taipei
10 NBSO Wuhan

Onze posten

Buitenlandse Zaken zet zich in voor

Peildatum: januari 2021

3.7.5 Adviesraden en commissies

Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV)

Voorzitter: Prof. drs. A.G. (Bert) Koenders MA (per 1 januari 2022)
Secretaris: drs. M.E. (Marja) Kwast-van Duursen

De AIV is een onafhankelijk adviesorgaan dat de regering en de Staten-Generaal adviseert over het buitenlandse beleid, in het bijzonder met betrekking tot de rechten van de mens, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking en Europese integratie.

De adviezen worden op verzoek van de regering of de Staten-Generaal uitgebracht, of op eigen initiatief van de AIV. Alle adviezen worden aangeboden aan de meest betrokken bewindslieden en aan de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De meest betrokken bewindslieden zijn BZ, Defensie en BHOS. Zij dienen binnen drie maanden een regeringsreactie naar de Staten-Generaal te sturen. De adviesaanvragen, de adviezen en de regeringsreacties zijn openbaar.

De AIV is een overkoepelende raad waaronder vier permanente commissies functioneren. Dit zijn de commissie mensenrechten (CMR), vrede en veiligheid (CVV), OS (COS) en Europese integratie (CEI).

Commissie van advies inzake volkenrechtelijke vraagstukken (CAVV)

Voorzitter: prof. dr. L.J. (Larissa) van den Herik

Ingesteld bij de Wet op de Commissie van advies inzake volkenrechtelijke vraagstukken van 12 maart 1998 (Stb. 1998, 219).

Staatscommissie voor het Internationale Privaatrecht

Voorzitter: prof. mr. P. Vlas
Secretaris: E.N. Frohn

Ingesteld bij koninklijk besluit van 20 februari 1897 (Staatscourant, 1897, nr. 2) tevens verankerd in het statuut (Statuut van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht) van 31 oktober 1951 (Stb. 1958, nr. 80).

De commissie heeft tot taak:
- de nodige voorstellen doen aan Zijne Majesteit de Koning tot het nemen van maatregelen ter bevordering der codificatie van het internationaal privaatrecht; en
- de ministers van Buitenlandse Zaken en Justitie desgevraagd adviseren omtrent onderwerpen van internationaal privaatrecht en de daarmede verband houdende wettelijke voorzieningen.

4. SG/PSG-onderwerpen

4.1 Transparant en toegankelijk werken

Informatievoorziening aan parlement en samenleving
Ten behoeve van de informatievoorziening aan het parlement en de samenleving wordt informatie op twee manieren openbaar gemaakt: actief en passief. Nieuw is de actieve openbaarmaking van beslisnota's die bewindspersonen hebben gebruikt voor besluitvorming bij Kamerstukken (zie onder 'Actieve informatievoorziening aan de Kamer').

Actieve openbaarmaking
- Indien iets openbaar gemaakt wordt zonder dat hiertoe een verzoek is ingediend.

Passieve openbaarmaking
- Indien iets openbaar gemaakt wordt nadat hiertoe een verzoek is ingediend.

Hieronder worden de verschillende kaders voor openbaarmaking toegelicht:

Wet openbaarheid van bestuur (Wob)
Op grond van deze wet kan eenieder om openbaarmaking verzoeken van documenten die gaan over een bestuurlijke aangelegenheid. De begrippen 'document' en 'bestuurlijke aangelegenheid' dient breed geïnterpreteerd te worden. Zo wordt een conversatie via Signal of Whatsapp ook als document beschouwd. Een bestuurlijke aangelegenheid hoeft niet per se een beleidsonderwerp te zijn. Een onderwerp bijvoorbeeld dat de organisatie van het departement aangaat, zoals bijvoorbeeld de aankoop van kantoorartikelen, kan ook een bestuurlijke aangelegenheid zijn.

Wet open overheid (Woo)
De Woo is de beoogd opvolger van de Wob en treedt waarschijnlijk in werking in 2022. Meer nog dan de Wob verplicht de Woo tot het actief openbaar maken van bepaalde categorieën documenten. Daarnaast kent de Woo een algemene zorgplicht om documenten in goede, geordende en toegankelijke staat te houden. Ook wordt er een 'Adviescollege openbaarheid en informatiehuishouding' ingesteld. Dit college adviseert de regering en het parlement over de uitvoering van de regels over openbaarmaking van publieke informatie. Ook kunnen journalisten, wetenschappers of andere groepen met een 'beroepsmatig belang bij gebruik van publieke informatie' hier klagen over de wijze waarop bestuursorganen informatie openbaar maken. Net als bij de Wob kan op grond van de Woo eenieder bij een bestuursorgaan een verzoek indienen om openbaarmaking van informatie.

Artikel 68 Grondwet, in het belang van de Staat
Artikel 68 Grondwet gaat over de plicht van bewindspersonen om de Kamer van informatie te voorzien. In het belang van de Staat kan afgezien worden van het (in openbaarheid) verstrekken van bepaalde informatie aan Kamer. Vaak kan die informatie wel in vertrouwen aan de Kamer verstrekt worden. Redenen om informatie niet in openbaarheid aan de Kamer te verstrekken, kan bijvoorbeeld gelegen zijn in de bescherming van het diplomatieke verkeer of de bescherming van de nationale veiligheid.

Actieve informatievoorziening van de Kamer
In de reactie op het rapport Ongekend onrecht van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) heeft het kabinet toegezegd per 1 juli 2021 te starten met actieve openbaarmaking van nota's die de bewindspersonen hebben gebruikt voor besluitvorming bij Kamerstukken. Dit is gefaseerd gestart, wat inhoudt dat sinds 1 juli 2021 bij Kamerstukken in de categorie 'wetgeving' en 'beleidsvorming' de onderliggende beslisnota('s) openbaar gemaakt wordt. Indien de bewindspersoon een (digitale) aantekening betreffende de inhoud van de beslisnota heeft geplaatst, wordt deze aantekening ook openbaar. Openbaar maken betekent in dit geval verzending aan de Kamer(s) en publicatie op Rijksoverheid.nl.
Ook onderzoeksrapporten worden actief openbaar gemaakt. Deze worden gepubliceerd op Rijksoverheid.nl.

Passieve informatievoorziening van de Kamer

Onder de passieve informatievoorziening valt informatie die naar de Kamer verstuurd wordt na een (gericht) verzoek vanuit de Kamers hiertoe. Nieuw hierin is dat – in het kader van nieuwe regels voor externe contacten van ambtenaren – Kamerleden sinds 1 februari 2021 verzoeken om informatie kunnen indienen bij de parlementair contactpersoon van departementen. Bij BZ vallen deze contactpersonen onder de parlementaire informatiedienst van DOB.

Informatie bewaren en verstrekken
Met het oog op de Archiefwet is het van belang dat werkarchieven en gerubriceerd materiaal goed gearchiveerd worden. Behalve persoonlijke correspondentie vallen alle stukken onder deze wet. Persoonlijke correspondentie is alle correspondentie die niet beleids- of functioneel gerelateerd is. Bewindspersonen mogen gezien de e-mails die zij hebben ontvangen en gecreëerd in het kader van hun functie-uitoefening niet zomaar deleten. Als het onder de Archiefwet valt is de informatie overheidseigendom. Alles wat niet werk-gerelateerd is (naast privémail ook partijpolitieke activiteiten), of geen daadwerkelijke inhoud bevat (koffieafspraak o.i.d.) kan worden verwijderd.

Openbaar maken bestuurskosten
Bestuurskosten van de bewindspersonen, SG, PSG en DG's worden maandelijks gepubliceerd op Rijksoverheid.nl. Bestuurskosten zijn:
- Ambtsgerelateerde, functionele kosten, specifiek verbonden aan en onmisbaar voor de uitoefening van het ambt. Dit betreft specifiek geregelde voorzieningen die zijn gebaseerd op artikel 2 tot en met 7 van het Voorzieningenbesluit. De overige voorzieningen zijn gebaseerd op artikel 9.

Stukkenstroom
Voor de stukkenstroom wordt het systeem 247Foxy gebruikt, toegankelijk via de BZ-laptop. Dit systeem wordt gebruik voor afstemming en accordering op dossiers ter besluitvorming of ter informatie aan de bewindspersoon. Als stukken door de ambtelijke lijn zijn, worden de stukken digitaal voorgelegd aan de bewindspersonen. Een akkoord/niet akkoord en/of opmerkingen van de bewindspersoon wordt in 247Foxy gezet en bij sluiting dossier gearchiveerd. Momenteel wordt gewerkt aan een vernieuwde versie van 247Foxy.

Soorten dossiers die ter besluitvorming of ter informatie worden voorgelegd:
- Parlementaire dossiers met Kamerstukken.
- Niet-parlementaire dossiers met nota's ter besluitvorming of nota's ter informatie.
- Correspondentie:
    - Blauwe brieven: alle brieven aan counterparts (ministers of gelijkwaardig of hoger), en condoleancebrieven worden als blauwe brief verstuurd.
    - Overige brieven: dit zijn bijvoorbeeld brieven aan organisaties.
- Gespreksfiches: voorbereiding op gesprekken.
- Bulletin: een bulletin wordt gebruikt bij actuele informatie die snel bij de bewindspersoon moet liggen. Bulletins zijn ter informatie voor de bewindspersoon.

Dossiers ter besluitvorming gaan in principe via de directeur, DG en de SG naar de bewindspersoon.

4.2 Afghanistan Overbrengings Project (AOP)

Met het vertrek van westerse vertegenwoordigingen uit Afghanistan en de de-facto instelling van een regime o.l.v. de Taliban half augustus 2021 zijn diverse groepen in acuut gevaar gekomen.

Groepen waarvoor Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid voelt zijn:
- Nog in Afghanistan aanwezige Nederlanders en statushouders,
- Mensenrechtenverdedigers en (fixers van) journalisten,
- "zichtbare" medewerkers van NGO's werkzaam in projecten en programma's aantoonbaar gefinancierd uit de BHOS-begroting,
- Afghaanse tolken werkzaam voor het Nederlandse ministerie van Defensie of de internationale politiemissie (EUPOL),
- Nog enkele in Afghanistan achtergebleven lokale medewerkers van de Ambassade,
- Alsmede hun gezins- en/of familieleden.

Na aanname van de motie Belhaj op 18 augustus werd het kabinet verzocht deze doelgroepen zo spoedig over te brengen naar Nederland.

In de crisis van de eerste weken na de "val" van Afghanistan is op het ministerie van Buitenlandse Zaken een crisisorganisatie ingericht die met vereende krachten en in samenspraak met het ministerie van Defensie en (inter)nationale partners al veel van deze mensen in veiligheid heeft kunnen brengen. Voor de eerste keer ooit zijn daarbij ook lokale medewerkers en hun gezinsleden geëvacueerd. Er zijn op dit moment naar schatting nog zo'n 1500 tot 2000 personen in Afghanistan aanwezig die in aanmerking komen voor overbrenging naar Nederland.

Gezien het politieke en humanitaire belang en de complexiteit van deze overbrengingsoperatie besloot de minister van Buitenlandse Zaken begin oktober om een projectorganisatie in te richten voor de uitvoering van de overbrenging van deze groepen in de komende maanden en van alle aanverwante werkzaamheden richting Parlement en partners. Dit Afghanistan OverbrengingsProject (AOP) staat o.l.v. de Ambassadeur Project Afghanistan, Monique van Daalen.

AOP werkt nauw samen met de ministeries van Defensie en met de IND (J&V) en met posten in de regio (Kabul, Doha, Islamabad, Teheran), alsmede met internationale organisaties als het IOM en met de Europese Commissie (EDEO/EASO) en (Europese) partners.

Er is veel belangstelling van de Kamer en de pers voor het dossier Afghanistan. Vrijwel wekelijks zijn er Kamervragen. Inmiddels zijn ook enkele rechtszaken in Nederland aangespannen door Afghanen die eisen dat zijzelf en/of familieleden met spoed worden overgebracht en lopen er tevens diverse WOB-verzoeken.

De verwachte looptijd van het AOP bedraagt 6-12 maanden met eventueel uitloop; inzet van ongeveer 25-30 fte. Het budget kan nog fluctueren afhankelijk van het aantal over te brengen personen, maar wordt vooralsnog geschat op Euro 6 miljoen (inclusief personeelskosten) voor zes maanden. Na zes maanden (april 2022) zal de stand van zaken van het project worden bezien om te bepalen of aanpassingen in het project en/of de projectstructuur noodzakelijk zijn.

4.3 Departementaal Crisiscoördinatiecentrum

Tot op heden hebben medewerkers van de directie Veiligheid, Crisiscoördinatie en Integriteit hun rol in crisiscoördinatie als neventaak uitgevoerd. De ervaring van de afgelopen periode (Coronacrisis, Beiroet crisis, Afghanistan crisis) heeft echter geleerd dat dit niet meer haalbaar is. Het uitvoeren van crisistaken als neventaak brengt het risico van overbelasting van medewerkers met zich mee en het risico dat reguliere taken op het gebied van integrale beveiliging blijven liggen. BZ heeft, gelijk aan andere departementen, een volwaardige crisisorganisatie (Departementaal Crisiscoördinatiecentrum (DCC)) nodig om crises op het terrein van BZ goed te kunnen afhandelen. Dit is ook de aanbeveling uit de recente externe evaluatie van de Afghanistan crisis door het bureau Crisisplan.

Dit DCC dient te beschikken over vaste capaciteit van opgeleide en getrainde medewerkers en daarnaast over een organisatiebrede, flexibele crisisschil die ingezet kan worden indien daar behoefte aan is (bij grote crises). In de 'koude fase' zal het DCC zich richten op het voorbereiden van de BZ-organisatie op crises (opleiden, trainen en oefenen), het ondersteunen bij pre-crisissituaties en calamiteiten, en het uitvoeren van nafase-taken (zoals evaluaties). Aan de formele oprichting van dit DCC wordt gewerkt. Inmiddels is de werving van de Centrale Crisiscoördinator (CCC) en informatiemanager (IM-CC) gestart en de verwachting is dat het DCC BZ in de tweede helft van komend jaar volledig operationeel zal zijn.

4.4 PROBAS

In de protocollaire basisregistratie (PROBAS) vindt de registratie plaats van de persoonsgegevens van geprivilegieerden in Nederland, d.w.z. alle diplomaten werkzaam voor diplomatieke vertegenwoordigingen en hun gezinsleden, evenals werknemers van Internationale Organisaties (IO's) in Nederland. Ook staan de organisatiegegevens van diplomatieke vertegenwoordigingen en IO's in Probas geregistreerd. Op dit moment staan ruim 25.000 personen in de database, vergelijkbaar met de basisregistratie van een kleine gemeente als Wassenaar of Zeewolde.

De registratie van geprivilegieerden is een wettelijke taak van BZ en is aangemerkt als een zgn. Kritisch Systeem. Het is bovendien is één van de voorwaarden voor een goede uitvoering van het kabinetsbeleid Nederland Gastland. Met ons digitale registratiesysteem voor diplomaten loopt Nederland internationaal voorop.

In het dagelijks werk komt het erop neer dat het DPG Probas team, bestaande uit 7 personen, verantwoordelijk is voor het verwerken van de registraties, mutaties en deregistraties van geprivilegieerden, die via een digitaal portaal door registratiebeambten van diplomatieke vertegenwoordigingen en internationale organisaties worden aangemeld.

PROBAS fungeert op dit moment binnen Nederland als unieke bronregistratie van de (persoons)gegevens van geprivilegieerden en hun organisatie en functioneert de facto als Basisregistratie (vgl. BRP of Handelsregister) voor deze doelgroep. Naast de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de gegevens heeft DPG ook de verantwoordelijkheid om de gegevens aan afnemers te verstrekken, o.a. Gemeenten, RDW, Belastingdienst en AIVD/MIVD. Met al deze afnemers is -conform de AVG- een convenant afgesloten ter bescherming van de gegevens. Met voortschrijdende EU en nationale wet- en regelgeving op het gebied van informatiebeveiliging, is betere informatiebescherming en up to date ICT-beheer van PROBAS cruciaal. DPG is hier continu mee bezig en zal in 2022 hiervoor een lange termijnstrategie ontwikkelen.

4.5 Vredespaleis

Nederland is Gastland voor een 40-tal Internationale Organisaties, MinBZ is verantwoordelijk. Twee belangrijke organisaties zijn het Permanent Hof van Arbitrage (PHA) en het VN Internationaal Gerechtshof (IGH), beide gehuisvest in het Vredespaleis. Het gastland moet zorgen dat deze Hoven veilig en onafhankelijk kunnen functioneren. Omdat de Carnegie Stichting (CS) eigenaar/beheerder van het Vredespaleis is voert deze een deel van de Gastlandtaak namens MinBZ uit. BZ verstrekt daartoe een subsidie (ca. 4,4 mln/jr) bovenop de bijdragen van de beide Hoven (ca. 1,8 mln/jr) aan de CS. Voorzitter van het CS-bestuur is de heer P.H. Donner.

Wat speelt er? Twee hoofdzaken:
1. Renovatie Vredespaleis
- Mede door de aanwezigheid van asbest in het pand heeft de MR in april 2019 besloten om het Vredespaleis te renoveren en daar een Rijksbijdrage van EUR 150 mln (deels via de leenfaciliteit bij MinFIN) voor beschikbaar te stellen. De voornaamste financieringsvoorwaarde betreft (gedeeltelijke) overdracht van eigendom van het Vredespaleis naar de Staat, zodat toegang komt tot de leenfaciliteit.
- Voor de CS is deze voorwaarde onaanvaardbaar. Daarom is zomer 2021 na overleg met MinBZK, MinFin en RVB uw voorganger geadviseerd om in te zetten op een (minder omvangrijke) aanpak: achterstallig onderhoud en asbestsanering. Daartoe is technisch onderzoek nodig naar de staat van het pand. Capaciteitsproblemen bij het RVB en de discussie met CS over het opdrachtgeverschap vertragen de start van dit onderzoek.
- Er heerst onzekerheid bij de Hoven t.a.v. hun huisvestingssituatie, waar BZ op wordt aangesproken.
  NB: De meest acute veiligheidsrisico’s in het Vredespaleis zijn door beheersmaatregelen tijdelijk gemitigeerd.

2. Functioneren CS, relatie met Hoven
- De Hoven zijn niet tevreden over de dienstverlening van de CS. Dit geldt met name voor het PHA, dat de ruimte in het Vredespaleis-gebouw moet delen met de CS, terwijl t.a.v. het IGH – waarvoor een separaat “rechtersgebouw” is bijgebouwd – vaste afspraken bestaan tussen CS en de VN.
- PHA vindt dat het Gastland haar verplichtingen niet volledig nakomt en is daarom formele consultaties begonnen met BZ onder het zetelverdrag. Voor de uitvoering van de afspraken die tijdens de consultaties zijn gemaakt is het Gastland deels afhankelijk van de CS. De discussie tussen de CS en het PHA hierover loopt nog.
- De CS wijt de oorzaak van genoemde ontevredenheid aan BZ, dat structureel te weinig subsidie beschikbaar zou stellen om de Stichting haar werk uit te laten voeren. BZ liet dit onderzoeken en stelt – mede o.b.v. recent boekhoudkundig onderzoek – dat de subsidie niet volledig wordt besteed aan de door BZ gestelde doelen: dienstverlening aan de Hoven, de bibliotheek en

instandhouding/onderhoud gebouw. Hierover zal medio januari door BZ met de CS worden overlegd. Intussen is voor 2022 ruim 3.9 mln aan subsidie overgemaakt.

- Het overleg met de CS zal zich de komende tijd onder meer richten op de subsidieverlening aan en de governance van de CS.
    - Subsidieverlening: Herinrichting van de subsidierelatie zodat de financiële en personele input in de CS directer ten gunste komt aan de Gastlandtaken voor de Hoven.
    - Governance: Het bestuur van de CS wordt bij Koninklijk Besluit aangesteld. MinBZ legt deze benoemingen voor aan ZMK. BZ heeft beleidsregels voor bestuursbenoemingen opgesteld waarmee in gezamenlijkheid kan worden besloten op werving/aanstelling nieuwe bestuursleden.

Met de Carnegie Stichting is intensief contact. Op verschillende niveaus en in verschillende samenstellingen wordt regelmatig overlegd om tot overeenstemming te komen op de vele complexe zaken waarbij de standpunten uit elkaar liggen. Dit leidt hier en daar tot bescheiden stappen vooruit.

4.6 Huisvesting

Rijnstraat 8
BZ is in Nederland gehuisvest in drie gebouwen: Rijnstraat 8 (R8) te Den Haag, de Zuidvleugel van de naast R8 gelegen Terminal te Den Haag en het Rijksbedrijven Centrum (RBC) in Rijswijk (RBC). Alle drie zijn dit 'rijksverzamelgebouwen'. Op de R8 zijn naast BZ ook IenW en de Kleine Keten van Justitie (COA, IND en DTV) gehuisvest. In de Terminal zijn naast BZ tevens SZW en VWS gehuisvest.

Sinds de verhuizing van BZ naar de R8 zijn de veiligheid, de werkomstandigheden en het tekort aan bureauwerkplekken een punt van discussie met 'huisbaas' BZK. De herhaaldelijk negatieve aandacht in de media over de R8 was voor de Algemene Rekenkamer (AR) aanleiding om hier in 2020 onderzoek naar te doen. De conclusie van de AR was dat het gebouw niet voldoet aan de vereisten van BZ op 4 onderzochte terreinen: werkplektekorten, bouwtechnische problemen, fysieke beveiliging en de ontvangst van hoogwaardigheidsbekleders. Met betrekking tot de fysieke beveiliging van de R8 is de conclusie: het werkgebied van BZ in de R8 is onvoldoende beveiligd. De beveiliging voldoet niet aan de normen die op dit gebied vanuit de EU en de NAVO worden gesteld. BZ werkt nauw samen met BZK aan een oplossing.

Interdepartementaal is afgesproken, en vastgelegd, dat de werkpleknorm voor BZ (en I&W) in de R8 van de huidige 0,5 werkplek per medewerker zal worden verhoogd naar 0,7. Ook is afgesproken dat alle onderdelen van het ministerie van BZ op termijn weer gehuisvest zullen worden in hetzelfde kantoor, en dat dat, in het licht van de specifieke eisen van BZ, een eigen kantoor voor uitsluitend BZ zal zijn. Die 'stip op de horizon' is van belang ook omdat de Terminal door het RVB op termijn wordt afgestoten. In de Terminal werken 850 medewerkers van BZ.

Een specifiek aandachtspunt van de R8 betreft de zgn. 'breedplaatvloeren'. In de D/E-vleugel is het gebouw voorzien van dat type vloeren, ook wel: 'bolletjesvloeren'. Deze zijn op plaatsen zwakker dan door het RVB besteld. Tot herstel van de vloeren zijn er in dit deel van het gebouw, waarin ook de bewindslieden zijn gehuisvest, gebruiksbeperkingen van kracht. De uitvoering door het RVB van de eerste fase van het herstelplan is voorzien in de eerste maanden van 2022.

Huisvesting buitenland
BZ heeft ruim 350 panden (kantoren/kanselarijen en ambtswoningen van CdP's/residenties) in meer dan 150 landen. Dit zijn representatieve ontmoetingsplekken voor heel de Rijksoverheid om samenwerking en partnerschappen te organiseren en het Nederlands belang wereldwijd optimaal te dienen.

De verantwoordelijkheid voor dit deel van de huisvestingsportefeuille van het Rijk, is door BZK doorgedelegeerd aan BZ. Het ministerie heeft een eigen huisvestingsdirectie (DHF) met professionals die ervoor zorgdragen dat deze panden actief worden beheerd en dat de posten goed worden bediend met advies en activiteiten op het vlak van o.m. onderhoud, veiligheid, installaties en herinrichtingen van interieur en kunst. In 2021 werd de visie 'Huisvesting die werkt voor BZ - visie voor 2030 en verder' vastgesteld, waarin als strategische speerpunten voor de BZ-huisvesting wereldwijd worden aangemerkt: duurzaamheid, veiligheid, doelmatigheid en toekomstbestendigheid. Vanuit die visie

werkt BZ met een systeem van portfoliomanagement: via de Managementraad worden de prioriteiten voor nieuwe projecten, groot- en kleinschalig onderhoud etc. afgestemd en uitgerold. Dit gebeurt op basis van een integrale meerjarenprogrammering.

Bijzondere aandacht gaat uit naar de huisvesting van de posten in hoogrisicogebieden (Irak, Afghanistan, Zuid-Sudan en Libië), waar de eisen op het gebied van veiligheid nog dominanter zijn dan in de rest van het postennet. Om de BZ-huisvesting wereldwijd up to date te houden zijn er op veel plekken grotere en kleinere projecten noodzakelijk, variërend van nieuwbouw (bijv. in Ankara, Nairobi en Islamabad) tot renovatie van bestaande, al dan niet historische, panden (bijv. in Washington, Parijs, Londen, Tokyo en Beijing). Voor de financiering hiervan is een investeringsbudget, en daarnaast wordt hiervoor geld gegenereerd door de verkoop van panden, waarvan de opbrengst via de zgn. 'middelenafspraak' met Financiën beschikbaar blijft voor BZ. De inzet vanuit BZ is om via slimme investeringen de uitgaven de huisvesting op de langere termijn structureel te verlagen. Via de huisvesting zal bovendien de komende periode een grote bijdrage geleverd moeten worden aan de verduurzaming van BZ.

4.7 Strategie

BZ-Strategiedagen
Jaarlijks organiseert de Eenheid Strategische Advisering (ESA) voor het hele departement en de posten de BZ-Strategiedagen. Dit jaar vinden deze (online) plaats van 24 januari t/m 4 februari met als overkoepelend thema 'A Heated World'. Traditiegetrouw nemen de bewindspersonen deel aan een sessie tijdens deze dagen. Kort na uw aantreden zal er een voorstel aan u worden gedaan voor deze sessies (voor M over de relatie binnen-en buitenlandsbeleid en voor R over klimaatbeleid). De beoogde data staan met potlood in uw agenda.

Verschuivende mondiale verhoudingen, bijgestelde Nederlandse uitgangspunten
De BZ-bestuursraad stelde in mei een narratief vast over economie en veiligheid in relatie tot China, de VS en de EU. Het narratief analyseert de lange termijn-verschuivingen in de mondiale verhoudingen. In plaats van de voor Nederland betrekkelijk comfortabele internationale rechtsorde en zgn. 'pax Americana' is vooralsnog sprake van verhardende en alomvattende machtscompetitie. Die en andere veranderingen dagen de traditionele uitgangspunten van het Nederlands buitenlandbeleid uit. Het narratief formuleert daarom een aanzet tot bijgewerkte uitgangspunten. Afgesproken is dit narratief zowel op politiek niveau als interdepartementaal-ambtelijk te bespreken en te bezien op vervolgstappen. Daarvoor zult u op gepast moment in overleg met de bestuursraad benaderd worden.

Onderzoek 20 jaar Afghanistan
In verschillende aangenomen moties (Van Dijk, Van der Lee) is gevraagd om een onafhankelijk extern onderzoek naar 20 jaar Nederlandse inzet in Afghanistan. De voorgaande M heeft de Kamer geïnformeerd dat hiertoe contact met het Nederlands Instituut voor Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD) is opgenomen. ESA bespreekt, in overleg met de meest betrokken ministeries, op dit moment met het NIOD de reikwijdte en randvoorwaarden van dit onderzoek. Zodra hierover overeenstemming is bereikt met het NIOD (dat zelf de precieze onderzoeksvragen kan formuleren in lijn met het KNAW-protocol voor onafhankelijk onderzoek) kan na akkoord M de onderzoeksopdracht aan de MR worden voorgelegd en ter instemming aan de Tweede Kamer worden gestuurd.

5. Directoraat-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB)

Introductie

Het onderdeel 'Buitenlandse Handel' van het beleidsveld BHOS is belegd bij het Directoraat-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen. DGBEB draagt bij aan de ontwikkeling van een op regels gebaseerd, duurzaam mondiaal handels- en investeringssysteem, zet zich in voor het versterken van de positie van ondernemend Nederland in de wereld en draagt bij aan de beleidsvorming op het vlak van economische veiligheid en open strategische autonomie.

DGBEB bestaat uit drie directies:

- Directie Internationale Marktordening en Handelspolitiek (IMH): EU-handels- en investeringsbeleid, internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen, exportcontrole van strategische goederen;
- Directie Internationaal Ondernemen (DIO): economische diplomatie, handelsmissies;
- Directie Economische Advisering en Beleidsontwikkeling (EAB): Strategie en geo-economische vraagstukken.

Hieronder treft u de belangrijkste actualiteiten voor de komende maanden aan, onderverdeeld in een vijftal thema's.

1. Handelspolitiek

Handelspolitiek staat volop in de politieke en maatschappelijke belangstelling. Vraagstukken als sociale en ecologische duurzaamheid in relatie tot handel, de vrije markt versus staatskapitalisme, het internationaal (on)gelijke speelveld voor ons bedrijfsleven, economische dwang, de sterk toenemende digitale handel en de roep om afspraken over productiestandaarden vragen om aandacht. Handelspolitiek betreft een exclusieve EU competentie; de Nederlandse rol ligt derhalve in belangrijke mate in het Brusselse krachtenveld tussen Raad, Commissie en Europees Parlement.

De **Wereldhandelsorganisatie (WTO)** is met het aantreden van de nieuwe DG WTO Ngozi Okonjo-Iweala weer in beweging gekomen, maar de tegenstellingen tussen de belangrijkste spelers in het mondiale handelssysteem blijven groot. De lakmoesproef wordt de 12^{e} Ministeriele Conferentie (MC12), die recent opnieuw is uitgesteld (bijlage 1) en nu is voorzien voor het voorjaar van 2022. Een multilateraal akkoord over het disciplineren van visserijsubsidies lijkt op dit moment de belangrijkste 'deliverable' naast het initiëren van een nieuwe multilaterale agenda. Daarnaast wordt gewerkt aan afspraken over 'handel en gezondheid' waarbij de discussie rond een 'waiver' (bijlage 2) op de intellectueel eigendom verplichtingen voor Covid-19 vaccins veel maatschappelijke aandacht krijgt.

Binnen de **EU** wordt vorm gegeven aan de handelspolitieke strategie voor de komende jaren (de zogenaamde Trade Policy Review, bijlage 3), met de nadruk op thema's als "open strategische autonomie", waardeketens, duurzaamheid, *anti-coercion* en digitalisering. Veel van deze prioriteiten vertalen zich in nieuwe EU-wetgeving. Zo wordt gewerkt aan een 'Internationaal Aanbestedingsinstrument' (bijlage 4) en een verordening (bijlage 4a) die beoogt de negatieve effecten van subsidies van derde landen op de EU interne markt tegen te gaan. Daarnaast heeft de Commissie recent een voorstel voor een 'anti coercion' instrument (bijlage 5) uitgebracht dat de EU in staat moet stellen te reageren op economische dwang door derde landen.

In het kader van de Trade Policy Review herziet de Europese Commissie momenteel de implementatie/handhaving van **duurzaamheidsafspraken** in EU-handelsakkoorden, een van de speerpunten van Nederland waarvoor het kabinet ook inbreng (bijlagen 6 en 6a) heeft geleverd. Naar verwachting wordt in juni 2022 de uitkomst van de herziening gepresenteerd. Ook op het terrein van duurzaamheid ligt er steeds meer nadruk op nieuwe EU wetgeving, zoals het voorstel voor een *Carbon Border Adjustment Mechanism* (CBAM) (bijlage 7) en het recent uitgebrachte ontbossingsvoorstel. Ook in de lopende herziening van het Algemeen Preferentieel Stelsel (bijlage 8) wordt de duurzaamheidsinzet aangescherpt.

De EU en de **VS** hebben recent het langlopende Airbus-Boeing geschil en het handelsgeschil over staal voorlopig opgelost. Tijdens de EU-VS top van 15 juni jl. werd een nieuwe *Trade and Technology Council* (TTC) gelanceerd. Hoewel de relatie constructiever is, vertaalt het 'worker centric'

handelsbeleid van de VS zich ook in nieuwe, mogelijk handelsverstorende maatregelen, zoals de recent aangescherpte 'Buy American' wetgeving.

In december 2020 bereikten de Europese Commissie en **China** onverwacht snel overeenstemming over een concept EU-China investeringsakkoord (bijlage 9). Er is veel kritiek geuit op dit verdrag tegen de achtergrond van de verslechterde EU-China relatie. Inmiddels heeft EVP/Handelscommissaris Dombrovskis aangegeven niet meer actief toe te werken naar besluitvorming over ratificatie. De handelsrelatie met China staat steeds meer in het teken van de inzet van de EU 'trade toolbox'; van anti-dumping maatregelen tot de mogelijke inzet van de hierboven genoemde nieuwe instrumenten.

De EU blijft werken aan nieuwe **bilaterale handels- en investeringsakkoorden**. De onderhandelingen met **Chili en Nieuw-Zeeland** zijn ver gevorderd. In april 2018 bereikte de CIE overeenstemming met **Mexico** over modernisering van het bestaande associatieakkoord. Het is onduidelijk wanneer de Europese Commissie de definitieve teksten zal aanbieden aan de Raad voor besluitvorming, naar verwachting gebeurt dit in de loop van 2022. In juni 2019 bereikte de CIE overeenstemming met de **Mercosur**-onderhandelaars over een concept associatieakkoord. Binnen de EU is het verdrag omstreden, met name vanwege het (gebrek aan) ontbossingsbeleid in Brazilië en vanwege de mogelijke negatieve effecten op de EU landbouwsector. In Nederland is de motie-Ouwehand aangenomen die de regering verzoekt de steun aan het EU-Mercosur verdrag in te trekken. Het kabinet heeft recent inbreng (bijlagen 10, 10a en 10b) geleverd voor mogelijke aanvullende afspraken met de Mercosur-landen over handel en duurzame ontwikkeling. Het is onduidelijk wanneer dit verdrag door de Commissie aan de Raad zal worden aangeboden voor besluitvorming.

Het handelsakkoord tussen de EU en Canada (**CETA**) vereist, als 'gemengd verdrag', ratificatie door alle lidstaten alvorens definitief in werking te kunnen treden. In februari 2020 keurde de Tweede Kamer CETA goed, momenteel ligt CETA voor bij de Eerste Kamer (bijlage 11). De Eerste Kamer heeft aangegeven de behandeling verder ter hand te nemen nadat een door de Commissie eind-2020 ingesteld Klachtenmechanisme verder is uitgewerkt. Nederland heeft op 24 juni jl. nadere input (bijlage 12) aan de Europese Commissie gestuurd. De Eerste Kamer heeft in reactie daarop aangegeven graag geïnformeerd te worden over het nog te ontvangen meer gedetailleerde antwoord van EVP/Handelscommissaris Dombrovskis, waarin ook de aangepaste richtlijnen voor het klachtenmechanisme gepresenteerd zullen worden.

2. Exportcontrole

Export van strategische goederen (militair en dual-use) heeft doorgaans veel interesse van de TK. Bij exportcontrole gaat het (1) om wapens, munitie en andere militaire goederen en (2) om zogenaamde dual-use goederen: goederen die primair een civiel gebruik kennen, maar die ook kunnen worden gebruikt in militaire context (zowel conventioneel als massavernietigingswapens). Naast goederen gaat het ook steeds meer om diensten, kennis en technologie. Exportcontrole van militaire goederen valt onder DVB/DGPZ, van dual-use goederen valt onder IMH/DGBEB.

Exportcontrole is gebaseerd op drie pijlers: 1) balans tussen handel en veiligheid, waarbij veiligheid voorop staat; 2) controle voorafgaand aan de export; 3) beoordeling op individuele basis. Het toe- of afwijzen van een vergunning is gebaseerd op een risicoanalyse. Over gevoelige aanvragen wordt op het niveau van de bewindspersoon besloten. Het Nederlands exportcontrolebeleid vloeit voort uit internationale verdragen en afspraken. Deze zijn in de EU verder verankerd (o.a. Gemeenschappelijk Standpunt inzake Wapenexport en recent herziene Dual-Use verordening) en in Nederland geïmplementeerd in nationale wet- en regelgeving en een bijbehorend vergunningenstelsel. De Douane is hierbij een belangrijke uitvoeringspartner (fungeert o.a. als front office voor indieners van vergunningaanvragen en handelt aanvragen naar niet-gevoelige bestemmingen zelfstandig af). Naast strategische goederen valt ook de controle op export van sanctiegoederen en anti-foltergoederen onder de verantwoordelijkheid van IMH/DGBEB.

Toegewezen (en afgewezen wapenexport-) vergunningen worden maandelijks gepubliceerd op rijksoverheid.nl. Vergunningen naar politiek gevoelige bestemmingen hebben grote aandacht van NGO's en de Tweede Kamer. Zo vroeg de TK in het commissiedebat van november jl. aandacht voor leveranties aan o.a. Egypte en Turkije. In dit debat is tevens een technische briefing toegezegd over exportcontrole, die gepland staat op 12 januari a.s.

NL wil geen onnodige administratieve lasten voor bedrijven en zet zich voor een internationaal gelijk speelveld. NL is actief lid van internationale exportcontroleregimes, waarin afspraken worden gemaakt over specifieke goederen en diensten. Bedrijven vragen vaak aandacht voor **gebrekkige harmonisering van het EU-beleid**, dat door lidstaten verschillend kan worden geïnterpreteerd en zorgt voor een ongelijk speelveld. Vergunningverlening is een nationale bevoegdheid, waarbij sommige lidstaten niet alleen aan de EU-criteria toetsen maar ook aan nationaal aanvullend beleid. Zo heeft Nederland op dit moment aangescherpt beleid voor wapenexport naar Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten en Turkije.

Een ander actueel thema is **cybersurveillancetechnologie i.r.t. mensenrechtenschendingen**. De TK heeft de wens deze technologie verder onder controle te brengen. De herziene dual-use Verordening die recent in werking trad, bevat een bepaling die EU LS mogelijkheid biedt om dit type technologie onder bepaalde gevallen onder exportcontrole te brengen bij zorgen omtrent mensenrechtenschendingen. Over dit onderwerp is een extern onderzoek verricht dat met de TK is gedeeld en in de technische briefing tevens wordt behandeld. Op het terrein van sancties (Iran, RF, Krim, Syrië, DPRK, Belarus) speelt regelmatig casuïstiek (zoals containers met sanctie-gerelateerde goederen) die publicitair aandacht krijgt.

Exportcontrole van sensitieve en opkomende technologieën staat hoog op de internationale agenda en steeds meer in het teken van de geopolitieke spanningen tussen VS en China. Hierbij wordt een klassiek veiligheidsinstrument als exportcontrole steeds meer onderdeel van handelspolitieke dynamiek, en loopt het NL en EU-bedrijfsleven het risico klem te komen zitten tussen eenzijdige maatregelen die over en weer opgelegd worden.

3. Economische diplomatie

De Nederlandse welvaart wordt voor één derde over de grens verdiend door onze handelsgeest, innovatiekracht en samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Het doel van economische diplomatie is om op dit hoge niveau te blijven: beschermen van bestaande economische belangen én benutten van nieuwe kansen voor het bedrijfsleven en kennisinstellingen in zowel gevestigde markten als opkomende markten. Om slagvaardig en efficiënt te zijn zet Nederland in op een top-25 van prioritaire markten (ver en nabij) waar de grootste verdienkansen liggen en ondersteuning van de Nederlandse overheid de meeste toegevoegde waarde heeft. BZ, vanuit Den Haag in samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend NL (RVO NL), en wereldwijd vanuit alle posten, ondersteunt Nederlandse ondernemers over de grens met raad en daad, en richt zich hierbij op grote bedrijven en zeker ook op het midden- en kleinbedrijf (mkb), startups en vrouwelijke ondernemers: zij hebben het grootste onbenut potentieel om internationaal te ondernemen én de grootste behoefte aan hulp van de overheid om deuren te openen in het buitenland.

Belangrijk onderdeel van de ondersteuning aan het bedrijfsleven zijn de handelsmissies georganiseerd naar prioritaire markten uit de Handelsagenda, zie *bijlage 1* de recente Rapportage economische missies en bezoeken 1ste helft 2021. Uw rol bij de verschillende handelsmissies is vaak bepalend, en ook maatwerk. We zullen u hierover adviseren aan de hand van de Gecoördineerde Reisagenda van het kabinet. De Kamercommissie BHOS heeft verzocht om een technische briefing over handelsmissies en betere follow-up voor bedrijven.

In 2022 zijn –door u geleide-handelsmissies naar prioritaire markten voorzien zoals Duitsland, China, VK en de VS. Afhankelijk van de omstandigheden zijn deze missies virtueel of fysiek. Voor het VK staat een missie op de rol als de onderdeel van het vormgeven van de nieuwe handelsrelatie na Brexit. Daarnaast hebben ook inkomende politieke – of staatsbezoeken vaak een economische component, zoals het inkomend bezoek afgelopen september van de Surinaamse president met enkele ministers.

Belangrijk uitgangspunt van onze huidige Handelsagenda (*bijlage 2+2.1*) is de inzet op een gezamenlijke publiek-private aanpak, bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van *NL Branding* of markt-thema combinaties. Daarbij ligt de focus op de bijdrage die Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen kunnen leveren aan het realiseren van de Sustainable Development Goals (SDGs).

Focus ligt tevens op het bevorderen van de internationalisering van het MKB. De uitvoering van de motie Amhaouch[1] draagt daar verder aan bij.

Naar aanleiding van het coalitieakkoord zult u kunnen inzetten op vernieuwing van de handelsagenda. Zo spreekt het coalitiekkoord over het ondersteunen van ondernemers en MKB-ers om in de wereld succesvol te zijn (geheel in lijn met huidige inzet, maar laat ruimte voor waar, wat en hoe) en dat het handelsinstrumentarium verder moet vergroenen in lijn met Parijs en Glasgow (cf recente motie Hammelburg/Van der Lee[2]). Ook zal in een nieuwe agenda nadere aansluiting kunnen worden gezocht met het internationale innovatiebeleid van EZK, conform de recente motie Klink[3]. Specifiek spreekt het coalitieakkoord over meer ondersteuning van innovatieve 'startups' en 'scale-ups' en dat het (EZK) missiegedreven innovatiebeleid op de drie grote transities wordt gericht: klimaat en energie, digitalisering en sleuteltechnologieën, en de circulaire economie. Samenwerking met EZK op gebied van de groene industriepolitiek (o.m. waardeketens en waterstof) en klimaat ligt voor de hand om de internationale kant vorm te geven. Daarbij is het noodzakelijk dat het Klimaatfonds ook budget vrijmaakt voor mensen en middelen voor deze internationale dimensie.

Om het Nederlands verdienvermogen te versterken wordt sinds 2018 ingezet op een betere publiek-private samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Naast uitvoeringsorganisatie RVO zijn hiervoor drie organisaties: *NLinBusiness* als private krachtenbundelaar (o.a. branches en topsectoren), *Trade and Innovate NL* als publieke krachtenbundelaar (regio's) en *NL Works* (Nederlandse consortiavorming SDG-programma's). Op dit moment wordt deze inzet geëvalueerd. De uitkomsten worden aan u voorgelegd evenals een advies over hernieuwde inrichting van het publiek-private Internationaal Strategisch Overleg NL (ISO NL).

Jaarlijks rapporteert BHOS aan de Kamer over de voortgang van de handelsagenda, zie *bijlage 3*. Deze voortgangsrapportage sluit goed aan bij het jaarlijkse CBS rapport 'Nederland Handelsland' (*bijlage 4*) en de rapportage vanuit RVO over de resultaten en activiteiten op het gebied van internationaal ondernemen, zie *bijlage 5*.

De RVO (onderdeel van EZK) is een belangrijke speler op het terrein van internationaal ondernemen. In opdracht van BHOS voert de RVO verschillende regelingen uit op dit gebied en is eerstelijns-contactpunt voor veel ondernemers. Ondernemers maken juist in de COVID-tijd veel gebruik van de aangeboden regelingen om hen bij te staan om over de grens te ondernemen.

In april 2018 besloot het kabinet tot deelname aan de Dubai EXPO, zie persbericht opening EXPO als *bijlage 6*. De EXPO is gestart op 1 oktober 2021 en loopt tot en met maart 2022 en focust op de rol van het bedrijfsleven bij verduurzaming onder het thema '*uniting Water, Energy, Food'*. Met verschillende (vijf) prijzen voor duurzaamheid en design krijgt het paviljoen erkenning voor circulair en duurzaam ontwerp. Media-aandacht is positief en veel lokale en internationale hoogwaardigheidsbekleders hebben een bezoek gebracht. In november bezocht uw voorganger, minister De Bruijn, de EXPO samen met het Koninklijk Paar en 50 bedrijven. Medio januari is een bezoek voorzien van MP, met daarnaast een handelsmissie. Later volgen nog MinLNV en mogelijk MinVWS. Een aandachtspunt betreft de werkomstandigheden van het personeel dat aan de bouw van de EXPO werkt/heeft gewerkt. Dit aspect wordt door ons zorgvuldig gemonitord.

De voorbereidingen voor een volgende EXPO in Osaka in Japan in 2025, dienen zich eveneens aan. De demissionaire minister van BHOS heeft Japan een intentieverklaring gestuurd tot deelname, maar aangegeven dat een definitief besluit aan het nieuwe kabinet is. Momenteel wordt een inventarisatie gedaan onder het Nederlands bedrijfsleven en andere stakeholders ten behoeve van de advisering hierover aan de Ministerraad in het eerste kwartaal van 2022.

---

[1] 35 925-XVII-34 Motie van het lid Amhaouch cs. van 25 november 2021 over het blijvend extra ondersteunen van de ROM's in de facilitering van de internationalisering van het mkb.

[2] 35 925-XVII, nr. 27-de motie Hammelburg/Van der Lee van 7 december 2021 over alle handels- en exportinstrumenten in lijn brengen met Parijs en Glasgow

[3] Motie 35 925-XVII nr. 24 - Klink c.s. van 25 november 2021 over 'een verbinding van het Nederlandse innovatie- en handelsbeleid met een interdepartementale aanpak'

Na een lang voorbereidings- en wetgevingstraject en recente behandeling in de Tweede Kamer[4] is Invest International op 1 oktober 2021 officieel gestart[5]. Invest International is een nieuwe financiële instelling en richt zich op het financieren van Nederlandse bedrijven en maatschappelijke opgaven wereldwijd (SDGs). In Invest International wordt een aantal bestaande BHOS-regelingen (ODA en non-ODA) van de RVO, (subsidie-)programma's van FMO en EUR 833 miljoen aan nieuw investeringskapitaal ondergebracht. Invest International zal haar activiteiten additioneel aan de markt ontplooien. De Nederlandse Staat, via het Ministerie van Financiën, heeft een meerderheidsbelang van 51% in de nieuwe financiële instelling. De andere aandeelhouder is de Nederlandse ontwikkelingsbank FMO. U bent beleidsverantwoordelijk voor de instelling. Naast de gebruikelijke organisatorische zaken bij de opstart van een nieuwe organisatie zal ook de ontwikkeling van de financiële dienstverlening (m.u.v. de bestaande regelingen en subsidies) en het opbouwen van kennis en netwerken in de verschillende sectoren tijd en aandacht vergen.

Financiën en BHOS zijn samen beleidsverantwoordelijk voor de exportkredietverzekering (ekv). Het Nederlandse bedrijfsleven kan zich met de ekv additioneel aan de markt verzekeren tegen risico's op non-betaling bij exporttransacties, zie *bijlage 7+7.1* voor de monitor ekv. De uitvoerder van de ekv voor de staat is Atradius Dutch State Business. Er is veel aandacht voor individuele transacties, waarin IMVO vaak een rol speelt (zie *bijlage 8* de kamerbrief over gasproject Mozambique).

Tevens is er veel aandacht voor vergroening van de portefeuille, in het bijzonder de afbouw aan ekv-steun voor fossiele transacties, In dit kader heeft Nederland recent de COP26-verklaring *Aligning International Public Support for the Clean Energy Transition* in Glasgow ondertekend, zie *bijlage 9*. Het kabinet zal met het buitenlandinstrumentarium prioriteit geven aan de transitie naar een groene energievoorziening en werken aan nieuw beleid voor het beëindigen van internationale overheidssteun aan de fossiele energiesector, in het bijzonder voor de exportkredietverzekering. Na overleg met belanghebbenden, waaronder het bedrijfsleven, zal het kabinet de Kamer uiterlijk Q2 2022 over het nieuwe beleid informeren (conform motie Klink[6]) en er naar streven het beleid uiterlijk eind 2022 te implementeren.

IMVO is een belangrijk thema in relatie tot handelsbevordering en de ondersteuning aan het bedrijfsleven, waar BHOS veel aandacht aan schenkt door dit als randvoorwaarde te stellen bij het verstrekken van financiering en bij het organiseren van missies. IMVO-issues krijgen vaak veel media- en politieke aandacht. Recente voorbeelden zijn de mensenrechtenkwesties rond het WK Voetbal in Qatar en het al dan niet deelnemen aan de Winterspelen in Beijing.

4. Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen

Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) is een van de speerpunten van het kabinet Rutte III. Het kabinet heeft in oktober vorig jaar in een beleidsnota (bijlagen 0 t/m 4) aangegeven in te zetten op een doordachte mix van maatregelen om IMVO te bevorderen. Kernelement is een 'brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting' (wetgeving), bij voorkeur op EU-niveau. De Europese Commissie werkt aan een wetgevend voorstel op het gebied van duurzaam ondernemingsbestuur, waar gepaste zorgvuldigheid onderdeel van is. De presentatie daarvan wordt verwacht in Q1 2022. Tegelijkertijd heeft Nederland met de aanname van de Wet Zorgplicht Kinderarbeid in 2019 een eigen verantwoordelijkheid om (deelwetgeving) te implementeren.

Uw voorganger heeft de bouwstenen (bijlagen 5 t/m 9), die nodig zijn voor een brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting, uitgewerkt en op 5 november aan de Tweede Kamer gestuurd. De bouwstenen hebben betrekking op de reikwijdte van een wet, de eisen aan bedrijven, het toezicht en een wettelijke algemene zorgplicht. De bouwstenen zijn primair bedoeld om het aanstaande Commissievoorstel te beïnvloeden, maar als ambitieuze Europese wetgeving niet tijdig van de grond komt, liggen de bouwstenen klaar voor een nationale bindende maatregel, hetzij een brede gepaste zorgvuldigheidswet, hetzij de Wet Zorgplicht Kinderarbeid. In de gewenste brede wetgeving kan de Wet Zorgplicht Kinderarbeid opgaan.

---

[4] 35 925-XVII, nr. 22, motie Klink c.s. over Invest International als enig loket voor financiering van internationaal ondernemen.

[5] Kamerbrief 9 juli 2021 inzake toezeggingen bij behandeling Machtingswet voor oprichting Invest International.

[6] 35 925-XVII, nr. 23 de motie-Klink c.s. van 25 november 2021 over de transitie van fossiel naar niet-fossiel

Begin december heeft uw voorganger in de Tweede Kamer aangekondigd nationale brede wetgeving voor te zullen bereiden, omdat presentatie van het Commissie-voorstel was uitgesteld. Dit laat de voorkeur voor Europese wetgeving onverlet. Met het treffen van voorbereidingen voor nationale wetgeving wordt de druk op Europa opgevoerd; tegelijkertijd kan met deze voorbereidingen tijdwinst geboekt worden, zodra het tot nationale implementatie van een Europese maatregel komt. Het voorbereiden van nationale wetgeving is ook van belang vanwege de al aangenomen Wet Zorgplicht Kinderarbeid. Besluitvorming over het ter tafel brengen van nationale wetgeving is aan zijn opvolger gelaten. Dit is overeenkomstig de passage uit het coalitieakkoord: "Nederland bevordert in de EU de internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen wetgeving (IMVO) en voert nationale IMVO-wetgeving in die rekening houdt met een gelijk speelveld met de omringende landen en implementatie van mogelijke EU-regelgeving."

Parallel aan de uitwerking van de beleidsnota en de bouwstenen en voorbereiding voor wetgeving door het kabinet hebben ChristenUnie, GroenLinks, PvdA en SP een initiatief wetsvoorstel ingediend voor een nationale brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting.

Naast wetgeving zijn andere onderdelen voorzien in de doordachte beleidsmix: een IMVO-steunpunt voor bedrijven, het stellen van IMVO-voorwaarden in overheidsinkoop (maatschappelijk verantwoord inkopen), het stellen van IMVO-voorwaarden in het buitenland-, resp. handelsinstrumentarium, financiële prikkels en sectorale samenwerking.

In de uitvoering van onderdelen van de doordachte mix wordt ook nauw samengewerkt met andere partijen. Het steunpunt is in uitwerking samen met RVO. RVO is een logisch loket voor bedrijven, zij kennen de weg daar naartoe vanwege andere instrumenten t.b.v. het bedrijfsleven die door RVO worden uitgevoerd. IMVO is ook in het BZ handelsinstrumentarium uitgevoerd via RVO, als voorwaarde opgenomen. Voor de maatschappelijk verantwoorde rijksinkoop ligt de eerste verantwoordelijkheid bij BZK, i.s.m. BZ en SZW. Voor maatschappelijk verantwoorde inkoop door lagere overheden staat I&W als eerste aan de lat.

Sectorale samenwerking heeft de afgelopen jaren vorm gekregen in IMVO-convenanten, waarin bedrijven, maatschappelijke organisaties en de overheid als partij samenwerken aan het bevorderen van IMVO door bedrijven. Een aantal van deze convenanten loopt nog en de overheid zal partij blijven bij deze convenanten voor de afgesproken looptijd, maar er zullen geen nieuwe convenantentrajecten meer worden gestart. De overheid zal sectorale samenwerking wel blijven bevorderen. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuw instrument voor sectorale samenwerking. Gepland wordt dat in de zomer 2022 te lanceren. De overheid zal, vanwege de koers op wetgeving, geen partij meer zijn bij sectorale samenwerkingsinitiatieven. Dit hangt samen met de rol van toezichthouder die de overheid op zich zal nemen binnen een bindende IMVO-maatregel. (bijlagen 10+11)

In aanloop naar de Winterspelen in Beijing en Qatar is er gesproken met NOC-NSF en de KNVB over hun verantwoordelijkheid ten aanzien van het respecteren van mensenrechten.

5. Geo-economische ontwikkelingen

Economische Weerbaarheid en Veiligheid en (Open) **Strategische Autonomie** van de EU zijn brede en overlappende thema's, die voortkomen uit geopolitieke verschuivingen in de wereld, de toenemende rol van technologie en de groeiende aandacht voor economische afhankelijkheden in de internationale verhoudingen. Er is toenemende politieke belangstelling in Nederland (ook de Tweede Kamer) en de EU voor zowel de *protect*-kant van economische weerbaarheid en veiligheid (bijvoorbeeld exportcontroles en investeringsscreening) als de *promote*-kant (bijvoorbeeld het voorkomen van ongewenste afhankelijkheden en het investeren in technologie).

Onder het kabinet Rutte III werd De Ministeriële Commissie Economie en Veiligheid (MCEV) opgericht als onderraad voor thema's op het snijvlak van economie en veiligheid. Het nieuwe kabinet moet bezien of de MCEV wordt gecontinueerd of onderdeel wordt van een aanpassing van het onderradenstelsel. Zo staat in het coalitieakkoord dat er een nationale veiligheidsraad wordt opgericht. Actuele onderwerpen rond dit thema zijn:

- De uitwerking van de maatregelen kennisveiligheid hoger onderwijs en wetenschap zoals aangekondigd door OCW.
- De nadere invulling van de investeringstoets en de behandeling in de Kamer (wet vifo).
- Herijking van de aanbestedingswet defensie en veiligheid.

Strategische afhankelijkheden van Nederland en de EU in internationale waardeketens staan volop in de belangstelling, ook in de Tweede Kamer. De COVID-19 pandemie en de daaropvolgende verstoringen van mondiale waardeketens hebben het bewustzijn over veiligheid en afhankelijkheden versterkt. Geopolitieke concurrentie manifesteert zich steeds sterker. In november 2021 heeft het demissionaire Kabinet een brief ter beantwoording van drie moties over strategische afhankelijkheden (bijlage 1) naar de Tweede Kamer gestuurd. Het Kabinet geeft daarin rekenschap van de risico's van bepaalde afhankelijkheden. Maatregelen ter mitigatie van deze risico's, daar waar de markt faalt, zijn in gang gezet. Deze maatregelen sluiten aan bij de actuele stand van inzichten op het gebied van strategische afhankelijkheden en worden doorontwikkeld waar nodig. Het uitgangspunt is een open economie en internationale partnerschappen waar dat kan en bescherming bieden tegen dreigingen waar dat moet.

Het thema **China** verdient in dit kader specifieke aandacht. Het kabinet heeft op 15 mei 2019 de beleidsnotitie 'Nederland-China: een nieuwe balans' (bijlage 2) gepresenteerd. DGBEB is in de lead voor de implementatie van hoofdstuk 1: Duurzame handel en investeringen. Het uitgangspunt van de notitie is "*open waar het kan, beschermend waar het moet*". Hoewel dit uitgangspunt nog steeds overeind staat, is er door recente ontwikkelingen meer aandacht gekomen voor de keerzijden van samenwerking met China, onder meer op het vlak van ongewenste afhankelijkheden en oneerlijke praktijken op het gebied van verwerving van kennis en technologie. De Tweede Kamer heeft op 25 juni jl. een digitale ambtelijke briefing van BZ ontvangen over China. De politieke en publieke opinie in NL is kritischer geworden, mede als gevolg van de mensenrechtenschendingen in Xinjiang. Naar aanleiding van een verzoek van de Tweede Kamer is op 4 juni jl. een brief naar de Kamer verstuurd over de invloed van de recente ontwikkelingen in China en de situatie in Xinjiang op de huidige Nederland-China strategie (bijlage 3). Over o.a. deze brief is gesproken tijdens een Commissiedebat over China dat plaatsvond op 4 november jl. De Commissie Buitenlandse Zaken heeft aangegeven zich graag vertrouwelijk te laten briefen over Chinese beïnvloeding in Nederland. De minister van BZ heeft dit aangeboden tijdens het Tweeminutendebat China van 24 november jl. De vertrouwelijke technische briefing is vooralsnog op 26 januari 2022.
Naar aanleiding van het Commissiedebat over China zijn tijdens het Tweeminutendebat China diverse moties ingediend die inmiddels zijn aangenomen. Een deel van deze moties heeft betrekking op China i.r.t. de mensenrechtensituatie, open strategische autonomie en economische veiligheid. Ter beantwoording van deze moties wordt door BZ en EZK gewerkt aan een Kamerbrief.

Van 21 t/m 23 september 2022 staat de *Trade Ministerial Meeting* van de **G20** op het programma in Labuan Bajo, Flores, Indonesië. U zult hiervoor worden uitgenodigd. Handel is binnen de G20 een van de meest heikele thema's omdat de geopolitieke machtsstrijd tussen de VS en China hier het meest zichtbaar is. Gezien het NLse belang bij een op regels gebaseerd multilateraal handelssysteem en een internationaal gelijk speelveld is een actieve inzet van NL geboden. De hete hangijzers zijn het al dan niet opheffen van patenten op geneesmiddelen en vaccins in het kader van de COVID-crisis en de voorslepende discussie over de hervorming van de WTO. Daarnaast zien de geïndustrialiseerde G20-leden handel en duurzaamheid als speerpunt, maar zijn er zorgen bij de G20 Vz IDN en enkele andere G20-leden over *Green Protectionism* en in het bijzonder het EU-*Carbon Border Adjustment Mechanism*.

De **OESO** organiseert ieder jaar, normaliter in mei, de jaarlijkse *Ministerial Council Meeting* (MCM). De 'fysieke' MCM vond dit jaar op 5 en 6 oktober plaats met deelname R. De MCM had als titel: *Shared values, building a green and inclusive future*. Een geactualiseerd Visie-document is aangenomen, dat is uitonderhandeld o.l.v. de Nederlandse PV OESO.

Bijlagen

1. Bijlagen Handelsbeleid
1. Kamerbrief inzake uitgestelde WTO ministeriele conferentie
2. Kamerbrief Intellectueel eigendom en COVID-19 in de WTO
3. Kamerbrief 22112 nr.3037. Mededeling Evaluatie handelsbeleid: een open duurzaam en assertief handelsbeleid
4. Kamerbrief inzake appreciatie raadspositie internationaal aanbestedingsinstrument
4a. Bijlage bij Kamerbrief Internationaal aanbestedingsinstrument - verordening buitenlandse subsidies verspreiding interne markt
5. Commissie voorstel voor een 'anti coercion' instrument
6. Kamerbrief kabinetsinbreng herziening afspraken handel en duurzame ontwikkeling handelsakkoorden
6a. Bijlage. Netherlands input for the review of the 15 point action plan on trade and sustainable development
7. Fiche 13 Verordening Carbon Border Adjustment Mechanism CBAM
8. Fiche 5 Herziening Algemeen Preferentieel Stelsel
9. Kamerbrief EU-China investeringsakkoord
10. Kamerbrief aan vicepresident Europese Comissie t.a.v. Nederlandse inbreng aangaande handel en duurzame ontwikkeling EU-Mercosur
10a. Bijlage bij Kamerbrief - Brief aan Executive Vice-President Dombrovkis
10b. Nederlandse inbreng aanvullende afspraken met Mercosur landen
11. Kamerstuk 35154 – G verslag schriftelijk overleg CETA 17 november 2020 Goedkeuring van de op 30 oktober 2016 te Brussel tot stand gekomen Brede Economische en Handelsovereenkomst (CETA) tussen Canada, enerzijds, en de Europese Unie en haar lidstaten, anderzijds (Trb. 2017, 13)
12. kabinetsinbreng aan de Europese Commissie (EVP Dombrovskis) ten behoeve van het klachtenmechanisme voor duurzaamheidsbepalingen in handelsakkoorden

3. Bijlagen Economische diplomatie
1. bijlage 1 de recente Rapportage economische missies en bezoeken 1ste helft 2021
2. bijlage 2 huidige Handelsagenda en handelsagenda-bij-de-nota-investeren-in-perspectief
3. bijlage 3 Kamer over de voortgang van de handelsagenda
4. bijlage 4 jaarlijkse CBS rapport 'Nederland Handelsland'
5. bijlage 5 de rapportage vanuit RVO over de resultaten en activiteiten op het gebied van internationaal ondernemen
6. bijlage 6 persbericht Expo 2020 Dubai opent eerste wereldtentoonstelling in Golfregio en persbericht Kabinet bekrachtigt deelname Dubai EXPO
7. bijlage 7+7.1 voor de monitor ekv
8. bijlage 8 de kamerbrief over gasproject Mozambique
9. bijlage 9 COP26-verklaring Aligning International Public Support for the Clean Energy Transition

4. Bijlagen Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen

beleidsnota
Kamerbrief 26485 nr.337 NOTA van voorlichten tot verplichten – een nieuwe impuls voor IMVO
0. Brief 26485 nr.337 - NOTA van voorlichten tot verplichten - een nieuwe impuls voor IMVO
1. Bijlage bij 26485 nr.337 - NOTA voorlichten tot verplichten - een nieuwe impuls voor IMVO
2. Bijlage bij 26485 nr.337 - Initiatief nota tegen slavernij en uitbuiting KST 35495 nr. 2
3. Bijlage bij 26485 nr.337 - Tijdpad project IMVO-maatregelen in perspectiek kst 26485 nr. 326
4. Bijlage bij 26485 nr.337 - Evaluatieonderzoeken IMVO convenanten kst-26485 nr. 333

Bouwstenen
Kamerbrief 26485 .nr. 377 Bouwstenen voor wetgeving voor IMVO - 5 november 2011
5. Brief 26485 nr.377 - Bouwstenen voor wetgeving voor IMVO - 5 november 2011
6. Bijlage bij 26485 nr.337 - Mandatory due diligence - Building blocks for European due diligence legislation
7. Bijlage bij 26485 nr.337 - Beslisnota's Appreciatie SER advies over de bouwstenen voor IMVO
8. Brief 26485 nr.373 - ATR advies over de bouwstenen voor IMVO-wetgeving – 20 juli 2021

9. Bijlage bij 26485 nr.373 - advies van Advies College Toetsing Regeldruk – 10 juni 2021

Kamerbief SER-advies inzake bouwstenen IMVO-wetgeving/sectorale samenwerking
Kamerbrief 26485 nr. 376. SER-advies inzake bouwstenen IMVO-wetgeving

10. Brief 26485 nr.376 - EU-traject over IMVO-wetgeving – 1 oktober 2021
11. Bijlage bij 26485 nr.376 - SER advies Europese zorgvuldigheidswetgeving duurzame ketens

5. Bijlagen Geo-economische ontwikkelingen

1. brief ter beantwoording van drie moties over strategische afhankelijkheden
2. beleidsnotitie 'Nederland-China: een nieuwe balans'
3. over de invloed van de recente ontwikkelingen in China en de situatie in Xinjiang op de huidige Nederland-China strategie

6. Directoraat-Generaal Europese Samenwerking (DGES)

Het Directoraat Generaal Europese Samenwerking (DGES) bestaat uit vier directies: Directie Consulaire Zaken en Visumbeleid (DCV), Directie Europa (DEU), Directie Integratie Europa (DIE) en de Eenheid Internationaal Cultuurbeleid (ICE). DGES ondersteunt u bij het opstellen, uitvoeren en uitdragen van het Nederlandse beleid in Europa en de EU. Onder DGES vallen directies die divers van aard zijn: regiodirectie DEU, vooral gericht op bilaterale relaties en multi-bi diplomatie; DIE, o.a. verantwoordelijk voor EU-coördinatie; de thematische directie ICE; en DCV, inclusief de Consulaire Service Organisatie, een directie met een omvangrijke uitvoerende taak. Wat het DG daarnaast bijzonder maakt is het sterke interdepartementale element, zo valt onder DGES de Rijksbrede EU-coördinatie en is er door de directie DCV aansluiting op de migratieketen.

Hieronder treft u belangrijke thema's en actualiteiten aan, verdeeld over de directies.

Directie Consulaire Zaken en Visumbeleid/ Consulaire Service Organisatie (DCV/CSO)
BZ wil iedereen goede dienstverlening bieden. Of het nu gaat om Nederlandse reizigers en vakantiegangers, Nederlanders in nood, Nederlanders die buiten Nederland (gaan) wonen, werken of studeren, of om mensen die ons land willen bezoeken of zich hier willen vestigen. Dienstverlening waarin mensen centraal staan. Waarin wordt ingespeeld op de wensen van burgers die informatie en diensten bij voorkeur online afnemen, maar ook rekening wordt gehouden met mensen die behoefte hebben aan extra ondersteuning. Digitaal waar het kan, uitbesteed waar dat meerwaarde heeft en met direct contact waar gewenst of noodzakelijk.

Reisadviezen
De coronacrisis heeft grote impact op de informatievoorziening aan Nederlandse reizigers en vakantiegangers. Er heeft een sterke toename van klantvragen rondom reizen, reisadviezen en reismaatregelen plaatsgevonden waarop DCV moest inspelen. De volumes stegen van zo'n 650.000 klantvragen in eerdere jaren naar ruim een miljoen nu. In reisadviezen worden de veiligheidsrisico's die een verblijf in een land met meebrengt in kaart gebracht en met een kleurcodering (groen, geel, oranje of rood) weergegeven. Sinds de start van de pandemie is de COVID-situatie een van de belangrijkste factoren. Aanvankelijk resulteerde dat in een generiek negatief reisadvies. Sinds dat in mei 2021 werd opgeheven worden er weer landenspecifieke reisadviezen afgegeven. Binnen de EU wordt het reisadvies mede gebaseerd op een wekelijks RIVM-advies, dat landen indeelt in verschillende risico categorieën. Voor landen buiten de EU volgt BZ de EU-Veilige Landenlijst die in Europa tweewekelijks wordt herzien. Dit betekent veel extra werk voor BZ, dat nieuwe (in)reismaatregelen zoals testen en quarantaine in het reisadvies verwerkt. Recentelijk heeft DCV, in samenwerking met andere departementen (m.n. VWS en IenW) en met input van de reisbranche, een voorstel gedaan om de COVID-situatie in de reisadviezen minder doorslaggevend te maken. De automatische koppeling tussen de COVID-situatie en de reisadviezen wordt in deze nieuwe systematiek losgelaten (behalve bij een zorgwekkende virusvariant). Vanwege de huidige ontwikkelingen (o.a. Omikron-variant) is de invoering van die nieuwe systematiek echter tijdelijk 'on hold' gezet. De verwachting is dat dit begin 2022 alsnog zal kunnen gebeuren. De balans moet daarbij gevonden worden tussen de eigen afweging en verantwoordelijkheid van de reiziger en het weer mogelijk maken van internationaal reizen op een veilige en verantwoorde manier, inclusief het mitigeren van gezondheidsrisico's.

Nederlanders in nood/Afghanistan
Nederlanders in het buitenland komen helaas soms terecht in noodsituaties en kunnen dan een beroep doen op consulaire bijstand, variërend van hulp bij beroving, vermissing, overlijden tot hulp in conflictsituaties en pandemieën. In 2020 werd door DCV in samenwerking met private partijen uit de reis- en verzekeringsbranche een grootschalige repatriëringsoperatie uitgevoerd, Bijzondere Bijstand Buitenland, waarbij ca.13.000 door de wereldwijde COVID-situatie gestrande reizigers naar Nederland werden gerepatrieerd. Meer recent tijdens de Afghanistan crisis heeft DCV de repatriëring van Nederlanders, statushouders en hun kerngezinsleden op zich genomen. Na het beëindigen van de militaire evacuatie op 26 augustus jl. werd een DCV-team ingericht dat de resterende repatriëring heeft opgepakt. In totaal werden ca. 1100 Nederlanders en kerngezinsleden geëvacueerd. Er resteert nog een groep van ca 100 personen voor wie het om uiteenlopende redenen tot dusverre niet mogelijk was om Afghanistan uit te reizen. Begin december werden werkzaamheden hieromtrent overgedragen

aan de projectorganisatie (AOP) die binnen BZ werd opgericht voor de overbrenging van de nog in Afghanistan verblijvende groepen die in aanmerking komen voor overkomst naar Nederland. DCV en CSO blijven evenwel betrokken middels de inzet van telefonie (Nederland Wereldwijd) en het verstrekken van MVV's en contact met de IND (CSO). De crisisrespons van DCV wordt in alle gevallen geëvalueerd en via deze evaluaties worden bestaande crisisprotocollen aangescherpt ter voorbereiding op toekomstige crises.

Nederland Wereldwijd (NWW)
DCV is trekker van het Rijksbrede Project Loket Buitenland (opdracht Rutte III) waarin dienstverlening van BZ en 11 uitvoeringsorganisaties (zoals SVB, Belastingdienst, DUO) aan burgers in het buitenland steeds meer centraal wordt ontsloten via de website nederlandwereldwijd.nl, ondersteund door het 24/7 contact center. Het project loopt tot medio 2022 maar NWW – dat ook de reiziger en de visumklant bedient - zal ook daarna blijven doorontwikkelen. Er wordt nauw samengewerkt met AZ/Dienst Publiek en Communicatie, mede in het kader van de bredere 1overheid ambitie. NWW staat daarvoor model. Ook is er contact met belangenverenigingen van NLers in het buitenland. In november startte een campagne om NWW als centrale ingang bij de overheid vanuit het buitenland meer bekendheid te geven.

Herstart visumverlening
Na periode van COVID-gerelateerde reisrestricties en daarmee gekrompen visumvolumes vindt, een gefaseerde herstart van de visumverlening plaats. Het wereldwijde aantal reisbewegingen zal niet direct herstellen naar het oude niveau. Dit betekent o.a. dat de aantallen visumaanvragen, en daarmee de visumopbrengsten voor BZ, voorlopig niet het oude niveau zullen halen (in 2019: 712.000 visumaanvragen, in 2020: 212.000). De verwachting is dat eind 2022 de visumaantallen zich hebben hersteld naar plm. 80% ten opzichte van 2019. Verder hebben de continue wijzigende inreisvoorwaarden voor Nederland geleid tot complexere casuïstiek voor de consulaire uitvoeringsorganisatie, CSO.

Verder zijn van belang voor DCV/ CSO:
Schengenevaluatie: NL zal begin 2022 worden geëvalueerd door de CIE op de uitvoering van het Schengenvisumbeleid (initieel zou dit in september 2020 moeten zijn gebeurd maar is uitgesteld door COVID). DCV bereidt zich hier op voor en draagt zorg voor de opvolging van de aanbevelingen uit eerder Schengenevaluaties van het NL visumbeleid.

Digitalisering & modernisering: DCV heeft sinds een aantal jaren een omvangrijk programma voor de modernisering van de consulaire dienstverlening. Dit heeft als doel consulaire klanten moderne dienstverlening te bieden en de afhandeling van visum- en paspoortaanvragen nog efficiënter en effectiever te maken: digitaal (papierloos), data gestuurd, gestandaardiseerd (voorspelbaar) waar het kan, en op maat waar het nodig is. In dit verband wordt een groot aantal verouderde IT-systemen vervangen en nieuwe systemen ontwikkeld. Het afgelopen jaar is de voortgang van het programma enigszins vertraagd, mede door de uitbraak van COVID-19. Naar verwachting zal het programma eind 2022 dan wel begin 2023 worden afgerond.

Directie Europa (DEU)
DEU behartigt de relaties met de 54 landen in Europa, de Kaukasus en Centraal-Azië. DEU is ook verantwoordelijk voor de Benelux en de Raad van Europa. DEU is naast beleidsinhoudelijke directie verantwoordelijk voor de aansturing van 43 hoofdposten (ambassades en één PV) in de regio. De samenwerking met DIE is nauw, samen brengen wij Europese landen en thema's bij elkaar, waarbij we binnen de EU zoeken naar maximale inzet van de posten om posities van andere EU-lidstaten in Brussel te beïnvloeden (multi-bi diplomatie). Buiten de EU-lidstaten zijn het VK, Rusland en Turkije de belangrijkste landen en de Westelijke Balkan en het Oostelijk Partnerschap de voornaamste regio's binnen de DEU-regio. De landen in Oost-Europa vallen beleidsmatig onder het Directoraat-Generaal Politieke Zaken (DGPZ).

Rechtsstatelijkheid
- De druk op Uniewaarden (democratie, rechtsstatelijkheid en mensenrechten) wordt groter. Zorgen over de staat van de rechtsstaat in meerdere EULS nemen toe, in het bijzonder in Polen en Hongarije.

- NL zet zich zowel in EU-kader als bilateraal bijzonder in voor het versterken van de rechtsstaat in EU-lidstaten en het aanpakken van schendingen van het EU-verdrag gerelateerd aan de fundamentele EU-waarden. Het recent uitgebreide EU-instrumentarium t.a.v. de rechtsstaat dient daarbij ten volle benut te worden. De Europese Commissie vervult daarbij een cruciale rol als hoedster van de verdragen.
- Rechtsstatelijkheid is ook een kernthema in de relaties met DEU-landen buiten de EU. DEU en DEU-posten geven uitvoering aan het MATRA-fonds.

Westelijke Balkan
- NL is gecommitteerd aan het EU-perspectief van de landen van de Westelijke Balkan (WB) en is in de regio nauw betrokken bij de hervormingen die noodzakelijk zijn voor EU-toetreding. Het uitbreidingsproces is gebaseerd op merites en vereist politiek commitment van de WB-landen. De start van de onderhandelingen met Albanië en Noord-Macedonië wordt op dit moment nog geblokkeerd door één lidstaat, die niet kan instemmen met het onderhandelingsraamwerk voor Noord-Macedonië. Frustratie over het tempo van het toetredingsproces in de regio beïnvloedt het aanzien van de EU. In de regio zijn ook andere statelijke actoren actief die negatieve invloed hebben op het toetredingsproces.
- In Bosnië-Herzegovina spant NL zich actief in om te voorkomen dat het politieke bestel, w.o. de kieswet, langs etnische lijnen wordt verdiept. Uitspraken van het EHRM vormen hierbij een belangrijk referentiepunt. NL steunt de door de EU gefaciliteerde dialoog tussen Servië en Kosovo. Een duurzame oplossing van het conflict tussen beide landen zal bijdragen aan de stabiliteit in de regio.
- Frankrijk is voornemens om in juni een EU top te organiseren met de landen op de Westelijke Balkan.

Verenigd Koninkrijk
- De relatie met het VK post-Brexit blijft bewerkelijk en complex. De status van het VK als ex EU-lidstaat, die zelfbewust op het wereldtoneel optreedt en daarbij voor NL een belangrijke partner is op verschillende dossiers, vergt een strategische, integrale, Rijksbrede benadering. NL inzet is om richting het VK te blijven benadrukken dat goede banden met de EU, naast goede banden met de lidstaten, in het Brits nationaal belang zijn.
- De spanning in de EU-VK relatie (m.n. over de gebrekkige implementatie van het Protocol Noord-Ierland) werkt door op het bilaterale spoor, dat gekenschetst wordt door het bevorderen van samenwerking op voor NL belangrijke bilaterale dossiers zoals Afghanistan, Klimaat (COP26, *North Sea Neighbours Conference*), handel (handelsmissie okt 2021/mei 2022) en veiligheid (o.a. NAVO).

Turkije
- NL investeert in de bilaterale relatie met Turkse *counterparts* op politiek en ambtelijk niveau ten behoeve van toelichten NL standpunten en bevorderen samenwerking op voor NL belangrijke bilaterale dossiers, zoals veiligheid, consulair en migratie.
- T.a.v. de EU-TUR relatie en de Turkse opstelling in de Oostelijke Middellandse Zee concludeerde de Europese Raad in maart en juni jl. dat, mits de de-escalatie wordt voortgezet en TUR zich constructief opstelt, de EU bereid is om, in het kader van een positief spoor, de samenwerking met TUR op een aantal gebieden op een gefaseerde, proportionele en omkeerbare wijze te intensiveren. Sindsdien hebben een aantal *high level dialogues* plaatsgevonden (over o.a. klimaat, gezondheid, en migratie) en zijn er technische discussies over de modernisering van de Douane Unie gestart. Voor NL dient deze discussie hand in hand te gaan met een (EU) dialoog over de mensenrechten/ rechtsstaat.
- In het kader van de uitvoering van de EU-Turkije Verklaring levert Turkije een grote inspanning in de opvang van bijna vier miljoen Syrische vluchtelingen. De Europese Raad heeft de Commissie opgeroepen formele voorstellen te doen voor de toekomstige financiering van de opvang van Syrische vluchtelingen in Turkije, Jordanië, Libanon en de regio.

Russische Federatie
- Belang voor NL en de EU van de (veiligheids)politieke, economische, culturele en maatschappelijke banden met de RF is aanzienlijk. Als permanent lid van de VN-veiligheidsraad en militaire macht is de RF bovendien een belangrijke speler op veel multilaterale en regionale dossiers die voor ons land belangrijk zijn (Syrië, Libië, Oekraïne, Afghanistan, Venezuela).

- Het NLse beleid is neergelegd in de Ruslandbrief van oktober 2019 (Kamerstuk 35 373, nr. 1, link) en de kamerbrief over de motie Ploumen c.s. (Kamerstuk 35 373, nr. 14, link). Inzet bestaat uit combinatie van druk (waar dat nodig is) en dialoog/ samenwerking (waar dat in ons belang is). De inzet m.b.t. de RF vindt eerst en vooral plaats via de EU en de NAVO. De *five guiding principles* van de EU, o.a. vasthouden aan sancties zolang de RF geen stappen zet op de Minsk-akkoorden, vormen ook voor NL het kader (zie ook Kamerstuk 35 373, nr. 1720, link).
- Naar aanleiding van de RF troepenopbouw aan de grens met OEK steunt NL de oproep aan het adres van de RF tot de-escalatie en transparantie. Indien de RF opnieuw de soevereiniteit, territoriale integriteit en onafhankelijkheid van OEK schendt, kan NL maatregelen, w.o. nieuwe stevige sancties, tegen de RF steunen.
- De bilaterale relaties met de RF worden overschaduwd door RF's opstelling over MH17. De politieke en diplomatieke dialoog vraagt inzet en uithoudingsvermogen.

Armenië -Azerbeidzjan
- Tweede Karabach-oorlog (sept-nov '20) eindigde met een staakt-het-vuren door de RF bemiddeld. NL/ EU pleit voor een duurzame/ vreedzame oplossing bemiddeld door de OVSE Minsk Group co-voorzitters (RF, VS, FRA); prioriteit is de vrijlating van krijgsgevangenen en andere gedetineerden door AZB, en NL onderstreept het belang van accountability. Er is in de Tweede Kamer veel aandacht voor dit onderwerp. Volledige kabinetslijn in kamerbrief juni '21.

Kwestie Armeense genocide:
- Motie Voordewind: erkenning Armeense genocide: feb '21 stemde de TK vóór erkenning van ARM genocide door regering (146 stemmen voor). Schriftelijke kabinetsreactie gevraagd. Het vorige kabinet heeft de uitvoering van deze motie aangehouden.
- Agenda: voor 2022 is het vooralsnog de bedoeling dat regeringsconsultaties worden gehouden met Duitsland (inkomend), België (uitgaand), Frankrijk, (uitgaand), Vlaanderen (inkomend) en Noordrijn-Westfalen (uitgaand).

Directie Integratie Europa (DIE)
DIE is verantwoordelijk voor de voorbereiding van politieke besluitvorming van het Nederlandse EU-beleid en voor institutionele vormgeving, EU-uitbreiding, EU-OS en de EU-meerjarenbegroting. DIE coördineert instructies voor Brusselse werkgroepen en Comités en verzorgt de voorbereiding van Raden van Ministers en de Europese Raad, inclusief de daarbij behorende Kamerdebatten. In de Nederlandse Staat van de Unie zijn de algemene hoofdlijnen van het NL EU-beleid uiteengezet, gericht op migratie, veiligheid, economie, klimaat, positie in de wereld en goed functionerende instellingen. De focus voor de komende tijd ligt op rechtsstatelijkheid, convergentie naar het hoogste mondiaal concurrerende niveau en de geopolitieke dimensie.

Actualiteit
De komende maanden omvat de Europese agenda een aantal belangrijke dossiers, waaronder:
- Beoordeling van herstelplannen EU-lidstaten (m.n. Polen en Hongarije) en indiening van het Nederlands herstelplan door het nieuwe kabinet;
- Klimaatwetgevingspakket van de Europese Commissie (Fit-for-55), waarmee de aangescherpte doelstellingen t.a.v. broeikasgasreductie en klimaatneutraliteit gerealiseerd moeten worden;
- Herziening van de Europese begrotingsregels (Stabiliteits- en Groeipact);
- COVID-19, o.a. het versterken van voorbereiding op en bestrijding van grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen;
- Conferentie over de Toekomst van Europa, een initiatief om burgers meer te betrekken bij de EU (via Europese en nationale burgerconsultaties en via een digitaal platform);
- Rechtsstatelijkheid, vooral de zorgen omtrent de rechtsstaat in lidstaten als Polen en Hongarije;
- Er zal onderhandeld worden over het Strategisch Kompas, waarin voorstellen staan voor een effectievere EU inzet op het gebied van veiligheid- en defensie samenwerking;
- Handel, ontwikkelingssamenwerking en EU nabuurschap- en uitbreidingsbeleid; de verdere ontwikkeling van de Team Europe benadering op het terrein van internationale samenwerking; de consistente toepassing van strikte, eerlijke en betrokken conditionaliteit in het nabuurschapsbeleid en de toepassing van de nieuwe uitbreidingsmethodologie t.a.v. de (potentiele) kandidaat-lidstaten;

- Versterking van de relaties tussen de EU en Afrika, op 17-18 februari is een EU-AU top voorzien;
- EU-VK relaties; het toezicht op de correcte implementatie van de Brexit-akkoorden (TA, HSO) en de nadere vormgeving van de post-Brexit EU-VK relatie. Risico is niet-naleving van of (gedeeltelijke) terugtrekking uit deze akkoorden (inroepen artikel 16 door het VK);
- EU-VS relaties; ihbz follow-up van de eerste EU-VS top (15 juni jl.) in navolging van de installatie van Biden administratie. Hier zijn o.m. afspraken gemaakt over nauwe samenwerking op multilateraal vlak, de bestrijding van COVID-19, klimaat, China en Iran. Wat NL betreft worden de uitgesproken ambities bekrachtigd met een volgende top in 2022.

Daarnaast wordt op een meer abstract niveau in de Unie een fundamentele discussie gevoerd over open strategische autonomie en de balans tussen openheid/multilateralisme en bescherming. Deze discussie komt terug in verschillende communautaire dossiers, zoals het industriebeleid/interne markt, digitale beleid, handelsbeleid als het buitenlands- veiligheids- en defensiebeleid van de Unie.

In toenemende mate maakt de "geopolitieke unie" gebruik van het sanctie-instrument. Sancties hebben ook de expliciete aandacht van de Kamer en media. Nederland is binnen de EU voortrekker op sanctiegebied. DIE-EX heeft veel expertise in huis en is daarnaast de schakel tussen de regio- en themadirecties, DJZ en het Brusselse proces.

Agenda

- MBZ: Gymnich/informele Raad Buitenlandse Zaken (Brest, 13-14 januari)
- MBZ: Raad Buitenlandse Zaken (Brussel, 24 januari)
- MBZ: Raad Algemene Zaken (Brussel, 24 januari)
- MBZ: Commissiedebat Brexit/nieuwe relatie VK (3 februari)
- MP: EU-AU Top (Brussel, 17-18 februari)
- MBZ: Raad Buitenlandse Zaken (Brussel, 21 februari)
- MBZ: Raad Algemene Zaken (Brussel, 22 februari)
- MBZ: informele Raad Algemene Zaken (Arles, 4 maart)
- MBHOS: informele Raad Buitenlandse Zaken / OS (Montpellier, 6-7 maart)
- MP: Informele Europese Raad (Frankrijk, 11 maart)
- MBZ: Raad Buitenlandse Zaken (Brussel, 21 maart)
- MBZ: Raad Algemene Zaken (Brussel, 22 maart)
- MP: Europese Raad (Brussel, 24-25 maart)

Eenheid Internationaal Cultuurbeleid (ICE)
ICE is verantwoordelijk voor het internationaal cultuurbeleid (ICB); een beleidsterrein dat onder de verantwoordelijkheid van drie bewindslieden valt (BZ – tevens coördinerend minister, BHOS en OCW). Met het vierjarig beleidskader (2021-2024) ondersteunen we m.n. Nederlandse cultuurmakers in het buitenland, prioriteiten van buitenlandbeleid, de SDG's en Nederlands cultureel erfgoed in den vreemde.

Actualiteit

- Beleidsvisie collecties uit een koloniale context: betreft reactie op advies van Raad voor Cultuur; in januari 2021 naar TK gestuurd. Uitgangspunten: herstel van onrecht en onvoorwaardelijke teruggave. Voorstel M OCW: met relevante landen gezamenlijk herkomstonderzoek versterken. BZ betrokken wegens rol ambassades en mogelijke samenwerkingsinstrumenten. Geldt in het bijzonder voor Suriname, Indonesië en Caribisch deel Koninkrijk. Onderwerp is controversieel verklaard door de Kamer en moet door nieuw kabinet weer worden geagendeerd. Diverse landen hebben al aanvragen gedaan.
- Relatie Vlaanderen/ Huis deBuren (Brussel): gezamenlijk met Vlaanderen en OCW gesubsidieerd Vlaams-Nederlands Huis voor cultuur en debat met de Nederlandse taal als gemene deler. Beheersovereenkomst voor komende periode binnenkort ter tekening.
- De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken diende op 2 december jl. een aantal vragen in n.a.v. de Voortgangsrapportage 2020: een overzicht van door posten, cultuurfondsen e.a. gerealiseerde projecten in het ICB voor het afgelopen jaar, dat op 17 november jl. aan TK werd aangeboden (Kamerstuk 31482, nr. 113). De beantwoording wordt op dit moment in overleg met OCW voorbereid en zal medio januari in concept aan u worden voorgelegd.

- Aanbieding evaluatie ICB 2017-2020 aan TK begin volgend jaar. Toelichting: evaluatie wordt in opdracht van BZ en OCW uitgevoerd. Dient als verantwoording aan TK en levert input op voor lopend en toekomstig ICB.
- Opening tentoonstelling Revolusi door beide cultuurministers NL en IND in Rijksmuseum in februari 2022, ondertekening hernieuwd MoU cultuursamenwerking NL-Indonesië (verantwoordelijkheid M OCW).

Bijlagen DGES
- Kamerbrief over 24/7 Loket Buitenland (Regeerakkoord 2017: 'Vertrouwen in de toekomst')
- Uitvoering van de gewijzigde motie van de leden Stoffer en Verhoeven over opstellen van een Ruslandstrategie
- Reactie op de motie van het lid Ploumen c.s. over uitwerken van de intensivering van de dialoog
- Kabinetsappreciatie mededeling over de relatie met Rusland
- Kamerbrief over conflict Azerbeidzjan-Armenië
- Motie van het lid Voordewind c.s. over erkennen van de Armeense genocide

7. Directoraat Generaal Internationale Samenwerking (DGIS)

Introductie
Het DGIS ondersteunt beide bewindspersonen maar hoofdzakelijk R bij het opstellen, uitvoeren en uitdragen van het NLse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid (OS-beleid). Afgelopen regeerperiode is dit beleid vastgelegd in de beleidsnota 'Investeren in Perspectief'. De *Sustainable Development Goals* (SDG's) zijn daarin leidend; een verschuiving naar focusregio's (Sahel, Hoorn van Afrika, MENA) is ingezet. De COVID-19 pandemie is voor de OS- beleidsagenda een negatieve ontwikkeling. BZ/DGIS werkt voor realisatie van deze agenda nauw samen met (internationale) organisaties als de VN, Wereldbank, EU, het maatschappelijk middenveld, bedrijfsleven en overheden. Het Directoraat Generaal Internationale Samenwerking (DGIS) bestaat uit 4 'themadirecties' (DDE, DSO, IGG en DSH) en het stafbureau Bureau Internationale Samenwerking (BIS). Hieronder treft u per directie kerngegevens en actualiteiten voor de komende maanden aan.

BIS
BIS ondersteunt de DGIS-leiding operationeel, strategisch en bestuurlijk en zorgt voor aansluiting met andere BZ-onderdelen. De jaarlijkse begrotingsbehandeling voor OS wordt door BIS gecoördineerd. BIS draagt bij aan strategische beleidsvorming op het terrein van internationale samenwerking, binnen een geïntegreerd BHOS- en buitenlandbeleid. BIS is houder van de dossiers beleidscoherentie en digitalisering. BIS coördineert de programma's *Minder Beter Flexibeler* (o.a. defragmentatie en Monitoring, Evaluatie en Leren (MEL)) en *Resultaatgericht Werken*.

Actualiteit
Een nieuwe beleidsnota: BIS coördineert het opstellen van een nieuwe beleidsnota 2022-2025 (incl. communicatietraject, interdepartementale afstemming en interne en externe consultaties). Het coalitieakkoord vormt de basis voor het OS-beleid voor de komende jaren.

Beleidscoherentie: NL rapporteert ieder jaar over de voortgang van het Actieplan 'beleidscoherentie voor ontwikkeling'. In 2022 zal het actieplan worden herzien, o.l.v. de minister voor BHOS, i.s.m. andere departementen. Klimaat, gelijke verdeling medicijnen en vaccins, het tegengaan van illegale geldstromen zijn mogelijk thema's.

COVID-19: BIS is aanspreekpunt voor algemeen internationaal COVID-19 beleid, zie o.a. Kamerbrief Build Back Better, Kamerbrief impact COVID-19 op armoede en ongelijkheid. Een maandelijkse SitRep wordt opgesteld voor R, met daarin de actuele stand van zaken.

OS-Portaal: het portaal is mei jl. live gegaan met informatie over OS, de OS-begroting en een rapportage over OS-resultaten op de belangrijkste 11 thema's en 20 landen van het BHOS beleid. Aan de Kamer is toegezegd om in 2022 te zorgen voor een betere koppeling tussen indicatoren, resultaten, begrotingsartikelen, en eindresultaten te presenteren voor activiteiten groter dan 5 miljoen Euro.

Agenda
- 23-27 januari: 5e VN conferentie *Least Developed Countries*, Doha. Deelname R of DGIS;
- Januari/februari: *COVID-19 Ministerial Contact Group* (informeel op initiatief CAN en VK);
- Februari: *Climate Adaptation Ministerial Meeting* (olv *Nordic+*). Vanaf sept 2022 is NL voorzitter van de *Nordic+.*

Directie Duurzame Economische Ontwikkeling (DDE)
DDE werkt aan versterking van het micro-, midden- en kleinbedrijf (MKB) in ontwikkelingslanden, als motor voor fatsoenlijk werk en economische groei (SDG8), vooral werkgelegenheid voor jongeren en vrouwen. Economisch herstel en vergroten van economische weerbaarheid na COVID-19 zijn prioritair (naslag: impact op werkgelegenheid; impact op investeringen, uit het recente World Investment Report). De inzet is gericht op: 1) versterking ondernemingsklimaat in Afrika en het Midden-Oosten, 2) betere handel door wegnemen van barrières en ketenverduurzaming en 3) toegang tot financiering voor het MKB, onder meer via FMO, het Dutch Good Growth Fund en multilateraal. Het bedrijfsleven is partner in ontwikkeling; geen kanaal voor de uitvoering (geen gebonden hulp).

Actualiteit

Afrikastrategie: DDE en DIO geven samen de publiek-private inzet op Afrika vorm waar de Tweede Kamer via een motie van Kuik/Amhaouch (CDA) verzocht heeft, in reactie op de Afrika-strategie van het NLs bedrijfsleven. Hierbij spelen Invest International en RVO een rol.

Klimaat/vergroening: DDE, IGG en DIO werken aan diverse moties van de Tweede Kamer, onder meer Van der Lee (GL). Nadruk op (1) uitfaseren van fossiel uit alle activiteiten, (2) meer publieke en private klimaatfinanciering door NL en (3) focus van klimaatinvesteringen op de armste landen.
IMVO: samen met IMH geeft DDE vorm aan het beleid op het gebied van Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) met wetgeving als centraal element. Inzet is om een positieve ontwikkelingsimpact te verzekeren. Prioriteit op leefbaar loon, kinderarbeid en ontbossing in de sectoren textiel, cacao en palmolie. Een (breder) Nationaal Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten is medio 2022 aan de Tweede Kamer toegezegd.
Belastingen: met FIN zet DDE in op het voorkomen van belastingontwijking door multinationals en het verbeteren van belastingheffing door ontwikkelingslanden, onder meer door capaciteitsversterking via multilaterale programma's. Hierover ging oktober jl. een beleidsevaluatie naar de Kamer.
FMO: NLse ngo's (Both Ends, Oxfam, SOMO) vragen politieke en publicitaire aandacht voor vermeende mensenrechtenschendingen door FMO (zie recente beantwoording Kamervragen). Gevolg kan zijn dat FMO risico-avers wordt m.b.t. investeren in fragiele staten. FIN is verantwoordelijk voor FMO als aandeelhouder, BHOS is beleidsverantwoordelijk en DNB is toezichthouder.

Agenda

- Januari: lancering van innovatieve activaklasse door ABP, gericht op financiering o.g.v. SDG's en klimaatfinanciering. Publicitaire inzet rond jaarvergadering WB/IMF;
- 16 februari: CD Handelsbetrekkingen Afrika, w.o. AIV-advies Sociale bescherming;
- 16-17 februari: EU-Africa Business Forum (voorafgaand aan EU-AU top);
- Eerste kwartaal 2022: kabinetsreactie op de beleidsdoorlichting van begrotingsartikel 17.1 over de hulp- en handelsagenda. Mogelijkheid voor verdere beleids- en landenfocus.

Directie Sociale Ontwikkeling (DSO)

DSO is verantwoordelijk voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), vrouwenrechten en gendergelijkheid, maatschappelijke organisaties/*civic space*, onderwijs en jongeren. NL is internationaal op deze terreinen een zichtbare speler. NL kent een lange historie van steun aan het maatschappelijk middenveld (MMV) en bescherming van *civic space*, die wereldwijd krimpt. Steun aan MMV is middel én doel (een sterk MMV overheden en bedrijfsleven aanspreekt op naleven van mensenrechten en behalen SDG's). In januari 2021 zijn 42 nieuwe strategische partnerschappen van start gegaan voor EUR 1,2 miljard (vijf jaar) met specifiek aandacht voor lokaal leiderschap. BZ is niet alleen financier maar ook actief partner middels inzet van diplomatie.

Met de *Youth at Heart* strategie (2020) plaatst NL jongeren in het hart van het OS-beleid en is daarmee voorloper. Er is een Ambassadeur voor Jongeren, Onderwijs en Werk aangesteld. Naast inzet op onderwijs, werkgelegenheid en ondernemerschap (met DDE) zet NL in op jongeren-participatie. NL organiseerde hierover een virtuele conferentie met meer dan 75 internationale organisaties. Een internationale Jongerenadviescommissie is vanaf december 2021 operationeel, voor samenwerking tussen het ministerie en jongeren uit het Midden-Oosten, Afrika en NL.

Actualiteit

COVID-19: Ter bestrijding van de COVID-19 pandemie draagt NL in totaal (2020-2022) EUR 245 miljoen bij aan de *Acces to COVID-19 Tools Accelerator* (ACT-A), het mondiale coördinatie mechanisme van de WHO, zie ook Kamerbrief stand van zaken wereldwijde aanpak COVID-19. NL draagt bij aan de aanschaf van vaccins via COVAX, de vaccinpijler van ACT-A, maar ook aan *country readiness* en versterking van gezondheidssystemen. Bij de COVID-respons werken BHOS en VWS samen. In veel OS landen staat basisgezondheid door COVID-19 onder druk. Daarom blijft NL investeren in SRGR inclusief hiv/AIDS, in lijn met motie van Dijk (begrotingsbehandeling 2021).

De druk op gendergelijkheid, vrouwenrechten, SRGR en rechten van LHBTI-personen is verder toegenomen. Regressieve krachten proberen lang staande afspraken en verworvenheden op het terrein van gendergelijkheid en SRGR te ondermijnen. Binnen de EU, Raad van Europa, OESO-DAC, OVSE, AVVN en de Mensenrechtenraad zet NL in op gendergelijkheid en SRGR.

Global Health: de Tweede Kamer heeft aan de AIV gevraagd een advies uit te brengen over een NLse *Global Health Strategy*. Gezien het coalitieakkoord en in reactie op dit advies moet worden bezien waar NL meerwaarde heeft binnen het brede terrein van *Global Health*. Vanuit OS wordt nadruk gelegd op SRGR, het versterken van gezondheidssystemen en beleidscoherentie.

FBB: In de Kamerbrief van april 2021 aan de Eerste Kamer heeft R toegezegd nader onderzoek te doen naar de toegevoegde waarde van een feministisch buitenland beleid (FBB) voor NL.

MMV: Als vicevoorzitter van de OESO/DAC *Community of Practice on Civil Society* heeft NL bijgedragen aan de aanname van de *Recommmendation on Enabling Civil Society in Development Co-operation and Humanitarian Assistance* juli 2021. Dit is een internationale standaard gericht op de donorgemeenschap die stelt dat donoren maatschappelijke ruimte moeten bevorderen. 2022 staat in het teken van het aanmoedigen van internationale organisaties en niet-DAC leden zich te committeren. Het bevorderen van lokaal leiderschap is de eerste implementatieprioriteit.

Onderwijs: NL zet in op basisonderwijs, beroeps-, en hoger onderwijs, om grondoorzaken van armoede aan te pakken. Door schoolsluitingen i.v.m. de COVID19-pandemie vergroot het aandeel tienjarigen in lage en midden-inkomenslanden dat een tekst niet kan lezen tot zo'n 70 procent. Dit grote verlies aan *human capital* leidt volgens een recent WB-UNICEF-UNESCO rapport tot een geschat inkomensverlies van USD 17 biljoen. De motie Koekkoek verzoekt NL een actieve rol te spelen op het terrein van jongeren, onderwijs en werk op de EU-AU-top (feb 2022). De Kamer krijgt medio 2022 informatie over het nieuwe programma voor Beroeps-, en Hoger Onderwijs na consultatie van externe stakeholders. Dit programma is de opvolger van het *Orange Knowledge Programma* dat eind 2023 afloopt.

Agenda

- Februari: AIV-advies over *Global Health;*
- 17-18 februari: EU-AU top, inzet op jongerenparticipatie, -onderwijs en –werkgelegenheid;
- 14-25 maart, Commission on the Status of Women (New York), focus gender en klimaat;
- 22-28 mei, *World Health Assembly* (Genève);
- September: VN Top Onderwijs met nadruk op financiering, digitalisering, klimaatonderwijs, meisjesonderwijs en *Comprehensive Sexuality Education.*

Directie Inclusieve Groene Groei (IGG)

IGG ondersteunt inclusieve groene groei in OS-landen en bevordert duurzaam beheer van onze planeet, door duurzame omgang met en inclusieve toegang tot internationale publieke goederen te bevorderen. Beleidsthema's zijn voedselzekerheid, water, energie en klimaat. In totaal zet IGG op deze onderwerpen ca. 750 mln. per jaar in. Voor water en voedselzekerheid is 50% van de middelen gedelegeerd aan de posten.

Voedselzekerheid krijgt vorm i.s.m. minister van LNV (Kamerbrief 2019). Belangrijkste doelen: verhogen van productiviteit en inkomens van boeren, verbeteren van voeding en duurzaam gebruik van land, juist ook daar waar meerdere oorzaken van honger (armoede, conflict, klimaatopwarming en recent Covid) elkaar versterken. Dit maakt de uitvoering ingewikkeld en resultaatbereik bescheiden.
NL draagt bij aan goed waterbeheer en toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen en heeft zich gecommitteerd om tot 2030 30 mln mensen toegang te geven tot veilig drinkwater en 50 mln. mensen tot betere sanitaire voorzieningen (WASH Brief).
Conform het Parijs-akkoord en SDG13 is de inzet het tegengaan van klimaatverandering (mitigatie) en aanpassing op gevolgen van klimaatverandering (adaptatie). Daartoe besteedt NL naar verwachting 660 mln. publieke klimaatfinanciering en mobiliseert het met publieke middelen 640 miljoen private klimaatinvestering.[7] Daarnaast coördineert BHOS/IGG de rijksbrede mondiale klimaatdiplomatie, o.m. bij klimaattoppen zoals COP26 (onderhandelingen o.l.v. EZK). Ook werkt IGG aan vergroening van multilaterale ontwikkelingsbanken. Ook zet NL in op bosbehoud en wordt biodiversiteit geïntegreerd binnen OS-activiteiten (biodiversiteitsverdrag en verwoestijningsverdrag (UNCCD-COP15). Binnen de EU wordt in 2022 onderhanddelingen over het EU Fit for 55 wetgevingspakket.

[7] Klimaatfinanciering betreft meer dan 400 programma's (incl mainstreaming van Klimaat in andere OS-programma's) en wordt via HGIS-nota/verslag gedeeld met de kamer. Budget voor art. 2.3 daalt in 2023 45 mln.

Voor de *High Level Dialogue on Energy* in september 2021 presenteerde NL als een van de *Global Champions* de NL energy compact een samenwerking met NL partners om SDG7 te bereiken. NL zet ook in op verduurzaming van minerale waardeketens en ondersteunen van grondstofrijke OS-landen in duurzaam beheer van de mijnbouwsector.

Het NL polair beleid is vervat in de NL Polaire Strategie 2021-2025 'Beslagen ten IJs'. De focus ligt hierbij op duurzaamheid, internationale samenwerking en wetenschappelijk onderzoek. NL inzet is primair gericht op ondersteunen van de internationale juridische en bestuurlijke kaders, waarbij het VN-Zeerechtverdrag (UNCLOS) de basis vormt. Op oceanen is BZ het coördinerend ministerie en het NL oceanenbeleid is vervat in de Oceanennotitie 2017.

Actualiteit
Voedselzekerheid: Sinds 2015 stijgt het aantal mensen met honger, recent nog meer door de COVID-19 pandemie (ref. FAO). IGG zet in op duurzame voedselsystemen, (ref *UN Food System Summit*).
Klimaatverandering: In Q1 2022 verschijnt weer het IPCC rapport over adaptatie. De WMO waarschuwde onlangs dat watergerelateerde rampen en -schaarste in rap tempo toenemen a.g.v. klimaatverandering (WMO rapport). Als co-host van de VN 2023 Waterconferentie beoogt NL water in het hart van de 2030 agenda te plaatsen.
Ontbossing: BNC-fiche over EU-verordening import ontbossingsvrije producten is 11 januari in CoCo en 14 januari in MR. Veel interesse kamer waaronder 2 aangehouden moties.

Agenda
- 18 en 19 januari: Water, Energy, Food Summit in Dubai (Worldexpo);
- Mei 2021: UNCCD COP15, Abidjan;
- 16-17 februari: 7e Our Oceans Conference te Palau;
- 27 juni -1 juli: 2e VN-Oceanenconferentie te Lissabon;
- 8-20 november 2022: COP27, Sharm-el-Sheikh, Egypte;
- 2e helft 2022: *UN Convention on Biodiversity COP15*, Kunming;
- 23/24 maart '23: *UN Water 2023 Conference*, New York (NL en Tadzjikistan co-hosts).

Directie Humanitaire hulp, Veiligheid & Rechtsorde en Migratie &, Ontheemding (DSH)
DSH staat voor perspectief voor mensen die lijden onder geweld en rechteloosheid en voor behoud van veerkracht en menselijke waardigheid, door te werken aan oplossingen voor instabiliteit en humanitaire crisissituaties. DSH adresseert grondoorzaken van instabiliteit en conflict.
De inzet op Humanitaire hulp (Beleidsnota 'Mensen Eerst' en Kamerbrief over Humanitaire hulp en diplomatie 2021) heeft brede steun in de Tweede Kamer. Budget bedraagt 438 mln. in 2022. Focus op humanitaire diplomatie en naleving internationaal humanitair recht; betrokkenheid lokale actoren, effectief en efficiënt humanitair systeem (*Grand Bargain* 2.0).

Daarnaast zet DSH in op veiligheid en rechtsorde: het voorkomen van conflict, instabiliteit en onveiligheid is een hoofddoel van het NLse buitenlandbeleid en de BHOS-nota, direct gerelateerd aan SDG16 (*vrede, justitie en sterke publieke diensten,* en met name SDG 16.3, het verbeteren van toegang tot recht). Prioritaire landen en regio's: MENA-regio, Sahel, Hoorn van Afrika, Grote Meren, Irak en Afghanistan. De werkwijze is geïntegreerd: OS-diplomatie-defensie.

NL biedt perspectief aan kwetsbare vluchtelingen- en gastgemeenschappen via opvang in de regio, m.n. door betere toegang tot onderwijs, werkgelegenheid en bescherming. Dit heeft brede steun in TK. Het opvang in de regio budget bedraagt 128 miljoen euro per jaar en is vooral gericht op landen in de Hoorn van Afrika en het Midden Oosten. Er is daarnaast 34 miljoen per jaar beschikbaar voor migratiesamenwerking met landen van oorsprong en transit. Programmering richt zich op het verbeteren van de bescherming van kwetsbare migranten, het voorkomen van irreguliere migratie, het bestrijden van mensenhandel en –smokkel en terugkeer + assistentie bij herintegratie, zie ook de integrale migratie agenda en de Kamerbrief over voortgang opvang vluchtelingen in de regio.
Daarnaast draagt ODA bij aan de kosten voor eerstejaars asielopvang. Door oplopende instroomcijfers en inefficiënties in de asielketen lopen deze kosten op naar €429.8 miljoen dit jaar (schatting), een tegenvaller over 2021 van €38. De opwaartse trend lijkt zich voort te zetten.

Het tegengaan van seksuele uitbuiting en misbruik (SEAH) en Mentale Gezondheid en Psychosociale zorg (MHPSS; Kamerbrief 29 september jl.) zijn dwarsdoorsnijdende, prioritaire thema's.

Actualiteit
Humanitaire inzet: op 2 december uitgekomen *Global Humanitarian Overview* van de VN becijferde dat het recordbedrag van 41 miljard dollar (ruim 36 miljard euro) nodig is in 2022 om aan 183 miljoen zeer kwetsbare mensen in 63 landen hulp te verlenen. Begin 2022 zal de jaarlijkse brief over NLse humanitaire inzet naar de Kamer gaan.

Afghanistan: Na de machtsovername door de Taliban in Afghanistan heeft NL EUR 23.5 mln steun gegeven voor de Afghaanse bevolking (humanitaire hulp (20) en opvang in de regio (3,5)). Reguliere OS-steun staat vooralsnog *on hold*. De vorige R heeft besloten bepaalde programma's onder voorwaarden, door te laten gaan. Hierover is een Kamerbrief in voorbereiding. Daarnaast wordt onderzocht of via een trust fund van een multilaterale organisatie (VN/Wereldbank) kan worden bijgedragen aan gezondheidszorg en mogelijk onderwijs, om een implosie van de dienstverlening te voorkomen. Zie voor een overzicht de eerdere Kamerbrief toekomstige inzet en hulp aan Afghanistan.

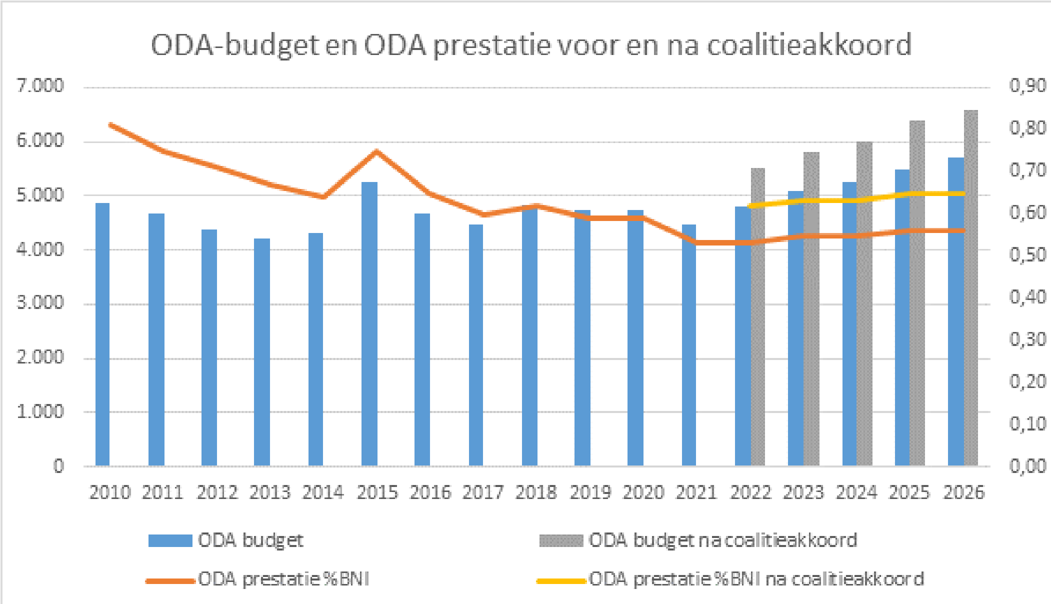
WOB-verzoeken: DSH heeft een aantal **WOB-verzoeken** ontvangen over Stichting Mayday/White Helmets; Oeganda/Rule of Law; Clingendael/Conflict Research Unit/Syrië (in overweging).

Agenda
- 24-26 januari: *European Humanitarian Forum*, uitnodiging M/R voor opening en R voor evenement over Conflict en Honger;
- 09-13 mei: *Global Compact on Migration* (GCM) Review Forum;
- 1-2 juni: World Justice Forum, voorstel: NL host een ministeriele bijeenkomst (mogelijk virtueel) op voortgang werk Justice Action Coalition en SDG 16.3.

Directie Financieel-Economische Zaken (FEZ)
FEZ coördineert de BZ- en BHOS-begroting. MinBHOS/R is coördinerend minister voor het rijksbrede ODA-budget. Hieronder een overzicht van alle ODA-uitgaven en netto-ODA-prestaties voor de periode 2000 tot en met 2026. Vanaf 2021 betreft dit een raming en vanaf 2022 is het effect weergegeven van de maatregelen uit het coalitieakkoord (intensivering OS en actualisering EU-toerekening). Zie ook de toelichting onder actualiteit.

Om de beheersbaarheid en inzichtelijkheid van de BHOS-begroting te verbeteren is artikelonderdeel 5.4 gecreëerd (het 'verdeelartikel'). Hier worden mutaties als gevolg van BNI-aanpassingen en/of verhoogde/verlaagde toerekeningen zoals asiel opgevangen. Ook wordt overprogrammering op het verdeelartikel verwerkt. Dit betekent dat gedurende het jaar meer uitgaven zijn geraamd dan dat er budget is. Op deze manier kan vertraging of het niet doorgaan van projecten worden opgevangen. Het verdeelartikel 5.4 staat aan het einde van het jaar op nul. Het verdeelartikel wordt bij de begrotingsmomenten aangepast: begroting, eerste en tweede suppletoire begroting.

In het coalitieakkoord is voor de intensivering op de BZ-begroting voor het postennet en mensenrechten niet aangegeven of dit deels ODA is. Dit wordt pas bij de invulling bekend. Daarom is dit niet verwerkt in onderstaande cijfers.

Actualiteit
Het oorspronkelijke BHOS-budget voor 2022 was EUR 3,266 miljard (ODA en non-ODA samen). Daarmee was het budget voor 2022 ongeveer EUR 202 mln hoger dan voor 2021. Het op 15 december gepubliceerde coalitieakkoord vermeldt een structurele verhoging van het ODA-budget met EUR 500 mln per jaar (oplopend van EUR 300 mln per jaar in de periode 2022-2024 naar EUR 500 mln per jaar vanaf 2025). Extra kosten vanwege de toerekening voor eerstejaarsopvang van asielzoekers dienen hieruit te worden gedekt. Hierdoor wordt de resterende beleidsruimte beperkt. Deze moet gebruikt worden voor COVAX, hulp bij een groene doorstart in klimaatadaptatie en -mitigatie en voor opvang in de regio. Naast de structurele verhoging van het ODA-budget wordt de EU-toerekening aan ODA geactualiseerd. Er wordt meer toegerekend aan ODA, waardoor de ODA-prestatie stijgt. E.e.a. leidt dus niet tot extra ODA-middelen, maar gaat ook niet ten koste daarvan.

Het BHOS-budget voor 2022 komt hiermee op EUR 3,566 miljard (ODA + non-ODA). Het totale ODA plafond voor 2022 wordt EUR 5,533 miljard (voor het coalitieakkoord EUR 4,807 miljard).
Het netto ODA-percentage wijzigt op basis van het coalitieakkoord, en komt voor 2022 uit op 0,62%, oplopend naar 0,65% in 2026. Zonder de maatregelen uit het coalitieakkoord zou het ODA percentage uitkomen op 0,53% BNI in 2022 oplopend naar 0,56% BNI in 2025. Er ligt een bij de begrotingsbehandeling aangenomen Motie Teunissen over "substantiële stappen om terug te groeien naar een ODA-budget van 0,7% BNI. Het coalitieakkoord is een stap in die richting, maar behaalt niet de 0,7% BNI.

Ondanks zorgvuldig risicomanagement komen (vermoedens van) malversaties voor met OS-middelen. De budgethouder meldt deze bij het FEZ Expertisecentrum Malversaties (ECM). Zij maken samen de afweging, bij een bedrag > 100.000 EUR en/of politiek gevoeligheid, om M of R binnen 48 uur te informeren. Malversaties liggen gevoelig in de Kamer. De Kamer wordt over alle bewezen malversaties geïnformeerd via het departementaal jaarverslag en (recente toezegging R) middels een kamerbrief, als een vermoeden van malversatie van > 100.000 EUR, gegrond is verklaard.

Agenda
- Januari: startbrief kabinet en verwerking daarvan in incidentele suppletoire begrotingen;
- 4 februari eerste versie jaarverslag 2021 naar R, 3 maart definitieve versie ter tekening.

<u>Directie Multilaterale Instellingen en Mensenrechten (DMM)</u>
DMM is als thema en forumdirectie verantwoordelijk voor: 1) politiek-juridische VN-zaken en mensenrechten (DMM/MP), 2) gespecialiseerde VN-organisaties en VN- fondsen en -programma's op OS-terrein (DMM/SE), 3)de internationale en regionale financiële instellingen (DMM/IF).

DMM valt onder DGPZ, al zijn DMM/SE en DMM/IF vrijwel uitsluitend op OS-terrein actief. De mensenrechtenambassadeur, de gezant voor religie en levensovertuiging en de nationale SDG-coördinator zijn aan DMM verbonden. De minister van BHOS is coördinerend bewindspersoon voor de binnenlandse uitvoering van de SDG's, waarvoor een nationaal coördinator is aangesteld (Sandra Pellegrom). DMM heeft ca. 80 medewerkers en een jaarlijks budget van ongeveer 650 miljoen euro.

Actualiteit

Binnenlandse SDG-coördinatie: is effectiever bij een binnenlands gericht ministerie, maar besluit is aan het nieuwe kabinet gelaten. Het zou goed zijn als hiervoor aandacht is in **constituerend beraad**. N.a.v. begrotingsbehandeling BHOS wordt met EZK, LNV, FIN en JenV bezien hoe SDG-Toets in IAK kan worden versterkt (motie-Ceder). Verder wordt nationale SDG-rapportage aan Kamer (Verantwoordingsdag) en 2^e^ Koninkrijksrapportage aan VN (juli 2022) voorbereid.

COVID-19 heeft de publieke schuldensituatie in veel lage- en middeninkomenslanden verder verslechterd. Een groot deel van de schulden zijn in handen van China en private crediteuren, waardoor onderhandelingen over oplossingen complexer zijn. G20 en de Club van Parijs hebben het schuldenmoratorium het *Debt Service Suspension Initiative* (DSSI) en het herstructureringsraamwerk *Common Framework* gelanceerd, maar toepassing ervan is nog beperkt. Het is onduidelijk in hoeverre China mee zal werken aan oplossingen; China is terughoudend met delen van informatie of mee te werken aan nieuwe schuldverlichtingsoperaties.

IDA 20***:*** mid-december is de 20^e^ middelenaanvulling van het loket van de Wereldbankgroep (*International Development Association*) afgerond. NL zal in beginsel ca. EUR 850 mln bijdragen voor drie jaar. NL heeft ingezet op klimaat, schulden, gender en inclusiviteit. VK gaat minder betalen dan NL en minder dan in voorgaande jaren; Saudi Arabië als nieuwe donor aanzienlijk meer.

Meerjarige Algemene Vrijwillige Bijdragen (AVB's): deze lopen af voor een aantal VN-organisaties in 2021 (UNHCR, UNICEF en WHO). NL geeft deze meerjarig i.v.m. goed donorschap (efficiency en voorspelbaarheid van financiering). Voor 2022 is door uw voorganger reeds het bedrag vastgelegd; voor de periode 2023-2025 zullen de bijdragen u spoedig worden voorgelegd. Het gaat om een bedrag van ongeveer EUR 224 mln per jaar.

Nieuwe multilaterale strategie: verzending aan de Kamer van de nieuwe multilaterale strategie volgt in het najaar. Vanuit de Kamer is vooral belangstelling voor mensenrechten, incl. geloofsovertuiging en persvrijheid, de besteding van hieraan gerelateerde fondsen en het concept *Build Back Better*.

Mensenrechten(fonds): het beleid (uit 2013)bestaat uit de prioriteiten LHBTI, vrijheid van meningsuiting, mensenrechtenverdedigers, vrouwenrechten, vrijheid van religie en levensovertuiging en het tegengaan van straffeloosheid (accountability). In een recente (vooralsnog aangehouden) motie heeft o.a. Groen Links verzocht om een nieuw mensenrechtenbeleid dat aansluit bij de huidige geopolitieke ontwikkelingen. Er wordt gewerkt aan een nieuw subsidiekader voor het mensenrechtenfonds-centraal fonds dat gericht zal zijn op verhoogde veiligheid van verdedigers van mensenrechten en van journalisten. Voor de periode 2022-2027 is ongeveer 38 miljoen beschikbaar (wellicht meer vanwege de in het regeerakkoord genoemde verhoging van het Mensenrechtenfonds.

Peacebuilding Commission: NL is in 2022 lid van de VN *Peacebuilding Commission*, waardoor NL op hoog niveau kan bijdragen aan duurzame stabiliteit en vrede in (post)conflictlanden.

Agenda

- 9-10 februari: *Media Freedom Coalition*, Tallinn (deelname M). NL is met Canada co-voorzitter;
- Februari/maart; Mensenrechtenraad, Geneve (deelname M);
- 22-24 april 2022: voorjaarsvergadering en *Development Committee* Wereldbank, Washington.

Directie Integratie Europa – Extern (zie ook onder DGES)

DIE-EX is verantwoordelijk voor de coördinatie van het NLse beleid t.a.v. het EU-externe beleid, waaronder EU Ontwikkelingssamenwerking (EUOS), EUOS is een parallelle bevoegdheid van Europese Commissie en lidstaten. NL draagt ongeveer 5,9% bij aan de EU OS-begroting (BNI-sleutel). In het regeerakkoord is de EU-toerekening geactualiseerd naar EUR 863 miljoen per jaar. NL werkt in EU

verband nauw samen met ZWE, DK, FIN, DUI en FRA. Met POL en HON gaat het moeilijker op gendergelijkheid en SRGR en met HON op legale migratie.
Minstens tweemaal per jaar vindt een Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking plaats (deelname R). Voor elke Raad vindt een Commissiedebat plaats. Onder het nieuwe Meerjarige Financiële Kader (MFK 2021-2027) is het Europees Ontwikkelingsfonds (cfm. inzet NL) onder de EU-begroting gebracht: het *Neighbourhood, Development en International Cooperation Instrument* (NDICI). Budget 2021-2027 bedraagt EUR 79,5 mld waarvan ten minste 93% officiële ODA. Naast het NDICI blijven er aparte EU instrumenten voor humanitaire hulp, pre-toetredingssteun (IPA III) en voor Landen en Gebieden Overzee, waaronder het Caribisch deel van het Koninkrijk.
Actualiteit
EU-OS algemeen: De minister van BHOS stuurt ieder jaar in het voorjaar een Kamerbrief over EUOS en de resultaten die daarmee behaald worden (in reactie op motie Becker/Bouali). Aandachtspunten van de Tweede Kamer zijn bijv. naleving migratie-afspraken, toegang van NLse bedrijven tot EU OS, toegang van Chinese partijen tot EU OS-middelen, EU-begrotingssteun (doet NL zelf niet meer) en Europese (zichtbare) bijdrage aan wereldwijde beschikbaarheid van COVID vaccins.
Global Gateway: Op 01/12 brachten CIE en HV *Global Gateway* mededeling uit: over een mondiale EU connectiviteitsstrategie, tegenhanger *Chinese Belt and Road* initiatief. BNC fiche in februari.

Agenda
- Februari: BNC-fiche *Global Gateway;*
- 6-7 maart: informele RBZ/OS – Montpellier;
- 20 mei Raad Buitenlandse Zaken / OS.

Directie Sub-Sahara Afrika (DAF), zie ook aantekening DGPZ-hoofdstuk
DAF werkt in twee van de drie focusregio's: Hoorn van Afrika (Soedan, Zuid-Soedan, Ethiopië, Eritrea, Somalië, Kenia, Oeganda) en Sahel (Mali, Mauritanie, Burkina Faso, Niger, Tsjaad, Senegal, Nigeria). DAF coördineert de landenteams waarin het integrale beleid wordt vormgegeven (een landenteam bestaat uit de meest betrokken Haagse directies en de post). NL heeft 21 ambassades in Sub-Sahara-Afrika, waarvan twee recent zijn geopend in Niger en Burkina Faso.

Actualiteit
Hoorn van Afrika: in november 2020 is in Ethiopië een conflict uitgebroken tussen de federale regering en de Tigray regio wat het land in vergaande mate heeft gedestabiliseerd. Gevolg is dat in Tigray meer dan 400.000 mensen ernstig tekort hebben aan voedsel. De strijd in Ethiopië gaat door en er blijven berichten binnen komen over mensenrechtenschendingen van beide partijen. R heeft 10 december 2021 besloten alle OS steun rechtstreeks en via derden aan de Ethiopische overheid per direct aan te houden. Enkel programma's met ngo's of de private sector, die niet direct via de overheid lopen, evenals humanitaire programma's, kunnen worden voortgezet.

Sahel: de NLse inzet is voor de periode 2019-2022 ca. EUR 400 miljoen voor drie landen: Mali, Burkina Faso en Niger. Inzet is gericht op zowel korte termijn (veiligheid/stabiliteit) als midden- (goed bestuur) en lange termijn (o.a. armoedebestrijding, klimaat) doelstellingen. In Mali is inmiddels de nasleep van de militaire staatsgreep van eind mei 2021 overheersend. Om verdere destabilisering te voorkomen en de bevolking te blijven ondersteunen, zetten NL en de EU(-lidstaten) OS in Mali voorlopig voort. NL-OS loopt vooral via ngo's en multilaterale instellingen.
De Tweede Kamer (plus media) heeft naast Ethiopië en Mali aandacht voor:
- Mozambique: armoede en slecht bestuur zijn voedingsbodem voor (religieus) extremisme (Cabo Delgado); NL betrokkenheid met exportkredietverzekering (EKV) van LNG project (Total);
- Nigeria: humanitaire en veiligheidssituatie in het noorden, positie christenen in het midden van het land en de Niger Delta/ Shell, milieu, mensenrechten;
- Zuid-Afrika: COVID-19 crisis, geweld tegen (witte) boeren, landonteigening zonder compensatie, IMVO rondom ontginning grondstoffen, uitlevering veroordeelde wapenhandelaar aan NL;
- Oeganda: inzet van door NL gefinancierde politievoertuigen tegen demonstranten en inperking van MMV en politieke oppositie.
- Rwanda: het NLse beleid m.b.t. de uitlevering van genocideverdachten.

DAF heeft een aanzienlijk aantal **WOB-verzoeken** in (mede-)behandeling of recent afgerond over onder meer Soedan, Eritrea, Rwanda, Oeganda, Angola, Ghana, Mozambique en Zuid-Afrika.

Agenda
- 16-17 februari: EU-AU top, Brussel o.a. COVID-respons/herstel, vrede, veiligheid, migratie;
- April/mei 2020: conferentie extremistisch geweld in de Sahelregio) o.l.v. NL i.s.m. Duitsland.

Directie Azië en Oceanië (DAO)
DAO is verantwoordelijk voor de coördinatie van het buitenlands beleid en de betrekkingen met de landen in Azië en Oceanië, waaronder China en Afghanistan. Deze regio - van Pakistan tot de Pacific – is van snel groeiend geopolitiek en economisch belang en – met ruim zestig procent van de wereldbevolking - ook onmisbaar voor het behalen van de mondiale klimaatdoelen.

Actualiteit
Voor actualiteit ten aanzien van Afghanistan verwijzen we u graag naar het DGPZ-hoofdstuk.De Indo-Pacific staat nadrukkelijk op de radar van de EU. Op 16 september is door EDEO/CIE een gezamenlijke Mededeling over de Indo-Pacific uitgebracht, gericht op o.a. versterking van de samenwerking met *like-minded* landen in de regio op een brede agenda. NL heeft met DUI en FRA een voortrekkersrol gespeeld bij de totstandkoming van deze strategie. Indonesië is geen OS-land meer, de hulp is vorig jaar uitgefaseerd; het land blijft evenwel (ook politiek) van belang.
De Tweede Kamer vraagt beleidsconsequenties van de invloed van China in OS-landen (Afrika), en van ontwikkelingen in China zelf (o.a. de situatie in Xinjiang - zie ook Kamerbrief over China) in kaart te brengen. NL zet in EU-verband in op afbouw van de OS-status van China binnen de WTO.
De Tweede Kamer heeft toenemende aandacht voor India, m.n. de mensenrechtensituatie: vrijheid van religie, beperkingen voor ngo's, arbeidsomstandigheden en -rechten, en kastendiscriminatie. Kamervragen zijn gesteld door SGP en CU over onderdrukking van religieuze minderheden, verder heeft de VKC Buitenland recent een brief gevraagd over het NLse beleid in relatie tot India.
G20**:** In 2023 zal India G20 voorzitter zijn. NL voert actieve lobby voor een wildcard.

Directie Noord-Afrika en Midden-Oosten (DAM): Voor de volledige DAM-passage verwijzen we u graag naar het DGPZ-hoofdstuk, dat ook de DGIS-aspecten bevat.

Directie Westelijk Halfrond (DWH): Voor de volledige DWH-passage verwijzen we u graag naar het DGPZ-hoofdstuk, dat ook de DGIS-aspecten bevat.

Bijlagen DGIS

- Beleidsnota Investeren in Perspectief
- Kamerbrief Build Back Better
- Kamerbrief impact COVID-19 op armoede en ongelijkheid
- ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Eighth edition
- Impact op investeringen, United Nations Conference on Trade and Development: Key Messages. Investment Trends And Prospects
- Motie van de leden Kuik en Amhaouch (CDA) over de Afrika Taskforce en een Afrika Strategie voor het komende decennium)
- Motie van het lid Van der Lee (GL) over het verder vergroenen van de programma's binnen artikel 1 van de BuHa-OS-begroting
- Evaluatie ondersteuning belastingheffing in ontwikkelingslanden
- Antwoord op vragen van de leden Teunissen en Van Raan over een door FMO gefinancierd bedrijf dat is veroordeeld voor een moordcomplot in Honduras
- CIVICUS Monitor: Tracking Civic Space
- Kamerbrief uitkomst tender Versterking Maatschappelijk Middenveld
- Youth at Heart strategie
- Youth at Heart conferentie
- Internationale Jongerenadviescommissie
- Kamerbrief stand van zaken wereldwijde aanpak COVID-19
- Beantwoording aanvullende Eerste Kamervragen over genderactieplan (GAP) III
- WB-UNICEF-UNESCO rapport The State of the Global Education Crisis: A Path to Recovery
- Kamerbrief Op weg naar een wereld zonder honger in 2030: de Nederlandse inzet
- WASH strategie 2016-2030 - Beleid ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking
- Kamerbrief inzake reactie op de wetenschappelijke factsheet internationale klimaatfinanciering
- Kamerbrief klimaatdiplomatie
- Kamerbrief over de uitkomsten COP26 in Glasgow Schotland
- Kamerbrief inzake internationale inzet bosbehoud en bosherstel
- Kamerbrief inzake versterking internationale inzet op biodiversiteit
- Reactie op verzoek commissie over de Nederlandse inzet voor de VN-top over biodiversiteit en de stand van zaken van het proces
- Website NLPlatform: NL energy compact
- Polaire strategie 2021-2025: Beslagen ten ijs
- Oceanennotitie 2017
- WMO rapport The State of Climate Services 2021: Water
- Mensen eerst: Nederlandse koers humanitaire diplomatie en noodhulp
- Kamerbrief over Humanitaire hulp en diplomatie 2021
- Integrale Migratieagenda
- Kamerbrief over voortgang opvang vluchtelingen in de regio
- Kamerbrief over de toekomstige inzet en hulp aan Afghanistan
- Neighbourhood, Development en International Cooperation Instrument
- Website EC: Global Gateway mededeling
- Kamerbrief over recente ontwikkelingen in China en situatie in Xinjiang

8. Directoraat-Generaal Politieke Zaken (DGPZ)

Introductie
Het Directoraat-Generaal Politieke Zaken (DGPZ) staat onder leiding van de Directeur-Generaal Politieke Zaken en geeft invulling aan het buitenlandbeleid (waaronder op het terrein van vrede en veiligheid, mensenrechten en het regiobeleid) en adviseert en coördineert op het gebied van buitenlandpolitieke aangelegenheden. DGPZ bestaat uit twee thema/forumdirecties (DVB en DMM) en vier regionale directies (DAF, DAM, DAO en DWH). DEU is dubbel opgehangen onder DGES en DGPZ. O.m. de landen in Oost-Europa (RF, OEK en Belarus) en de Kaukasus vallen beleidsmatig onder het Directoraat-Generaal Politieke Zaken (DGPZ). Zie ook het fiche DGES.

Hieronder treft u per directie de belangrijkste thema's en actualiteiten aan.

Directie Multilaterale Instellingen en Mensenrechten (DMM) (zie ook onder DGIS)
DMM is als thema en forumdirectie verantwoordelijk voor:
- politiek-juridische VN-zaken en mensenrechten (DMM/MP),
- de gespecialiseerde VN-organisaties en VN- fondsen en -programma's op terrein van ontwikkelingssamenwerking (DMM/SE) en
- de internationale en regionale financiële instellingen (DMM/IF).

DMM is formeel opgehangen onder DGPZ en werkt voor beide bewindspersonen. Op terrein van OS-aangelegenheden wordt DMM aangestuurd door DGIS. De mensenrechtenambassadeur, de speciaal gezant voor religie en levensovertuiging en de nationale SDG-coördinator zijn organisatorisch aan DMM opgehangen. DMM heeft een budget dat deels ODA, deels non-ODA is en in totaal 650 miljoen euro/jaar bedraagt. Er werken ca. 75 mensen.

Mensenrechten: het mensenrechtenbeleid kent de volgende prioriteiten: LHBTI, vrijheid van meningsuiting (offline en online), mensenrechtenverdedigers, vrouwenrechten, vrijheid van religie en levensovertuiging en het tegengaan van straffeloosheid (accountability). Jaarlijks is er ongeveer 55 miljoen euro uit het Mensenrechtenfonds beschikbaar voor de posten en voor Mensenrechtenorganisaties. Het huidige mensenrechtenbeleid is gebaseerd op een mensenrechtennota uit 2013. In een recente (vooralsnog aangehouden) motie heeft o.a Groenlinks verzocht om een nieuw mensenrechtenbeleid dat aansluit bij de huidige geopolitieke ontwikkelingen.
VN-hervormingen: DMM zet zich in voor hervorming van het VN-systeem om de effectiviteit en de efficiëntie van de VN te verbeteren en de organisatie *fit for purpose* voor de uitdagingen van de 21ste eeuw te maken.
IDA 20: Op het moment van schrijven van deze notitie vinden de laatste onderhandelingen voor de twintigste middelenaanvulling van het zachte loket van de Wereldbankgroep (de International Development Association) plaats. Aan IDA20 zal NL in beginsel ongeveer EUR 850 miljoen bijdragen over een periode van drie jaar. Het ziet er naar uit dat nieuwe donoren, zoals China en Saudi Arabië, een meer prominente plaats gaan innemen in de financiering hiervan, dan in het verleden.

Actualiteiten

Internationale rechtsorde: DMM richt zich op het bevorderen van de internationale rechtsorde, onder andere via het waarborgen en versterken van internationale hoven en tribunalen als het ICC en IGH, de VN-Mensenrechtenraad en de OHCHR. In 2020 heeft Nederland Syrië aansprakelijk gesteld onder het antifolterverdrag. Ook gaat DMM op basis van een motie van het Kamerlid Piri na wat de mogelijkheden zijn om via het internationale recht straffeloosheid in Afghanistan tegen te gaan.
Jemen: Na een intensieve tegenlobby van KSA is de door NL voorbereide resolutie inzake Jemen in de Mensenrechtenraad weggestemd. Dit is een grote belemmering voor het in kaart brengen van mensenrechtenschendingen in Jemen. NL is met partners waaronder de VS in overleg welke andere mogelijkheden er zijn om MR-schendingen in Jemen tegen te gaan en straffeloosheid te bestrijden.
Mensenrechtenfonds: Er wordt gewerkt aan een nieuw subsidiekader voor het mensenrechtenfonds-centraal dat gericht zal zijn op verhoogde veiligheid van verdedigers van mensenrechten en van journalisten. Dit deel van het mensenrechtenfonds wordt uitgegeven door maatschappelijke organisaties en niet via de ambassades. Voor de periode 2022-2027 is ongeveer 38 miljoen beschikbaar.
Media Freedom Coalition: Vanaf 1 januari 2022 wordt NL co-voorzitter van de MFC voor een periode van twee jaar. Het eerste jaar doet NL dit samen met Canada. Op 9 en 10 februari staat de

ministeriele bijeenkomst gepland in Tallinn. Als co-voorzitter van de MFC is er voor u een rol voorzien. Dit wordt de komende weken verder uitgewerkt.
Summit 4 Democracy- Year of Action: in december 2021 heeft de VS online de Summit 4 Democracy georganiseerd om oplossingen te vinden voor de wereldwijd toenemende democratische erosie. Nederland was o.a. co-host van een bijeenkomst inzake mediavrijheid. December 2022 zal er een fysieke bijeenkomst zijn. In het tussenliggende jaar (year of action) zullen verschillende activiteiten in dit kader ontplooid worden.
Anti-Corruptie Hof: internationale lobby voor de oprichting van een anti-corruptie Hof krijgt momentum. Er wordt gekeken naar NL als mogelijke vestigingsplaats.
Schuldenproblematiek: De uitbraak van COVID-19 heeft de reeds hoge publieke schulden in veel lage- en middeninkomenslanden verder verslechterd. Anders dan ten tijde van vorige schuldencrises is een groot deel van de schulden nu in handen van China en private crediteuren, waardoor onderhandelingen over oplossingen complexer zijn geworden. De G20 en de Club van Parijs hebben weliswaar het schuldenmoratorium Debt Service Suspension Initiative (DSSI) en het herstructureringsraamwerk Common Framework gelanceerd, maar toepassing van deze laatste, structurele oplossing, is nog zeer beperkt. Ook is nog onduidelijk in hoeverre China daadwerkelijk mee zal werken aan oplossingen. Landen, met name China, zijn huiverig om informatie over schulden te delen of mee te werken aan nieuwe schuldverlichtingsoperaties. Deze problematiek kan potentieel een groot aantal ontwikkelingslanden de komende jaren in financiële problemen brengen, waardoor o.a. SDG's en klimaatdoelstellingen onbereikbaar worden en zij tegelijkertijd nog afhankelijker worden van hun schuldeisers.
Multilaterale Strategie: Er wordt gewerkt aan de nieuwe multilaterale strategie die naar verwachting zomer 2022 naar de Kamer zal gaan. In deze strategie zullen handelingsopties worden uitgewerkt om de uitholling van het multilaterale systeem tegen te gaan en daarbij de Nederlandse belangen zo goed mogelijk te waarborgen. Daarbij zal ook worden gewerkt aan een nieuw *narratief* dat de voordelen van een sterk multilateraal systeem voor Nederland inzichtelijk maakt.
Kandidaturen: de huidige inzet (2018 – 2022) voor kandidaturen binnen VN-organisaties (raden, comités, hoven en tribunalen, bijv. de Veiligheidsraad) en onze interne werkprocessen hieromtrent zullen begin 2022 worden geëvalueerd. Vervolgens zal er een nieuwe kandidaturenstrategie 2022-206 worden opgesteld, die rekening houdt met de veranderende geopolitieke verhoudingen.
Peacebuilding Commission: NL is in 2022 lid van de VN Peacebuilding Commission, waardoor NL op hoog niveau kan bijdragen aan duurzame stabiliteit en vrede in (post)conflictlanden.

Vooruitblik
- 9-10 februari: Media Freedom Coalition Ministeriele bijeenkomst in Talinn. NL is met Canada co-voorzitter van deze coalitie.
- Februari/maart; Deelname M aan de Mensenrechtenraad in Geneve. Digitaal/fysiek afhankelijk van de dan gelden Covid-maatregelen.
- September: ministeriele week Algemene Vergadering van de VN

Directie Integratie Europa – Extern
DIE-EX is verantwoordelijk voor de coördinatie van de Nederlandse inbreng in de EU-fora waar het EU-externe beleid wordt besproken, waaronder de maandelijkse Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) en de Europese Raad die steeds vaker buitenlandpolitieke onderwerpen bespreekt. Zie verder het fiche DGES.

Directie Veiligheidsbeleid (DVB)
Het internationale veiligheidsklimaat is de afgelopen jaren verslechterd. De dreigingen zijn groter en diffuser geworden; interne veiligheid is sterker verbonden met externe dreigingen. De ring van instabiliteit rondom Europa, een assertief China, agressief Rusland en bewegende Trans-Atlantische verhoudingen nopen Nederland tot keuzes in het veiligheidsterrein. Het totale budget van DVB (inclusief projecten) is 75 miljoen voor 2021 en 85 miljoen voor 2022. Er werken 102 FTE + 14 detacheringen.

Dit vertaalt zich ook naar de werkzaamheden van DVB. Naast "traditionele" veiligheidsonderwerpen zoals de NAVO, missies, statelijke dreiging, non-proliferatie en contra-terrorisme richt DVB zich ook op "nieuwe" onderwerpen zoals cyber, economische veiligheid, hybride dreigingen, buitenlandse beïnvloeding en weerbaarheid. Hierin streeft DVB samen met andere departementen en overheidsorganisaties (zoals J&V, Defensie, NCTV en AZ) naar een *whole of government* aanpak,

waarbij beleidsdomeinen verbonden worden aan instrumenten. Hiertoe heeft BZ de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie 2018-2022 ontwikkeld. Ook werkt BZ mee aan de te ontwikkelen Rijksbrede Veiligheidsstrategie voor de periode 2022-2025.

8.1 DVB-NW (afdeling non-proliferatie, ontwapening en wapenbeheersing) - Actualia

JCPOA (Joint Comprehensive Plan Of Action – Iran Nucleair Akkoord): De onderhandelingen in Wenen over het JCPOA liggen momenteel stil. De Iraniërs zijn bezig met een deel van hun onderhandel team te vervangen; de machtsoverdracht naar Raisi betekent verder tijdverlies. Daarnaast gaat Iran door met verrijken en het opdoen van kennis op nucleair domein. In de voorgaande rondes lijkt er op de hoofdlijnen een akkoord bereikt te zijn.
Motie Koopmans/nieuwe tech conferentie: Motie Koopmans (2021Z04748 - april 2019 aangenomen) roept de regering op om aanjager te zijn van internationale regelgeving op gebied van nieuwe potentiele massavernietigingswapens. DVB stelt voor om eind 2022 een internationale ministeriele conferentie te organiseren, met focus op militaire toepassingen van kunstmatige intelligentie (AI). AI wordt beschouwd als meest disruptieve (militaire) technologie voor de komende jaren.
Non-Proliferatie Verdrag (NPV) Rev Con/ontwapening: Het NPV vormt de basis van het Nederlandse nucleaire ontwapenings- en non-proliferatiebeleid. Het is wereldwijde de enige juridisch bindende verplichting om over te gaan tot algehele nucleaire ontwapening (waaraan de P5 zich in deze strekking heeft verbonden).Discussies binnen NPV-verband gaan voornamelijk over het (vermeende) uitblijven van vooruitgang op ontwapeningsgebied. Nederland bekleedt het vicevoorzitterschap van de toetsingsconferentie in januari 2022 en is voorzitter van Comité 3 over vreedzaam gebruik van nucleaire technologie.
Noord-Korea: NL zet zich in om de verdere ontwikkeling van het Noord-Koreaanse kernwapenprogramma tegen te gaan, met name via sanctie-implementatie initiatieven in EU-verband.
Ontwapeningsdiscussie, kernwapenverbod (TPNW of 'Ban Treaty'): op 22 januari jl. is het *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons* (Ban Treaty) in werking getreden. NL heeft het verdrag verworpen in 2017, net als alle kernwapenbezittende landen en landen die voor hun veiligheid afhankelijk zijn van een nucleaire paraplu (NAVO-landen plus Australië, Japan en Zuid-Korea). Het TPNW is onverenigbaar met het NAVO-lidmaatschap, waarvan NL voor de nationale veiligheid afhankelijk is.

8.2 DVB-VD (Veiligheid- en Defensiebeleid o.a. NAVO en EU defensiebeleid) - Actualia

***EU Gemeenschappelijk Veiligheid- en Defensie Beleid (GVDB)*:** De EU heeft de laatste jaren onder meer inzake defensieplanning, onderzoek en ontwikkeling van capaciteiten, de aansturing van missies en operaties, en civiel crisisbeheer stappen voorwaarts gezet. Het Europees Defensiefonds (EDF), de permanente gestructureerde samenwerking (PESCO), de *military planning and conduct capability* (MPCC), het Civiel Compact en de Europese Vredesfaciliteit (EPF) zijn hier voorbeelden van.
***EU Strategisch Kompas*:** EU werkt aan totstandkoming van een document, het Strategisch Kompas (SK), dat richting moet geven aan ontwikkeling van GVDB voor de komende 5-10 jaar, en meer coherentie moet aanbrengen in de verschillende initiatieven die de laatste jaren zijn ontplooid. Hoofdthema's uit het SK zijn Crisismanagement, Weerbaarheid, Capaciteiten en Partnerschappen. Een kabinetsappreciatie van het concept Strategisch Kompas is 10 december jl. naar de kamer verstuurd. Het Kompas staat medio januari op de agenda van de RBZ / RBZ Defensie en wordt naar verwachting in maart 2022 aangenomen. NL vindt het belangrijk dat de ontwikkeling van het SK coherent verloopt met de herziening van het strategisch concept van de NAVO, en intern NL, met de doorvertaling van de Defensievisie 2035.
Europese Vredesfaciliteit: Sinds 2021 beschikt de EU over de EPF. Dit mechanisme wordt o.a. gebruikt voor militaire capaciteitsopbouw in derde landen en voor de financiering van vredesmissies door derde landen en internationale organisaties. Over 7 jaar is het budget ca. EUR 5.7 mrd.
NAVO: NAVO is de hoeksteen van het NL collectieve veiligheidsbeleid. NL streeft naar een en/en benadering waarbij de EU in toenemende mate zorgdraagt voor de eigen veiligheid, op een manier die ook bijdraagt aan versterking van de NAVO. De recente contacten tussen presidenten Macron en Biden maken meer ruimte voor versterking van Europese defensie. Terugkerend punt van zorg is de 2%-norm (Wales). NL voldoet daar niet aan: defensiebudget daalt van 1,49% van het bbp in 2021 naar 1,41% in 2024 (op basis van de huidige investeringen van Rutte III). Het Europees gemiddelde is 1,8%. Ook de NL NAVO *force goals* zullen we bij de toets medio 2022 niet halen. Komende periode zal

veel aandacht uitgaan naar de herziening van het Strategisch Concept van de NAVO (belangrijke onderwerpen: Rusland, China, nieuwe technologieën, veiligheidsimplicaties klimaatverandering, weerbaarheid, NAVO/EU samenwerking). Onderhandelingen staan gepland vanaf komend voorjaar en SG NAVO beoogt afronding bij volgende Top in Madrid in juni 2022.
In de aanloop daarnaar zal de SG enkele onderdelen uit zijn vernieuwingsagenda (NAVO2030) willen afronden. Een onderdeel daarvan is een toename van het aantal medewerkers van de NAVO en een ophoging van het gemeenschappelijk budget.
NAVO zoekt naar een rol m.b.t. de Russische troepenopbouw aan de grenzen van Oekraïne. Daarbij is het essentieel een delicate balans te houden tussen een voldoende krachtige opstelling jegens Rusland, zonder bij te dragen aan escalatie. Belangrijk daarbij aan te tekenen dat Oekraïne geen NAVO-lid is, maar een partner (wat betekent dat artikel 5 niet van toepassing is).

Voortuitblik
- NAVO Defensie-ministeriële (DMM) op 16 en 17 februari
- NL-DUI seminar over Partnerschappen op 23 en 24 februari
- NAVO BZ-ministeriële (FMM) op 7 en 8 april
- NAVO Top eind juni 2022 in Madrid

OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa OVSE): belangrijk als forum voor dialoog tussen Oost en West: OVSE is niet "gelijkgezind" zoals EU en NAVO, Rusland aan tafel. Dialoog is kernwaarde in het NL buitenlands beleid. Belangrijke rol OVSE bij langlopende conflicten in Europa: Nagorno-Karabach (Minsk-groep), Moldavië/Transnistrië; Georgië; Oekraïne (Special Monitoring Mission en Trilateral Contact Group). TK dringt aan op actie via OVSE. De onafhankelijke instellingen van de OVSE, de Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden (gevestigd in Den Haag), het *Office for Democratic Institutions and Human Rights* en de *Representative for Freedom of the Media* vervullen een belangrijke rol bij het beschermen van fundamentele vrijheden en mensenrechten In Europa. Voorzitterschap OVSE zal in 2022 door Polen vervuld worden. Jaarlijks vindt eind van het jaar een ministeriele plaats.

Early Warning/Early Action (EWEA): is een strategische en multidisciplinaire aanpak om vroegtijdig mogelijke bedreigingen te identificeren en deze signalen tijdig en effectief om te zetten in preventieve actie. EWEA is een belangrijk onderdeel van de brede Nederlandse inzet op conflictpreventie en een meer anticiperend, geïntegreerd veiligheidsbeleid. DVB coördineert samen met DSH (Directie Stabiliteit en Humanitaire Hulp) het NL EWEA beleid. In NL zijn de ministeries van BZ, Defensie, J&V, de NCTV en de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten verenigd in de Interdepartementale Werkgroep EWEA, die rapporteert aan de Stuurgroep Missies en Operaties (SMO). NL hecht veel waarde aan het ontwikkelen van meer data-gedreven methodologieën om tijdige en betrouwbare *warnings* te verkrijgen. Samen met Duitsland, de VS en de VN is NL initiatiefnemer van het Complex Risk Analytics Fund (CRAF'd). CRAF'd is een multi-donor fonds voor het duurzaam en structureel financieren van belangrijke databronnen en -projecten t.b.v. vrede en veiligheid, humanitaire hulp en ontwikkelingssamenwerking dat in 2022 actief zal zijn.

8.3 DVB-CV (crisisbeheersing en vredesmissies) – Actualia

Afghanistan
- De NLse inzet in Afghanistan zal langs drie sporen worden geëvalueerd:
    - i. Een reguliere eindevaluatie van de NLse art. 100-bijdrage aan de Resolute Support missie (2015-2021), inmiddels van start gegaan en wordt uitgevoerd door IOB, de onafhankelijke evaluatiedienst van BZ. Afronding is voorzien voor Q1 2023.
    - ii. Een overkoepelend onderzoek naar de resultaten van 20 jaar NLse inzet in Afghanistan, toegezegd door het kabinet en waarschijnlijk uitgevoerd door het NIOD.
    - iii. Een eigenstandige evaluatie van de crisisaanpak, inclusief de evacuatie operatie, uitgevoerd door een onafhankelijke externe commissie van tijdelijke aard. (motie-Boswijk (Kamerstuk 27925 nr. 838), verzoekt om hierover binnen vier weken een Kamerbrief te sturen). Na terugtrekking van kandidaatvoorzitter de Grave beraad het kabinet zich op het vervolg.
- Op 9 december 2021 is de Kamer geïnformeerd over uitvoering van de toezegging om de aanvullende verslagen van gevangenenmonitoringsbezoeken tijdens de ISAF missie (2006-2010) openbaar te maken, op 8 november 2020 door M Blok toegezegd. In de brief is tevens gemeld dat

één ernstige klacht die in de verslagen voorkomt door Australië zal worden onderzocht, aangezien betreffende gevangene destijds door Australische militairen was aangehouden.

Missies en operaties: Nederland draagt bij aan verschillende missies en operaties, waarbij de meest in het oog springende bijdragen worden geleverd in Irak, Litouwen en de Sahel:

- ***Irak**:* NL draagt in het kader van de bredere veiligheidsinzet in Irak bij aan: Operation Inherent Resolve (OIR), mandaat van 210 pax (artikel 100-plichtig); NAVO-missie Irak (NMI), mandaat 20 pax; Hervorming van de Koerdische veiligheidssector, mandaat 2 pax; EU-adviesmissie Irak (EUAM), mandaat 3 pax. Het kabinet heeft het mandaat voor de verschillende NLse missiebijdragen in Irak dit najaar (technisch) verlengd tot en met 31 december 2022. In 2022 is besluitvorming over de toekomstige (meerjarige) inzet in Irak ná 2022 nodig.
- ***Litouwen/enhanced Forward Presence**:* De NAVO-aanwezigheid *enhanced Forward Presence* (eFP) is onderdeel van de bredere afschrikking- en verdedigingsfunctie van de NAVO aan de Oostflank (de zgn. Deterrence & Defence Posture).
- Op 5 november jl. is de Nederlandse bijdrage aan eFP met drie jaar verlengd t/m 31/12/2024, en is het mandaat uitgebreid van 270 naar max. 350 militairen.
- ***Sahel**:* NL levert t/m juli 2022 kleine bijdragen aan de Europese militaire trainingsmissie EUTM Mali (6pax); de Europese civiele capaciteitsopbouwmissies EUCAP Sahel Mali en EUCAP Sahel Niger (15pax); en de Frans geleide internationale Taakgroep Takuba (2pax).
- NL heeft onlangs de bijdrage aan de VN-missie MINUSMA in Mali geïntensiveerd. Naast de staande NL bijdrage (16pax, t/m juli 2022), ondersteunt NL de VN-missie sinds november voor zes maanden (t/m mei 2022) met een C-130 transportvliegtuig en een daaraan gekoppeld detachement (90pax). Deze bijdrage vindt plaats in rotatieverband met Noorwegen, Denemarken en Portugal. Per 10 januari 2022 vervult NL Generaal Majoor Matthijssen gedurende één jaar de functie van Force Commander MINUSMA. Hij wordt vergezeld door een beperkte NL staf (15pax), waaronder een politiek adviseur (POLAD) van BZ. De POLAD is de politieke en beleidsadviseur van FC MINUSMA en adviseert o.a. over politieke ontwikkelingen in Mali en de bredere Sahelregio.
- Vanwege de verslechterde veiligheidssituatie en na de oprichting van de Internationale Sahelcoalitie; de European Peace Facility (EPF); en de Franse herziene militaire inzet in de regio is de druk op NL en andere Europese landen om gezamenlijk een grotere bijdrage te leveren in de Sahel toegenomen. Echter, een mogelijke samenwerkingsovereenkomst tussen de Malinese transitieautoriteiten en de Russische private militaire onderneming (PMC) Wagner Group zal gevolgen hebben voor de veiligheidsinzet van Nederland en andere Europese landen. Op 13 december stelde de EU al een sanctieregime in tegen Wagner en daaraan gerelateerde entiteiten en individuen.

Kleine missiebijdragen

- NL levert kleinschalige personele bijdragen (d.w.z. niet artikel 100-plichtig) aan omstreeks 25 missies. Kleinere bijdragen aan missies zijn van belang, omdat ze bijvoorbeeld de Nederlandse strategische informatiepositie en invloed kunnen vergroten. Daarnaast zet Nederland binnen de verschillende multilaterale organisaties zoveel mogelijk in op strategische functies die nauw aansluiten bij het Nederlands beleid.
- Deze missies hebben een mandaat van tussen de 1-15 pax. Als de politieke mandaten van deze missies volledig worden ingevuld, worden ongeveer 150 pax gelijktijdig ingezet (ongeveer 75 pax militair en 75 pax civiel/politie).
- De meeste mandaten van deze bijdragen lopen tot 31 juli 2022.

Maritieme veiligheid - Eindevaluatie EMASoH

- Van januari tot juni 2020 leverde NL onder de noemer van de artikel 100-procedure een fregat (Zr. Ms. de Ruyter) met boordhelikopter aan EMASoH en een aantal stafofficieren voor het Frans geleide Fleet Headquarters van de missie in Abu Dhabi. Ook droeg NL, met het leveren van de Senior Civilian Representative tot augustus 2020, bij aan het diplomatieke spoor van de missie.
- In 2019 heeft het kabinet besloten dat artikel 100-bijdragen onafhankelijk worden geëvalueerd. De eindevaluatie van de Nederlandse artikel 100-bijdrage aan EMASoH is door HCSS uitgevoerd. Hoewel de eindevaluatie concludeert dat Nederland met de bijdrage verantwoordelijkheid heeft genomen in een situatie waarin Europese belangen werden geschaad en zich daarmee solidair toonde ten aanzien van partners, wordt een aantal kritische bevindingen gedaan over de inzet.
- Op 6 december jl. is de eindevaluatie, vergezeld door een kabinetsreactie, naar de Kamer verzonden. In de kabinetsreactie wordt uiteen gezet welke conclusies en aanbevelingen het

kabinet herkent, welke niet en welke lessen het kabinet trekt t.a.v. toekomstige voorbereiding van missies.

8.4 DVB-TN (Terrorismebestrijding en Nationale Veiligheid)

Uitreizigers, Foreign Terrorist Fighters (FTFs): T.a.v uitreizigers focust de discussie in NL zich m.n. op de vraag of zij actief naar NL moeten worden gerepatrieerd om terecht te staan. Dit vraagstuk ligt regulier op tafel bij de RVI. Daarnaast heeft ook de inzet op berechting van FTFs in de 'regio' regelmatig de aandacht van de Kamer. Motie Kuik (2021D35802) aangenomen op 1 juli jl is de meest recente motie en vraagt om versterkte inzet van het kabinet op berechting in de regio:.).
Repatriëring: Beleid Rutte III was dat uitreizigers niet actief worden gerepatrieerd uit Noordoost-Syrië. Indien een uitreiziger zich bij een consulaire post in de regio (normaliter in Turkije) meldt, kan men aanspraak maken op consulaire bijstand en worden uitreizigers gecontroleerd naar NL overgebracht en in NL vervolgd. Inmiddels zijn daar twee uitzonderingen op gemaakt: (1) in juni 2019 werd i.s.m. Frankrijk een tweetal Nederlandse weeskinderen opgehaald. (2) En in juni 2021 werd middels een eigenstandige Nederlandse missie een vrouw, wiens strafproces stopgezet dreigde te worden, samen met drie kinderen gerepatrieerd.
In oktober 2021 heeft de rechtbank Rotterdam uitspraak gedaan in de zaak van vijf vrouwen die in een kamp in Noordoost (NO)-Syrië verblijven: hun strafzaken dreigen binnen afzienbare tijd te worden stopgezet, hetgeen zou leiden tot straffeloosheid. Het vorige Kabinet heeft de Tweede Kamer over deze uitspraak geïnformeerd en aangegeven 'naar deze uitspraak te zullen handelen'.
Accountability: NL zet onverkort in op berechting van ISIS-strijders die zich in de detentiekampen in NO Syrië bevinden. In Nederland voor zover van toepassing en - zolang de ISIS-strijders niet in Nederland zijn – in de regio. Vwb dat laatste: NL onderhoudt nauwe contacten met een zevental Europese partners (DUI, FIN, ZWE, DK, FRA, BEL, VK), de zgn. Core8, die samen optrekken om in overleg met Irak te bekijken wat de mogelijkheden zijn om FTFs die misdaden in Irak hebben begaan aldaar te berechten. Is complex omdat Irak blijft vasthouden aan het opleggen van de doodstraf. Kansen op succes zijn dan ook uiterst klein; de Tweede Kamer is hiervan op de hoogte.

Preventing and Countering Violent Extremism: Speerpunt van Nederlands CT-beleid is preventie en aanpakken van grondoorzaken (P/CVE), met aandacht voor mensenrechten en inclusie van het maatschappelijk middenveld. Hiertoe beschikt DVB/TN o.a. over een netwerk van zes regionaal veiligheidscoördinatoren (RVCs) in fragiele CT-regio's en zes CT-liaisons op posten. NL is internationaal een actieve speler op gebied van P/CVE. Dit komt tot uiting in inzet in o.a. de Anti-ISIS Coalitie, het Global Counter Terrorism Forum (GCTF), het Global Community Engagement and Resilience Fund (GCERF), NAVO, EU en VN.

Nationale Veiligheid: DVB/TN is aanspreekpunt binnen BZ voor de buitenlandpolitieke dimensie van nationale veiligheid. Dit doet de afdeling in nauwe coördinatie met partners uit de nationale veiligheidsketen. DVB/TN coördineert de contacten met de inlichtingendiensten voor BZ, inclusief de BZ-liaisons bij de AIVD en MIVD. Daarnaast is DVB/TN verantwoordelijk voor de thema's ongewenste buitenlandse financiering (met DAM) en terrorismesancties, zowel nationaal als Europees. DVB/TN is ook coördinator van de buitenlands politieke aspecten van grensoverschrijdende misdaad op de Nederlandse samenleving. Hierbij wordt nauw opgetrokken met J&V (DG Ondermijning).

8.5 DVB-WE (wapenexport en conventioneel) - Actualia

Exportcontrole strategische goederen: U bent eindverantwoordelijk voor het exportcontrolebeleid en de vergunningverlening bij door- en uitvoer van militaire en *dual-use* goederen/technologie (sinds 10/8/21, daarvoor MinBHOS verantwoordelijk). Bij exportcontrole gaat het (1) om wapens, munitie en andere militaire goederen en (2) om *dual-use* goederen primair een civiel gebruikt, maar kunnen worden gebruikt in militaire context. Naast goederen betreft het ook diensten, kennis en technologie. DVB toetst vergunningaanvragen aan acht EU-wapenexportcriteria om te beoordelen welke risico's er aan de transactie kleven en of er een vergunning mag worden verleend.
Toegewezen en afgewezen vergunningen worden maandelijks gepubliceerd op rijksoverheid.nl en krijgen veel aandacht. Exportcontrole van sensitieve en opkomende technologieën staat hoog op de internationale agenda en steeds meer in het teken van de geopolitieke spanningen.
Autonome wapensystemen: Huidige NL inzet in onder meer de *GGE LAWS* (*Group of Governmental Experts on Lethal Autononomous Weapons Systems*) en de CCW (*Convention on Certain Conventional*

Weapons) t.a.v. autonomie in wapensystemen: wapens moeten altijd onder 'betekenisvolle menselijke controle' staan. Verduidelijking van dit concept in internationaal verband is noodzakelijk. Onder bestaand internationaal recht zijn volledig autonome systemen reeds verboden, maar verbod is nog niet gecodificeerd.
UAVs** (uncrewed aerial vehicles,* of *drones**): In reactie op de maatschappelijke discussie en politieke wens vanuit de Kamer om de ontwikkeling, export en inzet van onbemande (bewapende) vliegtuigen beter te reguleren, werkt DVB aan een beleidslijn op de veiligheidsaspecten van UAV's.

Vooruitblik*:*
- Nieuw AIV/CAVV advies over autonome wapensystemen is op 8 december gepubliceerd. Op 23 november jl vond notaoverleg plaats over initiatiefnota (van Belhaj, D66) die oproept tot verdere regulering autonome wapens. Binnen drie maanden zal een kabinetsreactie worden geschreven die op beide stukken ingaat.
- Op 12 januari 2022 zal de Tweede Kamer een technische briefing krijgen over exportcontrole, zoals toegezegd tijdens het commissiedebat over wapenexportbeleid van 3 november jl.
- NGO's (o.a. PAX, NJCM) hebben bezwaren tegen wapenexport naar Egypte. Kort geding dat ze hierover hadden aangespannen was op 9 november, uitspraak rechter op 24 november jl stelde de Staat in het gelijk. PAX heeft aangekondigd in hoger beroep te zullen gaan.

8.6 DVB-Cyber

Doelstelling van het internationaal cyberbeleid is het in stand houden van een open, vrij en veilig cyberdomein. Dat verschaft de basis voor:
- de optimale benutting van de kansen die digitalisering onze economie en samenleving biedt,
- het afwenden van veiligheidsdreigingen en
- het hoog houden van fundamentele rechten en waarden.

Deze samenhang tussen veiligheid, vrijheid en maatschappelijke groei is een dynamische balans. Een open en vrij cyberdomein kan niet worden gegarandeerd zonder veiligheid. Gezien het grensoverschrijdende karakter van het cyberdomein vergt het waarborgen van deze belangen internationale inspanning.

Het internationaal cyberbeleid is sinds 2015 binnen BZ belegd bij een Taskforce Cyber (TFC) waarin zowel de Directie Veiligheidsbeleid (DVB) en de Directie Multilaterale Zaken en Mensenrechten (DMM) deelnemen. Op meerdere posten heeft BZ cyberdiplomaten aangesteld die invulling geven aan het internationale cyberbeleid. De BZ-inzet is gebaseerd op Internationale Cyberstrategie (ICS), vastgesteld in 2017. Deze spoort met de Nederlandse Cybersecurity Agenda (NCSA; min J&V/NCTV is leidend), Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie GBVS (BZ), de Defensie Cyberstrategie (DEF), Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS: EZK) en Digitale Agenda Buitenlandse Handel & OS (BHOS). Cyberbeleid is aldus gekenmerkt door een veelheid van belangen en spelers. Goede interdepartementale samenwerking moet dan ook aan de basis van effectief cyberbeleid staan: BZ coördineert de internationale inzet, de NCTV het nationale cybersecuritybeleid, en BZK is leidend op het thema desinformatie, dat een sterk internationaal karakter heeft.

De ICS onderscheidt drie beleidssporen waarop de TFC voor BZ de eerste verantwoordelijkheid draagt:
- Bestendigen van internationale rechtsorde in het digitale domein
- Diplomatieke en politieke respons op inbreuken
- Capaciteitsopbouw ter ondersteuning van 1. en 2.

Het internationale cyberbeleid is onlangs geëvalueerd. De resultaten van die evaluatie zijn, vergezeld van een kabinetsreactie, op 29 september naar de Kamer gestuurd. Op 11 januari staat een Commissiedebat gepland waarin de evaluatie en kabinetsreactie – en de Kamerbrief die BZ op 6 oktober verzond - zullen worden besproken.

8.7 DVB-HE (Hybride Dreigingen en Economische Veiligheid)

- Op basis van amendement Koopmans (nov. '21, €1 mln/jaar voor 4 jaar) werkt de recent hiervoor in het leven geroepen taskforce DVB/HE aan "het identificeren van dreigingen en kansen en

versterken van de Europese, trans-Atlantische en internationale samenwerking d.m.v. het formuleren van een coherente, strategische langetermijnagenda om inspanningen op de verschillende terreinen goed te kunnen coördineren en onze vrijheden, veiligheid en de internationale rechtsorde blijvend zeker te stellen en weerbaar te zijn voor langzame ondermijning daarvan".

- Onder het werkterrein van de taskforce vallen diverse dossiers zoals (de defensieve kant van) economische veiligheid, hybride dreigingen, ongewenste buitenlandse inmenging, buitenlandse inmenging in democratische processen en instituties en de vertaalslag van internationale discussie over 'weerbaarheid' tegen hybride dreigingen naar nationale maatregelen.
- Inzet is om in coalities te werken aan: informatie-uitwisseling over dreigingen, delen van best practices, opzetten van peer-review mechanismen, capaciteitsopbouw en gezamenlijke respons op inbreuken. In bredere coalities worden bovendien de risico's van tegenacties van statelijke actoren gemitigeerd (safety in numbers). Ook bieden dergelijke samenwerkingsverbanden mogelijkheden voor outreach naar derde landen.

Directie Sub-Sahara Afrika (DAF)

Kern van de werkzaamheden van DAF is de coördinatie van de uitvoering van het kabinetsbeleid in Sub-Sahara Afrika. Hiermee wordt bijgedragen aan het bouwen aan een gelijkwaardige relatie tussen Nederland en Afrika ter bevordering van veiligheid, welvaart en rechtvaardigheid. De directie bestaat uit Team 1 (West-Afrika, Sahel en Grote Meren regio), Team 2 (Hoorn van Afrika, Oost-Afrika en Zuidelijk Afrika) en de Afdeling Ambtsberichten (AB).

Nederland voert voor Afrika een regionaal en landenbeleid. Het regionale beleid m.b.t. Sub-Sahara Afrika is m.n. gericht op de twee focusregio's: Hoorn van Afrika en Sahel. Ook voor de Grote Meren-regio hanteert Nederland een regionale benadering. Nederland ziet daarnaast Zuid-Afrika, Ethiopië en Nigeria als belangrijke strategische partners. De relatie van de EU en dus ook NL met Ethiopië is als gevolg van het in 2020 uitgebroken conflict gespannen. Nederland heeft 21 ambassades in Sub-Sahara-Afrika, waarvan er twee recent zijn geopend in Niger en Burkina Faso (en een ambassadekantoor in Ndjamena/ Tsjaad).

De afdeling Ambtsberichten is ondergebracht bij de directie DAF, maar beperkt zich niet tot Sub-Sahara Afrika. De afdeling is verantwoordelijk voor het leveren van informatie ten behoeve van de asielprocedure. Deze landenrapporten (Ambtsberichten) worden vastgesteld op het niveau van regiodirecteur en zijn openbaar: ze worden gepubliceerd op rijksoverheid.nl. Het recent (nov.'21) gepubliceerde ambtsbericht over Egypte leidde tot commotie bij de EGY autoriteiten en in de gemeenschap, omdat het als te eenzijdig werd gepercipieerd.

Actualiteit

Geopolitieke belangstelling voor het Afrikaanse continent is met hernieuwd enthousiasme terug: EU, China, Rusland, de Verenigde Staten, de Golfstaten, Turkije, India, Brazilië, Zuid-Korea en Japan zien grote (economische en politieke) kansen (afzetmarkt, maar ook o.m. ook als leverancier van grondstoffen en de potentie voor voedselproductie, vaarroutes, One Belt One Road, invloedsfeer). Ook de EU heeft sinds aantreden nieuwe Commissie sterkere focus op Sub-Sahara Afrika, met o.a. aandacht voor lange-termijn ontwikkeling, veiligheid en stabiliteit, migratie en klimaat. RBZ kwam in het voorjaar 2021 strategieën voor de Hoorn van Afrika en de Sahel overeen. De EU-AU top zal op 16-17 februari in Brussel plaatsvinden, al moet die datum nog altijd formeel door AU-zijde worden bevestigd. EU-intern zijn voorbereidingen voor de top in volle gang met besprekingen op o.m. RBZ en ER van december, maar de AU lijkt nog weinig haast te maken. De top zal in het teken staan van o.a. COVID-respons en herstel, vrede en veiligheid, en migratie en mobiliteit.

Hoorn van Afrika: 2021 is een jaar van crisis en instabiliteit gebleken, verergerd door de (sociaaleconomische) gevolgen van COVID-19. In november 2020 is in Ethiopië een conflict uitgebroken tussen de federale regering en de Tigray regio wat het land, na het aantreden van premier Abiy nog werd gezien als een baken van stabiliteit en democratische ontwikkeling, in vergaande mate heeft gedestabiliseerd met alle risico's van dien voor de EU. VAE, Turkije en Egypte laten hun invloed gelden, overigens ook in Soedan waar recent een militaire coup plaatsvond. De EU trekt t.a.v. Ethiopië nauw op met de VS en zet daarbij in op opheffing van obstakels voor humanitaire hulp, onderzoek naar mensenrechtenschendingen, en een politieke oplossing van het conflict. Nederland is, behalve in EU-verband, actief binnen de *Contact Group* voor Ethiopië, geleid door de VS.

Ondanks forse betrokkenheid van de internationale gemeenschap neemt instabiliteit in de Sahel toe. Er vinden politieke transities plaats in Mali en Tsjaad, en de veiligheidssituatie in Burkina Faso, maar ook in Niger (op dit moment het meest stabiele Sahelland), verslechtert. Deze instabiliteit heeft directe gevolgen voor Europa, met risico's op het gebied van veiligheid en irreguliere migratie. NL levert dan ook een actieve bijdrage aan internationale inspanningen om verdere destabilisering van de Sahelregio zoveel mogelijk te beperken en een (constructieve) migratiesamenwerking te bevorderen. De Franse militaire inzet in de regio wordt de komende jaren gehalveerd; een vermindering die opgevuld wordt door een grotere verantwoordelijkheid van landen uit de regio en Europese partners. Overheersend in Mali is de nasleep van de staatsgrepen van augustus 2020 en mei 2021. De politieke transitie die hierop volgde, zou voltooid moeten worden in februari 2022 met het organiseren van presidentsverkiezingen. Maar voortgang in de transitie blijft vooralsnog grotendeels uit en de autoriteiten hebben aangegeven de deadline niet te zullen halen. De internationale gemeenschap (o.a. regionale organisatie ECOWAS en de EU) zet stevig in op een zo spoedig mogelijk herstel van de constitutionele orde. Daarnaast is de internationale gemeenschap zeer bezorgd over berichten m.b.t. een mogelijke samenwerkingsovereenkomst tussen de Malinese autoriteiten en de Russische private militaire onderneming (PMC) Wagner Group.

Spillover van extremistisch geweld vanuit de Sahel naar noordelijke regio's van kustlanden van West-Afrika is een punt van toenemende zorg. Nederland organiseert daarom, samen met de Duitsland en in het eerste kwartaal van 2022, een conferentie over dit onderwerp. Doel van de conferentie is niet alleen betere duiding van ontwikkelingen in kustlanden, maar ook betere internationale en regionale samenwerking bevorderen op dit onderwerp.

Illicit Financial Flows (IFFs): vormen een belemmering voor het realiseren van beleidsdoelen op het gebied van veiligheid, rechtsorde en goed bestuur. DAF is de afgelopen twee jaar gestart met IFF-initiatieven op de Grote Meren/DRC en Zuid-Sudan. DAF zet in op interdepartementale, bilaterale en multilaterale agendering – zoals bv. op de agenda en in de slotverklaring van de aanstaande EU-AU top - van dit voor de hele DAF-regio relevante thema.
Daarnaast aandacht voor:

- Mozambique: armoede, ongelijkheid en slecht bestuur vormen een vruchtbare voedingsbodem voor de verspreiding van (religieus) extremisme in Cabo Delgado, NL betrokkenheid met exportkredietverzekering (EKV) van LNG project (Total) ligt gevoelig;
- Nigeria: humanitaire en verslechterende veiligheidssituatie in het noorden, positie christenen in het midden van het land en de Niger Delta/ Shell, milieu, mensenrechten;
- Zuid-Afrika: irritatie over vliegverbod vanuit zuidelijk Afrika, geweld tegen (o.a. witte) boeren, wetswijziging aangaande landonteigening zonder compensatie, uitlevering veroordeelde wapenhandelaar van Zuid-Afrika naar NL;
- Oeganda: inzet van door NL gefinancierde politievoertuigen tegen demonstranten, blijvende inperking ruimte voor politieke oppositie en maatschappelijk middenveld, moeizame EU-dialoog met autoriteiten.
- Rwanda: Nederlandse beleid m.b.t. de uitlevering van genocideverdachten.
- WOB-verzoeken**:** DAF heeft een aanzienlijk aantal in (mede-)behandeling of recent afgerond over onder meer Soedan (o.a. terugkeer asielzoekers), Eritrea, Rwanda, Angola, Ghana, Mozambique, Oeganda en Zuid-Afrika.

Vooruitblik

- EU-AU Top (MP, M, eventueel R), 16-17 februari 2022.

Directie Azië en Oceanië (DAO)

DAO is verantwoordelijk voor de coördinatie van het buitenlands beleid en de betrekkingen met de landen in Azië en Oceanië, waaronder China en Afghanistan. Deze regio - van Pakistan tot de Pacific – is van snel groeiend geopolitiek en economisch belang en – met ruim zestig procent van de wereldbevolking - ook onmisbaar voor het behalen van de mondiale klimaatdoelen.

Actualiteit

Indo-Pacific: staat momenteel nadrukkelijk op de radar van de EU. 16 september jl is door EDEO / CIE een gezamenlijke mededeling over de Indo-Pacific uitgebracht. Inzet is versterking van de samenwerking met partners in de regio op een brede agenda. NL heeft met DUI en FRA een

voortrekkersrol gespeeld bij de totstandkoming van deze EU-strategie en daartoe ook een eigen Indo-Pacific leidraad opgesteld (nov. 2020).

***China*:** staat – ook binnenlandspolitiek – hoog op de politieke en veiligheidsagenda. In mei 2019 publiceerde het kabinet op verzoek van de Kamer de notitie "China, een nieuwe balans". NL liep daarmee internationaal voorop. De kern van de Chinanotitie was: "*open waar het kan, beschermen waar het moet*". Ongeveer gelijktijdig verscheen een gezamenlijke mededeling van de EU waarin China wordt omschreven als samenwerkingspartner voor mondiale uitdagingen, als concurrent voor ons verdienvermogen op de lange termijn en als systeemrivaal voor onze veiligheid en universele waarden. Die drieslag is door de meeste lidstaten, waaronder NL, overgenomen. Sinds het verschijnen van de China-notitie zijn de zorgen toegenomen over o.a. economische veiligheid en China's activiteiten in het cyberdomein, China's omgang met universele mensenrechten en het behoud van onze op regels gestoelde internationale orde. De balans verschuift hierdoor steeds meer naar "beschermen waar het moet", "concurrent" en "systeemrivaal". Het is echter belangrijk dat we daar niet te ver in doorslaan en ook oog blijven houden voor het grote belang die we hebben bij samenwerking en een stabiele relatie met China (Zie ook de Kamerbrief China van juni jl.).

De groeiende rivaliteit tussen de grootmachten VS en China zal ook NL en de EU de komende jaren flink bezighouden. Deze rivaliteit is voor NL ook binnenlandspolitiek voelbaar op vele dossiers (5G, ASML, NAVO etc.). De opkomst van China plaatst ons voor fundamentele vragen: hoe om te gaan met grootmacht China dat openlijk een ander politiek systeem en ander samenlevingsmodel voorstaat?

De Tweede Kamer heeft vooral aandacht voor mensenrechten in relatie tot China, hetgeen zich uit in een groot aantal moties (o.a. de motie-Sjoerdsma van februari 2020 waarin de Kamer zich uitspreekt over genocide in Xinjiang) en Kamervragen. China accepteert steeds minder kritiek en reageert negatief op landen die zich openlijk uitspreken over mensenrechten. NL onderstreept het belang van EU-eenheid en –solidariteit. De EU is het voorkeurskanaal in het NL Chinabeleid, bijvoorbeeld ook om deelname af te stemmen aan de Winterspelen in Peking in februari 2022.

Steeds meer ministeries en decentrale overheden, actoren uit bedrijven, onderwijs, cultuursector te maken met China. Het is belangrijk om een geïntegreerd beleid te hebben op China. BZ speelt hierin een coördinerende rol. Rijksbreed wordt nauw samengewerkt en afgestemd in de interdepartementale Taskforce China, waarin alle ministeries vertegenwoordigd zijn. Ter ondersteuning van beleidsontwikkeling is het China Kennisnetwerk actief om de kennis over China binnen de Rijksoverheid te vergroten met bewustwordings- en voorlichtingsactiviteiten en interdepartementaal onderzoek. Ook is een Informatie en Contactpunt (ICP) voor decentrale overheden opgericht bij RVO. De middelen hiervoor – en ook voor de benodigde extra personele capaciteit Rijksbreed op China – zijn met de Chinanotitie beschikbaar gekomen voor de periode tot 2023. Het is belangrijk dat er de komende jaren ook voldoende middelen beschikbaar worden gesteld om bij alle betrokken ministeries voldoende capaciteit te hebben op China.

Afghanistan staat uiteraard nog steeds hoog op de agenda, waarbij NL/EU de volgende prioriteiten heeft:

1. Veilige doorgang voor iedereen die Afghanistan in en uit wil (NLers die daar nog zitten, maar ook Afghanen).
2. Ongehinderde humanitaire hulpverlening (NL heeft al 23,5 miljoen vrijgemaakt voor Afghanistan en de regio, naast reguliere ongeoormerkte bijdragen aan humanitaire organisaties).
3. Mensenrechten en in het bijzonder de rechten van vrouwen en meisjes.
4. Regionale stabiliteit en voorkomen dat Afghanistan weer uitvalsbasis voor terrorisme wordt.

De eerste berichten uit Afghanistan zijn niet bemoedigend: de samenstelling van de regering (niet inclusief) is teleurstellend en berichten over beperkende maatregelen tegen vrouwen nemen toe. Tegelijkertijd lijken er binnen de Taliban – die geen homogene groep vormt - wel mensen te vinden die meer werk willen maken van het bestuur van het land dan voorheen. Het is belangrijk dat de internationale gemeenschap eensgezinde boodschappen afgeeft. Hiervoor zijn operationele contacten met de Taliban nodig. Dat is nadrukkelijk iets anders dan erkenning van het regime. Dat laatste is niet aan de orde. De Nederlandse gezant bezocht Kabul samen met zijn Duitse collega op 18 november jl.

Voor ondersteuning van veilige doorgang en steun aan de bevolking is aanwezigheid in Kaboel van belang. De ambassade is momenteel met enkele medewerkers neergestreken in Doha. Een in november opgerichte projectorganisatie (Afghanistan Overbrenging Project) houdt zich bezig met de overbrenging van Nederlandse ingezetenen alsmede Afghanen die voor overkomst naar Nederland in aanmerking komen. Dit betreft: 1) Nederlanders en mensen met een Nederlandse verblijfsvergunning, 2) tolken, 3) personen die in augustus al waren opgeroepen voor evacuatie maar niet op tijd het vliegveld konden bereiken, 4) personen die hebben gewerkt voor NGO's en voldoen aan de criteria uit de Kamerbrief van 11 oktober, 5) personen die voor Defensie hebben gewerkt, niet zijnde tolken, die voldoen aan de criteria uit de Kamerbrief van 11 oktober. Daarbij zijn vooral de grote aantallen Afghanen zonder reisdocumenten een uitdaging. Ondanks alle uitdagingen zijn sinds eind augustus aanzienlijke aantallen mensen overgebracht (tot eind december rond 650 mensen), met name via Islamabad en Doha.

Binnenlandspolitiek blijft Afghanistan onder een vergrootglas liggen, hetgeen zich ook uit in een aanhoudende hoeveelheid moties, Kamervragen en debatten. Voor januari staan twee debatten op de rol. Daarnaast vinden er 4 onderzoeken/evaluaties plaats: 1. verbeterplan voor de crisisrespons (op 16 december jl. met de Kamer gedeeld), 2. onafhankelijke externe onderzoekscommissie naar de gang van zaken in de grootschalige evacuatieoperatie vanuit Kaboel (na het terugtreden van Frank de Grave als voorzitter is de voortgang voor nu in beraad), 3. Eindevaluatie van de Nederlandse bijdrage aan de Resolute Support missie (de onafhankelijke evaluatiedienst van BZ is inmiddels van start gegaan) en 4. Evaluatie 20 jaar NL inzet Afghanistan (hierover wordt gesproken met het NIOD). Tot slot zijn er tot nu toe 11 WOB-verzoeken ingediend die een enorm aantal documenten beslaan, en zijn op verzoek van Kamerlid Omtzigt in oktober al rond de 350 stukken vrijgegeven.

Indonesië is geen OS-land meer. Vanwege de intensieve *people-to-people* relatie en aandacht van de Kamer blijft het land evenwel van belang. Op 17 februari 2022 worden de uitkomsten van onafhankelijk maar door BZ gefinancierd historisch onderzoek naar de dekolonisatie/onafhankelijkheidsstrijd hetgeen naar verwachtingen de nodige media- en politieke aandacht zal genereren. Indonesië zit niet te wachten op een oprakeling van het verleden en wil graag een "*forward looking relationship*". Indonesië is in 2022 voorzitter van de G20 en heeft NL als gastland uitgenodigd.
India is in 2023 voorzitter van de G20. NL zal opnieuw een actieve lobby moeten voeren voor een wildcard. Er is groeiende aandacht van de Kamer voor India. Naast vragen over de mensenrechtensituatie heeft de VKC BZ recent een brief gevraagd over het Nederlandse beleid en de prioriteiten in relatie tot India.

Vooruitblik:
- Indopacific: 22 februari organiseert FRA een ministerieel forum over de Indo-Pacific voor ministers van BZ van de EU en *like-minded* landen in de regio. NL werkt met FRA samen aan de inhoudelijke voorbereiding. Uw deelname zou zeer op prijs worden gesteld en biedt goede gelegenheid om enkele belangrijke collega's uit de regio Azië te ontmoeten.
- China: 26 januari een vertrouwelijke briefing over Chinese inmenging in NL (aangeboden door uw ambtsvoorganger om een motie over een parlementair onderzoek aan te laten houden). Deze wordt momenteel ambtelijk voorbereid.
- Afghanistan: begin januari een plenair debat stand van zaken evacuaties Afghanistan (M, MinDEF, StasJenV). Eind januari volgt een Commissiedebat toekomstige inzet Afghanistan (M en R).

Directie Westelijk Halfrond (DWH)
DWH is verantwoordelijk voor coördinatie van het buitenlands beleid t.a.v. de betrekkingen met Noord-Amerika, Latijns-Amerika en de Cariben (LAC).

Actualiteit
Verenigde Staten*:* VS betrekkingen zijn goed en intensief en beslaan vrijwel alle prioriteiten van BZ, BHOS en andere ministeries. Met de Biden-administratie is de gelijkgezindheid met de VS sterk toegenomen, getuige ook de stappen die de VS gezet heeft op gebied van multilateralisme (o.a. MRR), klimaat en de grote steun van de VS aan NAVO en EU integratie. Voor NL zijn betrekkingen met de VS ook in het Caraïbisch gebied van groot belang, i.h.b. ter versterking van de regionale veiligheid.

Wel zijn op politiek niveau contacten met VS counterparts nog beperkt. Deze administratie richt zich nadrukkelijk op de grote landen (G20, G7) en de demissionaire status van het Nederlands kabinet is evenmin behulpzaam geweest. Dit laatste bemoeilijkt ook Nederlandse profilering op voor de VS belangrijke dossiers vanwege de politieke gevoeligheid. De terugtrekking uit Afghanistan en het AUKUS-veiligheidspact zijn beiden uitvloeisels van de verdere concretisering door de VS van de onder President Obama ingezette '*pivot*' naar Azië. Deze focus ligt ook ten grondslag aan de grote Amerikaanse interesse in samenwerking met NL op het semiconductor-dossier.

Latijns-Amerika en Cariben: De LAC-regio is hard getroffen door Covid. Bestaande structurele problemen zijn hierdoor verdiept (armoede, ongelijkheid). NL leverde aan verschillende landen Covid-steun. De regio is op veel gebieden gelijkgezind. NL wil de regio daarom nauw betrokken houden, in het licht van opkomende spelers die hun geopolitieke invloed in de LAC uitbreiden (m.n. China). Het afgelopen jaar vond in een aantal landen in Zuid-Amerika (Bolivia, Peru) een verschuiving plaats naar (conservatief-) links. Deze landen lijken zich meer te zullen richten op China als economische partner en staan meer welwillend tegenover het Maduro-regime in Venezuela. De EU beschouwde recente verkiezingen in Nicaragua als illegitiem (o.a. i.v.m. ontbreken van democratische waarborgen) en overweegt extra sancties. Democratie en rechtsstaat staan in Centraal Amerika ook onder druk in El Salvador, Guatemala en Honduras. Op 19 December vonden presidentsverkiezingen plaats in Chili. In 2022 vinden verkiezingen plaats in o.a. Brazilië en Colombia.
De Tweede Kamer heeft met name aandacht voor toename van ontbossing in de Amazone en bescherming van rechten van inheemse bevolking in Brazilië. De motie Ouwehand (PvdD) (21 501-20, nr. 1517) verzoekt de regering de Europese Commissie te laten weten dat NL steun voor het EU-Mercosur-verdrag intrekt i.v.m. zorgen over o.a. toename van oneerlijke concurrentie en bescherming van Amazone. NL heeft nog geen positie ingenomen over het akkoord. De motie Brekelmans (VVD) (21 501-02, nr. 2366) verzoekt de regering er binnen de EU voor te pleiten dat toegang tot essentiële grondstoffen een belangrijke prioriteit wordt in de relatie met de LAC-regio. NL heeft dit gedaan op RBZ van juni jl.

Suriname: Na de start van de regering-Santokhi in juli 2020 is de bilaterale relatie met Suriname hersteld en is er sprake van een intensieve uitwisseling op overheidsniveau. Om de nieuwe relatie vorm te geven en overheidssamenwerking te faciliteren is het Makandra-programma opgezet dat voorziet in technische assistentie op diverse terreinen zoals politie en justitie en gezondheidszorg (BZ-begroting, 2021-2025, € 6 mln).
De Surinaamse regering staat voor grote uitdagingen, met name op financieel-economisch vlak. Op 22 december 2021 ligt een ambitieus programma ($ 690 mln) voor in de IMF-board. Voor hulp wordt ook veelvuldig naar Nederland gekeken. De capaciteit in Suriname is echter zeer beperkt, hetgeen ook zijn weerslag heeft op de gewenste samenwerking. NL heeft sinds de start van de pandemie zeer uitgebreide COVID-steun gegeven en Suriname was het eerste land waar NL vaccins aan doneerde. President Santokhi bracht van 8 tot 11 september jl. een werkbezoek aan NL waarbij hij door ZMK, MP en de Staten-Generaal werd ontvangen. De TK heeft tijdens een notaoverleg in januari 2020 drie moties aangenomen over (1) Anton de Kom (20361-189), (2) vrijgeven van archieven over Nederlandse betrokkenheid bij Suriname in de jaren tachtig (20361-185), en (3) extra impuls aan culturele samenwerking met Suriname (20361-187).

Cuba: Na grootschalige protesten op 11 juli jl. is de rust in Cuba teruggekeerd. Een protest ter follow-up gepland voor 15 november jl., werd door de autoriteiten verboden en liep vanwege effectieve repressie op niets uit. Oorzaken van de onvrede blijven onverminderd van kracht: grote schaarste aan voedsel en medicijnen en gebrek aan rechten en vrijheden. NL inzet is om zorgen strategisch te uiten via VN, EU en bilateraal. Europees optrekken geniet vanuit oogpunt effectiviteit de voorkeur, maar het krachtenveld is complex.

Caribische delen Koninkrijk en Venezuela: Vanwege de nabijheid en historische banden tussen Venezuela en de Caribische delen van het koninkrijk is de impact van de voortdurende crisis in Venezuela aanzienlijk. Niet in de laatste plaats is de veiligheid in het geding door regionale instabiliteit en daaruit voortvloeiende smokkel van drugs, wapens en mensen. BZ is samen met DEF, JenV en BZK voornemens om een samenhangend regionaal veiligheidsbeleid op te stellen als opvolging van het AIV advies Veiligheid en Rechtsorde in het Caribisch gebied en Insight Crime-rapport over de effecten van grensoverschrijdende criminaliteit op het KNL.

Nederland blijft samen met de internationale gemeenschap en de EU actief bijdragen aan het vinden van een politieke oplossing voor de voortdurende crisis in Venezuela. Daarnaast heeft Nederland de afgelopen jaren bijdragen geleverd aan humanitaire organisaties (dit jaar 2 miljoen EUR) die in de regio ondersteuning bieden bij de migratiecrisis.
Sinds 13 augustus jl. zijn er hernieuwde onderhandelingen gestart tussen de oppositie (Plataforma Unitaria) en het Maduro regime in Mexico. Nederland neemt deel als *acompañante* (waarnemer/begeleider) van het proces, evenals Rusland. De grens tussen Venezuela en de Benedenwindse eilanden is sinds februari 2019 unilateraal gesloten door Caracas. Sinds enige tijd vinden op verzoek van het Maduro regime technische besprekingen plaats die moet leiden tot een geleidelijke en gefaseerde heropening. DWH coördineert dit proces, waarbij de uitdagingen vooral veroorzaakt worden door uiteenlopende wensen van Aruba en Curaçao en vertraging die is opgelopen met verkiezingen en aantreden nieuwe regeringen in Oranjestad en Willemstad.
Ondanks de reeds eeuwenlange bestaande tweedeling Sint Maarten / Saint Martin zijn vele praktische kwesties nog immer niet geregeld. Zo is de samenwerking tussen de beide kustwachten niet geformaliseerd waardoor hot pursuit in elkaars territoriale wateren niet mogelijk is. Daarnaast is de landgrens nog niet vastgesteld.

Vooruitblik
- Argentinië: toezegging van MinJ&V om documenten uit archief van Commissie Machielse inzake Julio Poch aan Tweede Kamer te verstrekken o.b.v. art. 68 Grondwet. Dit omvat ook het BZ-deel van het archief. Eindverantwoordelijkheid ligt bij J&V.
- Colombia: bezoek COL president aan NL op 21 januari a.s., met o.a. een bilat met MP op de agenda;
- Caribische delen Koninkrijk:
    - Regionaal veiligheidsbeleid wordt opgesteld in Q3/Q4
    - Eerste besprekingen vinden plaats met Frankrijk in november om landsgrens op het eiland Sint Maarten vast te stellen.
- Verenigde Staten: Inzet op zo spoedig mogelijke kennismaking met Secretary Blinken, liefst d.m.v. werkbezoek aan Washington, D.C.

<u>Directie Noord-Afrika en Midden-Oosten (DAM)</u>
In de gehele DAM-regio (Noord-Afrika en Midden-Oosten) spelen migratie, instabiliteit, mensenrechten en gewapende conflicten vanouds een grote rol. Tegelijkertijd is er sprake van enige vernieuwing en voorzichtige onderlinge samenwerking (o.a. Abraham-akkoorden, regionale samenwerking o.h.g.v. energie/water, voorzichtige toenadering Golf-Iran). Een belangrijke trend is het disengagement van de VS. Migratie blijft een prioritair thema. Verder speelt het dossier ongewenste buitenlandse financiering, met een opdracht uit het regeerakkoord om dit aan te pakken. Daarnaast blijft de nasleep van de NLA-steun een belangrijk binnenlandspolitiek dossier.

De directie bestaat uit vier clusters: Noord-Afrika, MOVP (Israël/Palestijnse Gebieden), Mashreq (Syrië, Irak, Libanon, Jordanië) en de Golf. Ook is de directie verantwoordelijk voor het Nederlands Arabisch Partnerschap Shiraka programma dat dit jaar 10 jaar bestaat, gericht is duurzame transitie in het Midden-Oosten en Noord-Afrika en een jaarlijks budget van EUR 18 miljoen heeft. De directie is ook nauw betrokken bij DGIS- en DGBEB-dossiers (verwerkt in onderstaande).

Noord-Afrika
<u>Marokko</u>: nieuwe regering is in september aangetreden. Relaties zijn breed en omvatten veel wederzijdse belangen. In juli 2021 is een bilateraal actieplan overeengekomen op voor NL en Marokko relevante dossiers (migratie, politie en justitie, economie etc.). Medio november vonden hierover hoog ambtelijke consultaties plaats. De Kamer is medio december over de hoofdlijnen van het actieplan geïnformeerd, in 2022 is de inzet het actieplan uit te voeren.
<u>Egypte</u>: belangrijke speler in de regio (o.a. Gaza, Libië, Soedan). Relaties met NL zijn breed en richten zich met name op politiek, OS, handel, en migratie. Wel leidde recent gepubliceerd ambtsbericht tot onvrede bij EGY en onrust in de gemeenschap omdat het als te eenzijdig werd gepercipieerd. De mensenrechtensituatie blijft aandacht vergen.
<u>Algerije</u>: Een herbeoordeling in juni jl. door JenV, waardoor Algerije nu niet meer voldoet aan de voorwaarden voor 'veilig land', heeft tot onbegrip geleid aan ALG zijde. Relaties zijn verder goed. Het streven is op korte termijn SG consultaties te houden.

Libië: relatieve stabiliteit, verkiezingen mogelijk in december maar kans is groot dat deze worden uitgesteld. Verkiezingen kunnen leiden tot nieuwe onrust (net zoals te lang uitstel van verkiezingen). Zorg over schrijnende situatie migranten m.n. in detentiecentra. NL speelt een actieve rol op het Libië dossier o.a. via de NLse ambassade met presentie in Tripoli en via het voorzitterschap van werkgroep gericht op internationaal humanitair recht en mensenrechten onder het Berlijn proces.
Tunesië: Eind juli 2021 centraliseerde president Saied de macht bij zichzelf en schortte hij het parlement op. Op 13/12 kondigde de president een nieuwe tijdlijn en stappenplan aan toewerkend naar een referendum over grondwetsherziening in juli 2022 en vervolgens parlementsverkiezingen in december 2022. NL relatie met TUN is goed, wel zorgen over centralisatie macht bij president evenals zorgen over de nijpende economische situatie.

Midden-Oosten Vredes Proces (MOVP)

- In coalitieakkoord is weer opgenomen dat NL zich blijft inzetten voor tweestatenoplossing en betere relaties en samenwerking met ISR en PAL.
- Verschillende TK-moties vragen om een actieve, gebalanceerde betrokkenheid bij het MOVP, en om disproportionele aandacht voor Israël in VN-resoluties tegen te gaan. Hierover is zojuist een Kamerbrief uitgegaan.
- NL zet zich actief in om de relatie tussen ISR en de PA te versterken, o.a. door middel van trilaterale werkgroepen op het gebied van water, energie en *crossings*.
- De NL inzet in de Palestijnse gebieden (PG) richt zich met name op de verbetering van de sociaal economische situatie van de bevolking en het versterken van de PA.
- Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan een extern onderzoek naar de vraag of er banden bestaan tussen een door NL gesteunde landbouw-NGO (UAWC) en de op de terrorismelijst voorkomende PFLP, n.a.v. een dodelijke aanslag op de Westbank in 2019 waarbij UAWC-medewerkers zijn geïmpliceerd. Ministers Knapen en De Bruijn zullen de Kamer hierover binnenkort nader informeren [PM: besluitvorming nog gaande].
- Op 19 oktober jl. heeft Israël zes Palestijnse ngo's– waaronder ook UAWC – op hun nationale terrorismelijst geplaatst. NL heeft naast UAWC met twee organisaties een indirecte financiële relatie. Via de dienst ontvangt NL informatie over de argumentatie voor de listing. De Kamer moet hierover worden geïnformeerd. Grote onrust hierover bij internationale en NL maatschappelijke organisaties.

Mashreq:
Syrië: Er is sprake van regionale toenadering richting het Assad-regime. NL houdt vast aan EU-rode lijnen (geen wederopbouw, geen normalisering en geen sanctie-afbouw) in gezelschap van o.a. DUI/ FRA/ Nordics en zet met Canada in op de aansprakelijkstelling van Syrië voor schending van het VN-antifolterverdrag. Het uitreizigersdossier en de nasleep van het NLA-programma blijven de aandacht voor de TK houden. De commissie-Cammaert die de NLA-steun onderzoekt reist binnenkort naar de regio. Ook wordt op dit vlak een omvangrijk WOB-verzoek afgerond.
Irak: Irak-focusland van NL buitenland beleid. Na de verkiezingen van10 oktober 2021 is nu de regeringsformatie gaande, situatie gespannen in m.n. sjiitische huis Het gebrek aan voortgang op het Iraakse onderzoek naar de vele doden (+/-600) en gewonden bij demonstraties in oktober 2019 evenals positie Yezidi's houdt belangstelling TK. De geplande terugtrekking van Amerikaanse gevechtstroepen op 31 december 2021 is een punt van aandacht. Nederland draagt bij aan Anti-ISIS Coalitie (o.a. Force Protection in Erbil), NAVO Missie in Irak (NMI) en EU Adviesmissie (EUAM). Grootste groep vluchtelingen aan Belarussische grens komt uit Koerdische regio.
Jordanië: is focusland en is een relatief stabiele factor in de regio en vangt veel vluchtelingen op. De economische gevolgen van de Coronacrisis en de opgelopen werkeloosheid (onder jongeren 50%), en toenemende beperkingen op fundamentele vrijheden zoals persvrijheid, zorgen echter voor onvrede richting het koningshuis en de overheid. Jordanië speelt, mede als hoeder van de heilige plaatsen in Jeruzalem en als gematigde factor in de bredere regio, een significante rol op het MOVP.
Libanon: is focusland en stond tot 2019 bekend als relatief stabiel opvangland met circa 1,5 miljoen Syrische vluchtelingen, maar is verworden tot een land in diepe crisis. De gevolgen van de alsmaar verslechterende economische situatie zijn duidelijk voelbaar, met grote tekorten aan basisvoorzieningen en goederen. Meer dan 50 % van de Libanezen leeft inmiddels onder de armoedegrens (voor vluchtelingen is dit 9 uit 10). De internationale gemeenschap heeft de Libanese politici herhaaldelijk en dwingend verzocht om noodzakelijke hervormingen (deal met IMF) door te voeren, maar als gevolg van endemische corruptie blijft politieke daadkracht vooralsnog uit. In 2022 staan Libanese parlementsverkiezingen gepland.

Golf:
Iran**:** Lastige bilaterale relatie met knelpunten op consulair vlak en ongewenste inmenging. NL steunt een terugkeer naar het JCPOA maar de onderhandelingen in Wenen verlopen zeer moeizaam terwijl het nucleair programma van Iran rap voortschrijdt. De Kamer heeft veel aandacht voor het JCPOA, de zorgelijke mensenrechtensituatie en de Iraanse rol in de regio (steun Hezbollah, Hamas, Assad, Houthis en inzet drones enz). Mogelijk DGPZ-consultaties in januari.
Saudi-Arabië: kroonprins MbS voert belangrijke sociaal-economische hervormingen door, ook ten aanzien van vrouwengelijkheid maar mensenrechten en de vrijheid van meningsuiting in het bijzonder blijven onder druk staan. Saudi-Arabië zoekt een uitweg uit het conflict in Jemen maar blijft militair betrokken door de oprukkende Houthis en hun voortdurende drone en raketaanvallen op het zuiden van het land. MR-ambassadeur bracht in oktober een bezoek en DGPZ hield politieke consultaties in november.
Dubai Expo: NL heeft een paviljoen met als thema de nexus duurzaam voedsel-energie-water. Werkbezoek ZMK vond plaats op 3 november 2021, begeleid door R en handelsmissie. MP bezoekt Oman en VAE midden januari 2022. Naast een bezoek aan de Expo zal hij samen met zijn VAE en Jordaanse counterparts de opening van de trilaterale Water Energy Food Summit openen.
Jemen: NL al 40 jaar OS partner. Sinds uitbraak conflict in 2014 ook humanitair. Land verkeert op rand van hongersnood. Kameraandacht voor 'uithongering als wapen'. NL blijft ondanks het sneuvelen van de MRR resolutie over Jemen inzetten op 'accountability' voor de mensenrechtenschendingen. NL hanteert *presumption of denial* beleid t.a.v. wapenexport naar VAE en KSA vanwege MR schendingen in Jemen. NL zet zich met partners in voor het voorkomen van een milieuramp die dreigt door een oude olieopslagtanker (Safer) voor de Jemenitische kust.
Qatar: M Kaag bezocht op 1/9 Qatar tijdens haar regioreis na de val van Kabul. Qatar faciliteert momenteel het veilige vertrek van NLers en anderen uit AFG (ong. 350 personen tot op heden) maar het is onzeker of de route via Doha openblijft. Qatar ligt onder het vergrootglas vanwege de mensenrechtensituatie en die van arbeidsmigranten in het bijzonder in aanloop naar het WK voetbal in december 2022. M Knapen sprak hierover met zijn Qatarese counterpart en marge van de RBZ. Er ligt een motie om geen officiële delegatie naar het WK te sturen. Uitvoering is in beraad tot later in 2022.
Ongewenste Buitenlandse Financiering: Met een aantal Golflanden wordt getracht om schriftelijke afspraken te maken over transparantie van financieringsstromen vanuit die landen richting Nederlandse religieuze organisaties. Als reactie op concept-MoU's hebben Koeweit, VAE en Qatar[1] voorgesteld om afspraken hierover wederkerig te maken. Dit stuit op allerlei politiek en juridische bezwaren. Een afweging moet worden gemaakt of bij honorering van dit verzoek de baten opwegen tegen de lasten.

MH17 Taskforce
De MH17 Taskforce coördineert de BZ-sporen voor wat betreft de inzet van het kabinet voor waarheidsvinding, gerechtigheid en rekenschap voor het neerhalen van vlucht MH17. Het betreft het behouden en mobiliseren van internationale steun voor het MH17 dossier in den brede en de (internationale) juridische sporen in het bijzonder. Nauwe samenwerking met DJZ/IR. Aanvullende (vertrouwelijke) info is separaat en op rood beschikbaar.

Actualiteit
Strafrechtelijk onderzoek en strafproces: O.b.v. het strafrechtelijk onderzoek is op 9 maart 2020 het strafproces tegen vier verdachten (3 RF, 1 OEK) voor het neerhalen van vlucht MH17 gestart. Strafproces vindt plaats in NL, ingebed in internationale steun en samenwerking. Strafeis OM voorzien eind december 2021. Uitspraak wordt verwacht in najaar 2022. Strafrechtelijk onderzoek loopt nog steeds door.
Staatsaansprakelijkheid (lead BZ): Op 15 oktober 2020 heeft RF eenzijdig trilaterale onderhandelingen met AUS, NL over de rol van RF bij het neerhalen van vlucht MH17 opgezegd. NL en AUS blijven RF oproepen terug te keren aan de onderhandelingstafel. Tegelijkertijd beraden AUS en NL zich gezamenlijk over volgende (juridische) stappen. Van belang om hierin gezamenlijk met AUS op te blijven trekken.
Europees Hof van de Rechten van de Mens (lead BZ): Op 10 juli 2020 heeft NL een statenklacht ingediend tegen RF. Hoorzitting over de ontvankelijkheid voorzien op 26 januari 2022. nov as.

[1] Van KSA is nog geen reactie ontvangen.

Onderzoek naar sluiten luchtruim boven en rondom O-OEK*:* Volgend uit Kamerbreed gesteunde motie van Dam c.s (1 okt 2019) is aanvullend onderzoek naar het sluiten van het luchtruim boven en rondom het O-OEK uitgevoerd door de *Flight Safety Foundation*. Kamer vond bevindingen onbevredigend. Kamer mogelijkheid geboden om onbeantwoorde vragen via diplomatieke kanalen door te geleiden aan RF en OEK autoriteiten. Vooralsnog geen vragen.
Diplomatieke inzet: NL voortrekkersrol om MH17 op internationale agenda te houden, zowel richting de landen van het *Joint Investigation Team* (AUS, BEL, MAL, NL en OEK), de Grieving Nations als in multilaterale fora en bilaterale contacten. Op basis van VN-resolutie 2166 wordt ook de VN-Veiligheidsraad actief geïnformeerd over relevante ontwikkelingen op het MH17 –dossier. Inzet is op korte termijn met nieuwe M de jaarlijkse bijeenkomst van de JIT-Ministers van BZ te laten plaatsvinden evenals lunch met ambassadeurs van Grieving Nations.
Nabestaanden: Kabinet heeft ongeveer twee keer per jaar overleg met nabestaanden (MP, MinJenV, MinBZ). Nabestaanden worden via ambtelijke lijn actief geïnformeerd over relevante ontwikkelingen.

Agenda/ vooruitblik
26 januari - Hoorzitting over de ontvankelijkheid van NL statenklacht tegen RF bij het EHRM
Tbd – (Virtuele) bijeenkomst JIT- Ministers van Buitenlandse Zaken
Tbd – Bijeenkomst M, MinJenV met ambassadeurs van Grieving Nations
Tbd – Overleg MP, MinJenV, M met vertegenwoordigers nabestaanden
Afronding *WOB-verzoek dat op* 14 december 2020 is ingediend door het advocatenkantoor dat verdachte Pulatov bijstaat in het MH17-strafproces.

Bijlagen DGPZ
- Beknopte toelichting Strategisch Kompas [intern document]
- Kamerbrief inzake Stand van Zaken Afghanistan
- Kamerbrief over recente ontwikkelingen in China en situatie in Xinjiang
- Mensenrechtenrapportage-2020
- Verslag directeurensessie 1 jaar Biden and beyond [intern document]
- Indo-Pacific_Een leidraad voor versterking van de Nederlandse en EU samenwerking met partners in Azie [intern document]

9. Begroting Buitenlandse Zaken (hoofdstuk 5)

De begroting van Buitenlandse Zaken bedraagt in 2022 EUR 11,7 miljard. EUR 10,4 miljard daarvan bestaat uit EU-afdrachten.

Het programmabudget bedraagt EUR 464 miljoen. Hiervan heeft circa 68% een min of meer verplicht karakter. Het betreft o.a. de contributies aan internationale organisaties, de bijdrage aan VN-vredesmissies, het Europese Ontwikkelingsfonds en consulaire uitgaven. De voornaamste flexibele uitgaven zijn:

- Mensenrechten: EUR 41 miljoen.
- Stabiliteitsfonds: EUR 12 miljoen
- Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (MATRA en Shiraka): EUR 15 miljoen
- Cybersecurity: EUR 2,3 miljoen
- Contra-terrorisme: EUR 7 miljoen
- Cultuur: EUR 7 miljoen

De apparaatsuitgaven voor zowel BZ als BHOS zijn onderdeel van de BZ-begroting en bedragen EUR 881 miljoen, waarvan EUR 581 miljoen personele uitgaven en EUR 300 miljoen materiële uitgaven, zoals ICT, huisvesting en bedrijfsvoering. Ongeveer 34% van deze kosten wordt aan ODA toegerekend. Circa 70% van de apparaatsuitgaven komt ten goede aan het postennet.

De BZ-begroting bestaat uit zeven begrotingsartikelen, waarvan vier beleidsartikelen en drie niet-beleidsartikelen. Per artikel volgt een korte toelichting met de actualiteiten.

Artikel 1 Versterkte internationale rechtsorde
Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde inclusief gastlandbeleid, met een blijvende inzet op mensenrechten als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid. Een sterke rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten maken de wereld stabieler, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen en organisaties met een breed draagvlak en voortdurende inzet tegen straffeloosheid.

Actualiteit
Het Vredespaleis moet op korte termijn worden gerenoveerd en het asbest dient te worden verwijderd. De financiële kant van de renovatie en de tijdelijke huisvesting voor de gebruikers zijn geregeld. MinFIN en BZ willen dat het eigenaarschap van het Vredespaleis wordt overgedragen aan de rijksoverheid om duurzaam zeggenschap te kunnen uitoefenen over de renovatie en de besteding van renovatiemiddelen én om toegang te krijgen tot de leenfaciliteit (binnen het schatkistbankieren van MinFIN). Tot op heden is echter nog geen overeenstemming bereikt met de Carnegie stichting (huidige eigenaar) over de overdracht van eigenaarschap.

Artikel 2 Veiligheid en stabiliteit
Het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid en stabiliteit door doelgerichte bilaterale en multilaterale samenwerking en het bevorderen van democratische transitie in prioritaire gebieden, vooral in de ring rond Europa. De internationale omgeving verandert snel en ingrijpend. Wat er in de wereld om ons heen gebeurt, heeft direct gevolgen voor onze eigen veiligheid en voor onze welvaart. Veel van de grensoverschrijdende dreigingen waaraan Nederland bloot staat, zijn van een dusdanige omvang en complexiteit dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking in internationaal verband geboden is.

Actualiteit
Naar aanleiding van het AIV-advies heeft het kabinet besloten extra budget beschikbaar te stellen ter bestrijding van de gevolgen van COVID-19 in kwetsbare landen, onder andere op het gebied van stabiliteit en veiligheid. De evacuatie uit Afghanistan wordt ook deels uit dit Artikel gefinancierd. Echter worden de meeste kosten van de evacuatie gefinancierd vanuit het Budget Internationale Veiligheid (BIV). Het BIV staat op de begroting van Defensie, echter is voor inzet vanuit het BIV ook goedkeuring van de Minister van Buitenlandse Zaken benodigd. De kosten hiervan zijn nog niet helder.

Artikel 3 Effectieve Europese samenwerking
De algemene doelstelling is een effectieve Europese samenwerking om de Europese Unie en haar lidstaten zo vreedzaam, welvarend en sterk mogelijk de toekomst in te loodsen. Europa is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid.

Actualiteit
De Nederlandse afdrachten aan de EU lopen via de BZ-begroting. De afdrachten zijn een generaal dossier en lopen via de 'de schatkist'. Omdat een deel van de EU-uitgaven ODA zijn, wordt een vast bedrag van de EU-afdrachten aan ODA toegerekend. Dit bedrag is EUR 330 miljoen per jaar en kan hoger zijn, mogelijk is dit gesprek tijdens de formatie. BZ is van mening dat deze beslissing bij een nieuw kabinet ligt, de huidige afspraak is vastgelegd in het Regeerakkoord in 2010.
Nederland draagt in 2021 onder voorbehoud EUR 148,3 miljoen extra af aan de Europese Commissie. Dit vanwege een geschil met de Commissie over de vraag of Nederland in de periode 2012-2019 te weinig douanerechten (Traditionele Eigen Middelen, TEM) heeft geheven en afgedragen over zendingen lage waarde textiel en schoenen uit China.

European Peace Facility (EPF): een nieuw Europees instrument voor de financiering van de gemeenschappelijke kosten van EU-missies en operaties, en capaciteitsopbouw in derde landen. De EPF wordt deels uit de BZ-begroting en deels uit de Defensiebegroting gefinancierd. Beide departementen zijn hiervoor generaal gecompenseerd.

Het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) gaat vanaf 2021 op in het MFK en de bijdrage loopt dan dus via de EU-afdrachten op art.3.1. Wel lopen er nog t/m 2027 betalingen voor het oude EOF door.

Artikel 4 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden
Het verlenen van excellente consulaire diensten aan Nederlanders in het buitenland. Het Kabinet levert een bijdrage aan een gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid en is verantwoordelijk voor de visumverlening kort verblijf. Het versterken van de Nederlandse cultuursector door internationale uitwisseling en presentatie alsmede het uitdragen van Nederlandse waarden en belangen, zoals publieksdiplomatie en staatsbezoeken en het leggen van verbindingen met economische diplomatie en andere prioriteiten van geïntegreerd buitenlandbeleid, zoals het mensenrechtenbeleid en veiligheidsbeleid.

Actualiteit
De consulaire ontvangsten zullen in 2021 meer dan de helft afnemen als gevolg van het stilvallen van de consulaire dienstverlening aan buitenlanders door de Corona crisis en dit zal bij de 2e suppletoire begroting verwerkt worden. Zie ook onder actualiteit artikel 7.
Gedurende 2021 is het budget voor POBB (programma ondersteuning buitenlandbeleid) verhoogd voor specifieke COVID-19 activiteiten: bilateraal en multilateraal, ODA en non-ODA. Voor 2021 is er ook een budget opgenomen voor Afghanistan. Dit budget is dan beschikbaar als er projectvoorstellen binnenkomen om de situatie in Afghanistan te stabiliseren.

Artikel 5 Geheim
-

Artikel 6 Nog onverdeeld
De begrote uitgaven op dit artikel zijn bedoeld voor de Loon-Prijs Bijstelling (inflatiecorrectie) voor de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS).

Artikel 7 Apparaat
Apparaat heeft betrekking op personele en materiële uitgaven.

Actualiteit
De tegenvallende consulaire ontvangsten als gevolg van de pandemie zorgen ervoor dat het apparaatsbudget ook afneemt. BZ gebruikt de consulaire ontvangsten namelijk ter financiering van het apparaatsbudget. Bij Voorjaarsbesluitvorming is BZ hiervoor gedeeltelijk generaal gecompenseerd. De huisvestingsportefeuille van BZ wordt momenteel gerationaliseerd. Het huisvestingsbudget kampt met een structureel tekort door veel ad-hoc beslissingen binnen het Masterplan huisvesting. In de

uitvoering en bij het stabiliseren van meerjarige budgettaire kaders valt nog het nodige werk te verzetten.

10. Bijlagen

De bijlagen (links) behorende bij de bijdragen van de vier DG's zijn in een separaat dossier voor u gevoegd en uitgeprint.